

VLAAMS NATIONAAL

WEEKBLAD

Wij

VRIJDAG 31 JULI '92

37^e JAARGANG • NR.31 • 33 fr.

WIJ, TSJECHEN en SLOVAKEN

AANBEVOLEN HUIZEN

N.V. BERT Cars en Trucks

Assesteenweg 101-103
TERNAT

Tel.: 02/582.13.12
02/582.04.10

Verdeler

VOLKSWAGEN - AUDI - PORSCHE 944

Diensten: verhuur lange termijn: D'IETEREN LEASE
Depannage dag en nacht - tel. 02/452.67.26

Personenwagens, vrachtwagens en carrosserie

Houtzagerij DE ROOSE N.V.

Algemene hout- en platenhandel
Schaverij

AFD. NINOVE - 9400
Steenweg naar Aalst 496
Tel.: 053-66.83.86

AFD.: OKEGEM - 9471
Leopoldstraat 114
Tel.: 054-33.17.51
054-33.11.49

Kostuums naar maat

BLOEMEN ROUWKRANSEN
BRUIDSTUILEN
ZAALVERSIERING

ETRA P.V.B.A.

HEIHOEFSEWEG 1
2520 EDEGEM
Tel.: 03/457.23.89

cv. DELILLE Jan

D.D.H. Verzekerings
& Hypoteken

Kempenstraat 3, 3590 Diepenbeek
Grotestraat 83, 3631 Maasmechelen
Tel.: 011/32.49.86/81.46.25
011/76.49.33

U bent van harte welkom bij

Karel Van den Berghe B.V.B.A.
VLOER en MUURTEGELS

- Steeds ruime kortingen
- Kwaliteitsprodukten
- Uitstekende service
- Keuze uit meer dan 600 soorten

GENTSESTEENWEG 377 9300 AALST
(200 m voor de Vijfhuizen)
Tel. 053/70.06.64

PROMO PUZZLE

Kies zelf het onderwerp
van uw puzzel

Daniël Cortier
Tel. 02/428.69.84
Fax 02/425.98.86

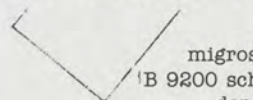
FRANSSENS OPTIEK:

Silhouette
Marwitz
Rodenstock

Herentalsebaan 340, 2100 Deurne
Tel. 03-321.08.96

Kerkstraat 44, Antwerpen
Tel. 03-235.64.75

nv de winne-fabrisac

migrostraat 128
1B 9200 schoonaarde
dendermonde
052/42 33 04 - 42 39 16

drukkerij

typo - offset - repro
enveloppen - rx enveloppen
kettingformulieren
boekdruk - direct mail

DE VRIESE
woonverlichting

baron ruzettelaan 78
8310 brugge 4
baan brugge-oostkamp
050/35 74 04

N.V. ZAKENKANTOOR
HERMAN STEENHOUDT

1 STATIONSPLEIN,
9500 GERAARDSBERGEN
Tel. (054) 41 30 44

Woonkrediet
steeds iets beter!

PVBA J. BORREMANS-COCK & KINDEREN

Algemene Bouwondernemingen

Gentsestraat 238
9500 Geraardsbergen
Tel. 054-41.25.89

Wij bouwen voor u
sleutel op de deur

Freddy en Cecile Vermeersch-Vaesens

Sint-Aarnoutstraat 12
8211 Aartrijke-Zedelgem
☎ 050/20.08.50

algemene decoratiewerken —
schilderen — behangen —
vloerbekledingen — parket —
louverdrapen — luxaflex — ...

BLOED EN SPELEN

NAAR schatting 3,5 miljard mensen hebben de opening van de 25ste *Olimpische Zomerspelen* langs de televisie bekeken. Een spektakel dat wellicht als een nieuw rekord zal geboekt worden want het grootste, het best geregisseerde, het meest bevolkte, het drukt bekekene en onbetwistbaar het duurste aller tijden. Maar wij zijn gewoon geraakt aan rekords, één dag kunnen zij ons nog beroeren en gaan dan over tot de orde van de volgende dag.

Bij de opening van de Spelen worden ook eden gezworen, maar over hun waarde liggen nog weinig atleten wakker om niet te spreken van de heren van het *Internationaal Olimpisch Komitee*, schaamteloos nemen zij het niet nauw als het om de heel grote profijten gaat. Sportjournalisten vergoelijken deze ontaarding door te zeggen dat de sportwereld niet netter of zuiverder is dan de maatschappij of de wereld waarin we leven. Dat zal wel, maar nog geen reden om de boel te laten draaien.

Het *prijkaartje* van Barcelona '92 kan niet anders dan overdreven duur zijn, schandalig duur, té duur. Kan „de jeugd van de wereld” die geacht wordt op de Spelen „in vriendschap te strijden voor de eer van hun land en de glorie van de sport” zich nog blijven verzoenen met deze schone schijn?

Natuurlijk zijn wij onder indruk van de trots waarmee Katalonië zich even het middelpunt van de wereld weet en dat een man als *Jordi Pujol*, ooit als woelwater in Spaanse kerken opgesloten, nu de erkende gastheer is.

Natuurlijk verheugt het ons dat meer en meer (kleine) volkeren in Barcelona achter hun eigen vlag opstapten en er sporten en minder en minder verborgen in staats-nationale kleuren die de hunne niet zijn.

Deze omwenteling pleziert ons, maar zou ze niet waardevoller geweest zijn wanneer zij een nieuwe stijl had meegekregen? Wég van steeds meer gloriool en wég van steeds gigantischer! Het *sneller, hoger, vlugger*, mag gerust voor de Spelen gehandhaafd blijven maar moet niet van toepassing zijn voor het *Brood* dat, zoals in de Oudheid, naar de massa wordt gegooid.

De bede van de burgemeester van Barcelona om de gevechten in Bosnië-Herzegovina te staken klonk meer dan schijnheilig. Het is ronduit pijnlijk te zien en te horen hoe vanuit het uitstalraam van onze rijkdom en zelfgenoegzaamheid tot mensen in de miserie wordt gesproken.

Is het overtrokken deze wereld wreed te noemen als niet te schatten sommen geld in vuurwerk opgaan, terwijl op hetzelfde ogenblik en op hetzelfde continent mensenbroeders mekaar uitmoorden? Als het spektakel van Barcelona in het teken van Europa stond mocht dan niet wat meer eerbied verwacht worden voor de honderdduizenden Europeanen die op de vlucht zijn? Is het geen leugen als grootsprakerig werd verkondigd dat Barcelona „de triomf van het leven en van de vrede” symbolizeert?

Hoe *klein* blijft de mens die trots al zijn grote kennis, macht en geld niet in staat blijkt de wapens te doen zwijgen? Hoe *klein* hij is blijkt uit de onmacht om de vluchtelingen van ons Europa voor het onweer te laten

schuilen en een voorlopige thuis te geven.

In Genève buigt het *Hoog Kommissariaat voor de Vluchtelingen* zich dezer dagen over het probleem, het gaat om 2,5 miljoen mensen uit Bosnië en Kroatië en om de bijna 1 miljoen die in Bosnië-Herzegovina nog onder oorlogsvuur liggen; mensen zoals u en ik.

Niemand staat te springen om hen op te vangen. Ook de federale regering van dit land is niet scheutig om ze binnen te laten. Toch moet zij weten dat geen zinnig mens het haar kwalijk zou nemen wanneer zij onderdak verleent aan hen die geen dak meer boven het hoofd hebben en rondlopen in Europa.

Het argument dat zo'n massale uittocht in de kaart van de Serviërs speelt — die aldus vrij terrein krijgen om het des te gemakkelijker te bezetten — kan misschien juist zijn maar dan zijn daar toch nog altijd de blauwhelmen om hen dat te verhinderen. De traagheid waarmee de EG en de VN tot kordate beslissingen komen om aan de oorlog in ex-Joegoslavië een einde te maken is vanuit militair standpunt misschien wel uit te leggen, maar menselijkheid is anders.

Men sleurt er ervaringen uit de Tweede Wereldoorlog bij: het landschap dat zich gemakkelijker tot guerrilla leent, het door mekaar geloopt van de niet altijd duidelijk te omschrijven vechtende partijen en niet in het minst Servië dat over het hele Joegoslavische wapenarsenaal beschikt, een goed uitgebouwde luchtverdediging inbegrepen.

Of deze vrees het verder uitmoorden vergoelikt is een andere zaak, de Servische drift om een eigen *Lebensraum* af te bakenen is blind en meedogenloos en daar moet toch zo snel mogelijk een einde aan gesteld worden. Als dat niet (meer) kan door overleg, rede en economische boycot — wat onderhand bewezen is — dan moet dat maar kwaadschiks.

Als de olie van Koeweit waardevol genoeg was om de Verenigde Naties uit haar tenten te lokken dan moeten mensen in Bosnië-Herzegovina even waardevol zijn!

Als lid van de EG en de internationale organisaties moet dit kleine land op de eerste rij staan om voor de vrede op te komen opdat allen die niet meer geloven in een wereld zonder wapens zouden zien dat zo'n wereld wél kan.

De wil om tot zo'n samenleving te komen houdt echter in dat, hier en elders, moet beseft worden dat vrede waarachtig moet zijn en niet gebouwd op uiterlijk vertoon, holle leuzen en eden. Hoe zou men willen dat de leiders van de zogenaamde arme landen hun geld en rijkdom bij voorkeur aan hun volk zouden besteden als wij in de rijke landen doorgaan met gigantische Spelen en dito expo's? Hoe zou men willen dat zij ophouden met oorlogje voeren als wij zelf oorlog op ons continent niet kunnen vermijden? Hoe zou men verlangen dat zij vluchtelingen herbergen als wij onze eigen deur gesloten houden?

Dit heeft allemaal met politiek te maken, ook met onze politiek. Want politiek is er opdat de mens het beter zou hebben, dat is wat anders dan show en gloriool. Politieke partijen en politici die dat niet beseffen komen vroeg of laat in het *Blunderboek* terecht.

Maurits Van Liedekerke

Vlaams-Nationaal
Weekblad

Uitgave van het Vlaams Pers-,
Radio- en TV-instituut v.z.w.

Hoofdredakteur:
Maurits Van Liedekerke

Redakteuren:
Tom Serkeyn
Peter Dejaegher
Toon Van Overstraeten

Sekretariaat:
Hilde De Leeuw

Alle stortingen van abonnementen, publiciteit
en redaktie op prk. 000-0171139-31 van **WIJ**,
Barrikadenplein 12, 1000 Brussel (Tel.
02/219.49.30). Telefax: 2/217.35.10.

Jaarabonnement	1.200 fr.
Halfjaarlijks	700 fr.
Driemaandelijks	400 fr.
Los nummer	33 fr.

Verantw. uitgever:
Bert Anciaux,
Barrikadenplein 12,
1000 Brussel

Reklame:
Karel Severs, tel. 02/219.49.30, toestel 231
('s voormiddags) of privé, Alsebergse-
steenweg 797, 1653 Dworp.
Tel. 02/380.04.78.

INHOUD

7 De Olympische Spelen werden zaterdag in Barcelona op gang geschoten. Met pijl en boog, welteverstaan, en niet door de ETA, die de organisatoren wel slapeloze nachten bezorgde.

9 Over de Ierse kwestie wordt weer druk onderhandeld. Ierlandkenner Hans De Belder legt uit.

10 In de kamer lichte Vic Anciaux toe waarom de VU het Verdrag van Maastricht in zijn huidige vorm afkeurt.

11 Senator Valkeniers en kamerlid Caudron klagen het wanbeheer en misdadige praktijken in het ziekenhuisbeleid en de hospitalen aan.

13 "Vlaams-Brabant is niet de koop!" luidt al jarenlang de slogan van de Vlaamse beweging. WIJ vlooidde de immobiliëngids van de Libre Belgique na en trof heel wat Vlaamsbrabantse grond te koop aan.

15 In Nederland greep de achtste aids-konferentie plaats, met meer dan 11.000 deelnemers.

17 Staten kunnen ook zonder bloedvergieten ophouden te bestaan. Dat leert ons het voorbeeld

van Tsjechoslovakije. Jos Vinks over ons, Tsjechen en Slovakien.

24 Naar jaarlijkse gewoonte willen de VU-jongeren naar de IJzerbedevaart fietsen. Alles over de vredesfietseling, op één bladzijde.

33 De zomer is het seizoen bij uitstek om in de zon te liggen. Of om naar een festivalletje te gaan.

34 Terwijl de Tour zijn (verwachte) beslag kreeg, verschenen er boeiende boeken over sportevenementen als de Ronde, de Olympische Spelen en de vrouwen in de sport.

(omslagfoto's Isopress)

VOEREN

De voorzitter van de Franse gemeenschapseksektieve *Bernard Anselme* slikt zijn beruchte taks, ondanks een voor hem gunstig advies van de Raad van State, opnieuw in. Totdat de heropgestarte dialoog resultaten opgeleverd heeft, heette het.

Een teken van goede wil aan Franstalige zijde? Vergeet het (lees in dit verband ook „Waals Water” in deze rubriek). Terzelfdertijd kondigde de voorzitter van de straatarme Franse gemeenschapseksektieve met veel bravoere aan dat hij in zijn begroting voor zeven miljoen frank investeringen voorziet voor de verdere uitbouw van de Franstalige kulturele infrastructuur in Voeren. Aan het Franstalig kultureel centrum wil men nog een bibliotheek, een projectiezaal en een polivalente zaal bouwen.

Frieda Brepoels, gedeputeerde voor Kultuur in Limburg, reageerde furieus: *Eens te meer wordt hier het principe van niet-inmenging niet gerespekteerd door de Franse gemeenschap en worden de belangen van de Vlaamse gemeenschap én de pacifikatie tussen de burgers in Voeren ernstig geschaad.*

Vorig jaar nog had Brepoels als kamerlid bewezen dat de Franse gemeenschap in 1990 al 15 miljoen bijkomende kredieten voorzag voor kulturele infrastructuur in Voeren. Ofschoon de bewijzen er vorig jaar reeds overduidelijk waren, ondernamen toenmalig Vlaams premier Gaston Geens en zijn eksekutieve niets. Ze brachten deze aangelegenheid niet ter sprake op het Overlegkomitee regering-eksekutieven, en riepen geen belangenconflict in. *Frieda Brepoels* kondigde aan dat ze VU-minister *Johan Sauvens* en de fractie in de Vlaamse Raad met aandrang vragen dat ze een belangenconflictmotie te laten stemmen t.a.v. de begroting '93 van de Franse gemeenschap.

BLUNDERBOEK

Deze week werd het 149e boek van het *Rekenhof* voorgelegd aan de wetgevende kamers. Dit „blunderboek” bevat ook dit jaar weer heel wat leerrijke gegevens. In de dagbladen viel hierover al heel wat te lezen. Blikvanger was het teveel aan maandelijks voorschotten die de ziekenfondsen ontvingen maar nooit terugbetaalden. De Socialistische Mutualiteiten stonden in '88 bvb. al voor 48,7 miljard frank in het krijt, de Neutrale voor 6,5 miljard.

Daarnaast werden nog tal van andere blunders met belastingsgeld begaan. In sommige gevallen gaat het eigenlijk niet om blunders, maar om een bewust omzeilen van de wet. Een voorbeeld: de rechtsleer stelt unaniem dat alleen de wetgever gemachtigd is de uitvoering van een bij een overheidsdienst berustende taak aan een privaatrech-

Bosnische vluchtelingen uit het door Serven bezette Bosanski Novi worden met een vrachtwagen van de Verenigde Naties naar een opvangkamp in het Kroatische Karlovac gebracht. België toonde zich deze week bereid „een beperkt aantal vluchtelingen” uit het voormalige Joegoslavië op te vangen. Ons land nam totnogtoe iets meer dan 1.700 vluchtelingen op. (foto Reuter)

telijke instelling toe te vertrouwen. Het Rekenhof stelt nochtans regelmatig vast dat de uitvoerende macht taken aan verenigingen zonder winstoogmerk toevertrouwt.

Zo werd bvb. in 1987 onder de benaming „Promotie Afzet” een vzw opgericht met identieke doelstellingen als de Nationale Dienst voor Afzet van Land- en Tuinbouwprodukten (NDALT). De vzw oefent haar werkzaamheden bovendien uit in dezelfde lokalen als de NDALT, en gebruikt dezelfde infrastructuur. Zowel de oprichting als de werking van de vereniging worden verder gefinancierd door de NDALT, via een samenwerkingprotokol. In 1991 ontving de Promotie Afzet 57,6 miljoen frank.

De oprichting van zo'n vzw heeft verschillende gevolgen: haar activiteiten worden onttrokken aan de controle van het Rekenhof, en alle wettelijke en reglementaire voorschriften (inzake aanwervingen, personeelskader, bezoldigingsregeling, overheidsopdrachten,...) kunnen feestelijk aan de laars gelapt worden.

Toen het Rekenhof begin van dit jaar deze onwettige situatie onder de aandacht bracht van de bevoegde minister, bestond de intussen De Keersmaeker (CVP) opgevolgde *André Bourgeois* (CVP) het te antwoorden dat de oprichting van de vzw Promotie Afzet noodzakelijk was, enerzijds omdat de vervulling van de statutaire opdracht van de NDALT door de opgelegde wervingsstop in het gedrang werd gebracht, anderzijds om de werking aan te passen aan de eigentijdse marketing-metodes.

De overheid kondigt dus eerst een wervingsstop af, waarvan ze later zelf de omzeiling organiseert, omdat ze „haar opdracht niet meer kan vervullen” en niet „eigentijds” meer werkt. Op voorwaarde dat dit uitgelegd kan worden aan de kiezer, is het een waar ei van Columbus: waarom vervangen we het hele kreupele overheidsapparaat niet door een vzw *België-Belgique asbl*?

ZAKBOEKJE

Sedert een tiental jaren publiceert Kluwer *Politieke Zakboekjes*, een bijzonder nuttig en handig naslagwerk voor al wie zich voor politiek interesseert. Nieuw voor de uitgave '92 is dat het Zakboekje voor het eerst uit twee delen zal bestaan. Het eerste deel is reeds verkrijgbaar.

Deze *Politici* geeft beschrijvingen van alle politici. Zelfs de kersverse VU-voorzitter Bert Anciaux wordt reeds vermeld. Vroeger waren deze beschrijvingen verspreid over de verschillende hoofdstukken van het Zakboekje. Nu zijn ze gebundeld in één alfabetisch klassemment. Bovendien worden voor het eerst de gegevens over de provincieraadsleden opgenomen.

Het tweede deel moet nog verschijnen. Het brengt zoals voorheen het hele politieke systeem in kaart.

— *Politici*. Politiek Zakboekje 1992. Samengesteld door Clair Ysebaert. Kluwer, 1992, 285 blz. 890 fr.

WAALS WATER

De Waalse premier *Spitaels* is toch echt de onbeschaamdheid in persoon. Alsof Wallonië nog niet genoeg profiteert van Vlaanderen, wil de gewezen PS-voorzitter nu de drinkwatermaatschappijen uit Brussel en Vlaanderen die hun water uit Wallonië betrekken, meer laten betalen. Spitaels denkt aan een ekstra heffing van 2,5fr. per kubieke meter water.

Neutrale waarnemers van dit landje noemen het echt opmerkelijk hoe de grote „profiteur” van de staat België, nl. Wallonië, er alles aan doet om het separatisme bij de bevolking in het Vlaamse landsgedeelte aan te wakkeren. De Nederlandse joernalist *Derk-Jan Eppink* omschreef in een bijdrage in *De Standaard* (25/7) deze karaktertrek van de Walen als het leggen van *de psychologische limiet daar waartoe de toegevendheid van Vlaanderen nog nét reikt, om deze vervolgens weer iets te verleggen.*

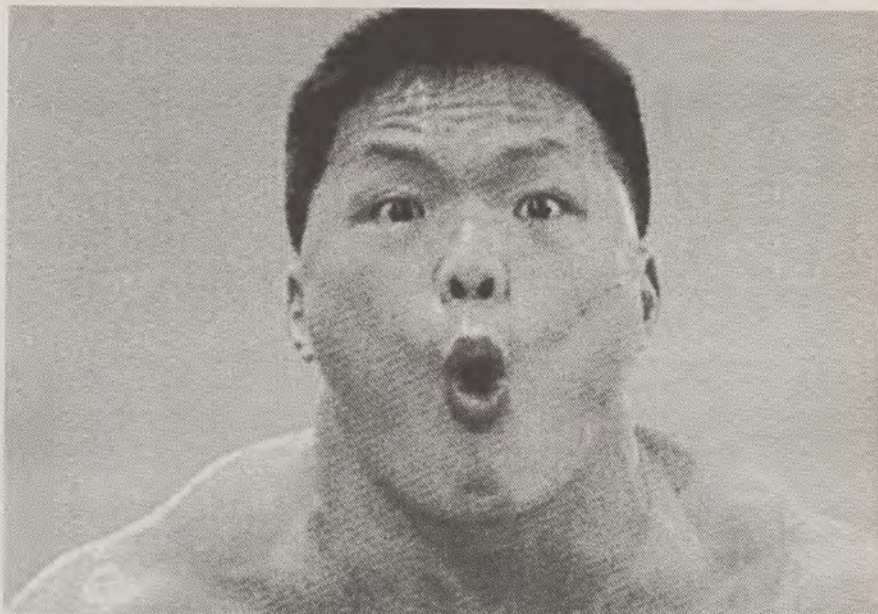
En verder zegt Eppink dat Vlaanderen zich wil emanciperen in België, en zo steeds meer Vlaanderen en minder België kreëert, maar op momenten van confrontatie steeds de redder van de Belgische staat is geweest. CVP en SP waren bij de crisis over de wapenleveringen verleden jaar, toen de VU uit de regering stapte, inderdaad nog de redders van de Belgische meubelen.

Tot zover had Eppink gelijk. Had, want sedert de institutionele atoombom van Moutreaux de Vlaamse rekker tot z'n uiterste grens uitrok, is er in Vlaanderen geen milieutoegeeflijkheid meer mogelijk. Het afspringen van de dialoog was geen Vlaamse overwinning, maar bewees wel de Vlaamse onverzettelijkheid over een aantal gerechtvaardigde programmapunten. We menen dat die onverzettelijkheid in het najaar slechts nog zal toenemen.

NIEUWSBRIEF

In *De Standaard* (29/7) lasen we het bericht dat gewezen VU-voorzitter *Jaak Gabriëls* vanuit zijn gemeente Bree een eigen Nieuwsbrief verspreidt. Volgens het dagblad wil hij daarmee blijkbaar zijn kiezers voorbereiden op zijn overstap naar de nieuwe liberale burgerpartij van Verhofstadt. Gabriëls kondigt in de twee bladzijden tellende geel-zwarte brief aan dat hij samen met de PVV-ers Verhofstadt en Dewael „en met vele anderen” op zoek is naar een nieuwe structuur.

Gabriëls zegt in de nieuwsbrief niet gewacht te hebben tot hij voorzitter af was en de indruk zou wekken uit frustratie te handelen om met die gesprekken te starten. De volksvertegenwoordiger-burgemeester geeft verder een overzicht van de programmapunten die voor hem belangrijk zijn: Vlaamse zelfstandigheid in konfederaal verband, vrije markteconomie, milieubewustzijn, pacifisme, pluralisme, politieke onafhankelijkheid,

Is dit de uitdrukking van opperste verrukking van de Chinees Jang Lu toen hij de pracht van de Openingsshow van de Olympische Spelen aanschouwde? Het zou kunnen, maar het is nog iets anders. Het kiekje werd geschoten, toen Lu even diep ademhaalde, vlak voor hij gewichtheffer van Olympisch beroep, aan een trainingsoefening begint.

kortom een beknopt overzicht van het VU-Toekomstplan voor Vlaanderen dat het VU-kongres van Leuven in mei 1990 op punt stelde.

De gewezen VU-voorzitter laat verder nog even in zijn kaarten kijken: „*Lukt het niet, dan moeten we wellicht zelf bergen verzetten om vanuit eigen kring het tij te doen keren. Lukt het wel, dan loont het toch echt de moeite*”. Gabriëls verspreidt volgens *De Standaard* de Nieuwsbrief op 25.000 exemplaren aan „*al zijn goede vrienden*”. Uit het artikel getekend met de initialen van Luc Neuckermans, die niet vertelt hoe hij aan deze „primeur” is geraakt, valt niet op te maken of de krant a) hiertoe behoort, of b) zich hiertoe rekent. Op onze redactie kwam de Nieuwsbrief uit Bree in ieder geval te laat voor deze laatste uitgave voor onze vakantie.

ESCOBAR

Het is nog niet zeker of *Pablo Escobar*, de Colombiaanse drugkoning, de geschiedenis zal ingaan als een boosdoener. Nochtans wordt hij verantwoordelijk gehouden voor honderden terroristische aanslagen, waaronder de moord op twee presidentskandidaten en de uitgever van een grote Colombiaanse krant, een bomaanslag op een vliegtuig met 107 doden tot gevolg. Als hoofd van het drugkartel van Medellín heeft hij bovendien een rol gespeeld in de drugverslaving van miljoenen mensen.

Hij zat achter de tralies van de Envigado-„gevangenis”. Naar verluidt bevindt die ge-

vangenis zich op z'n eigen grond, en werd ze gebouwd op z'n eigen aanwijzingen. Daar wou hij zich wel laten „opsluiten”, wanneer hij tenminste mensen mocht ontvangen wanneer hij wilde en niet uitgeleverd zou worden aan de Verenigde Staten.

Escobar's mogelijke overplaatsing naar een andere gevangenis vormde de aanleiding om de benen te nemen. Hij legde gewoon 40 miljoen frank op tafel om zijn bewakers om te kopen en wandelde langs de hoofdpoot naar buiten. Toen niet onmiddellijk duidelijk werd hoe Escobar ontsnapt was, en men vermoedde dat hij zich in het Envigado-kompleks bleef verbergen, besliste de Colombiaanse regering „tot een aanval op de gevangenis”.

Kortom, het lijkt er meer op dat Escobar de lakens uitdeelt in Colombia, dan de regering. Escobar laat zich op zijn voorwaarden „opsluiten”, maar wandelt gewoon de deur uit als het hem uitkomt. Intussen geniet hij bij de man in de straat veel simpatie, omwille van de liefdadige initiatieven voor de armen.

Escobar wilde later wel terugkeren naar zijn gevangenis, op voorwaarde dat deze bewaakt wordt door troepen van de Verenigde Naties, en niet door de Colombiaanse politie. Deze laatste heeft, sedert Escobar in 1990 beval 250 politiemannen te vermoorden, met de drugkoning nl. nog een eitje te pellen. De Colombiaanse regering verklaarde dat Escobar zich „onvoorwaardelijk” moet overgeven. In het Amerikaanse Kongres wordt de ontvoering van de drugbaas intussen als „een optie” beschouwd. De VS hebben al heel wat ervaring met deze praktijk, door hun Hooggerichtshof zelfs gelegitimeerd, hoewel het manifest om een schending van het internationaal recht gaat.

OLIMPIADE KAN ETA NIET BOMMEN

■ **Walid Khaled**, één van de meest beruchte Brussel-bezoekers, werd in Beiroet vermoord.

■ Minister **Onkelinx** (PS) wil vanaf september de tabaksreklame volledig aan banden leggen. Er zullen enkel afwijkingen mogelijk zijn voor sponsoring van kulturele, artistieke en sportmanifestaties, die telkens opnieuw aangevraagd moeten worden.

■ Sinds het begin van dit jaar zijn al 130 gevangenen uit Belgische cellen ontsnapt. In de helft van het jaar 1992 is dat al meer dan in het hele jaar 1990, het laatste jaar waarvan officiële ontsnappingscijfers bekend zijn. Volgens *insiders* is de toenemende overbevolking in de norren de belangrijkste oorzaak van de verdubbeling van de ontsnappingen.

■ De Zairese premier **Nguz a Karl I Bond** is niet langer kandidaat-president van Zaire. Nguz, die omwille van zijn veelvuldig veranderen van idee al geschiedenis maakte, schaarde zich weer achter president Mboetoe en diens voormalige eenheidspartij MPR.

■ **Gewetensbezwaarden** van de lichter '93 zullen minder dienst moeten kloppen dan nu het geval is. Tenminste als het van Tobback afhangt. Hoewel het nu al bekend geraakte zal hij pas volgende week aan de minister-raad een wetsontwerp terzake voorleggen.

■ Denemarken wil in de herfst een nieuw verdrag van Maastricht voorleggen aan de EG-partners, ter vervanging van het verdrag dat in een referendum door de Denen weggestemd werd. De Deense eerste minister wou wel nog niet kwijt waarin zijn voorstel precies van het verdrag van Maastricht zou afwijken.

■ Volgens de *Komsomolskaya Pravda* werden de overblijfselen van Hitler, Eva Braun en zijn naaste medewerkers tot 1970 bewaard door een Sovjet-kontraspionage-eenheid. Pas daarna werden ze, op de gebitten na, vernietigd. Er werd van uitgegaan dat Stalin de lijken vroeg of laat zou willen zien.

Met veel poeha werden vorige zaterdag de Olympische Spelen in Barcelona geopend. Reeds maanden op voorhand bezorgde de angst voor akties van de Baskische afscheidingsbeweging ETA de organisatoren slapeloze nachten. Nooit geziene veiligheidsmaatregelen werden in en om Barcelona getroffen.

En toch. Tijdens het voorbije weekeinde werd op 30 kilometer van de Frans-Spaanse grens een hoogspanningsmast, die elektriciteit wisselt tussen Frankrijk en Spanje en dus ook voor de Spelen, de lucht ingeblazen. Men haast zich om de ETA als „vermoedelijke daders” aan te duiden..

Aan Christian Dutoit van de Vlaams-Baskische ontmoetingsklub *Gure Etxea* vroegen we of verdere ongerustheid voor aanslagen tijdens de Olimpiade gegrond is?

■ Tot nog toe is de wereldtentoonstelling in Sevilla gespaard gebleven van terreurakties. Ook de Tour kende, op één onopgehelderd bomincident na, een rustig verloop. Heeft de ETA een bestand afgekondigd tijdens de duur van al deze grootse manifestaties?

„De ETA heeft geen bestand afgekondigd, wel een bestand voorgesteld aan de Spaanse regering. De ETA heeft aangeboden niets te ondernemen tijdens de Olympische Spelen, in ruil daarvoor zouden de onderhandelingen terug moeten worden opgestart. Dat is de taktiek die de ETA al enkele jaren tracht aan te houden: de wapens niet opbergen, maar in ieder geval onderhandelingen op touw zetten.

De Spaanse regering heeft het aanbod van de ETA geweigerd. Een beetje begrijpelijk, gezien de euforie waarin dat land zich momenteel bevindt: de olympische spelen, de wereldtentoonstelling, Madrid als kulturele hoofdstad van Europa, al het gedoe rond 500 jaar Amerika... Alhoewel Spanje zich dus niet wil laten kennen door te zwichten voor de ETA denk ik toch dat er achter de schermen wordt gepraat of minstens onderhandelingen in 't verschiet liggen. Vandaar dat de ETA, volgens mij, geen akties heeft ondernomen tijdens de Ronde van Frankrijk. Dat heeft natuurlijk ook met andere dingen te maken, de wielersport is zeer populair in Baskenland, en de winnaar dit jaar is tenslotte ook een Bask...”

■ Hoe staat de publieke opinie momenteel tegenover eventueel ETA-geweld?

„Het ETA-geweld is beslist omstreden, zowel bij de bevolking als bij de radikale nationalisten van Herri Batasuna (HB), een partij die goed is voor zo'n 20% van de

Een welgemikte vuurpijl deed zaterdagavond om 22 u. 40 de Olympische vlam ontbranden. Wie momenteel niet met vuur speelt is de ETA. De Baskische afscheidingsbeweging houdt het voorlopig bij een staakt het vuren, om zo de onderhandelingen met de Spaanse regering een nieuwe kans te geven. (foto AP)

Baskische stemmen. De discussie over de opportuniteit van geweld levendig. De meest gehoorde stelling bij de nationalistische Basken is dat de ETA het kalmer aan moet doen en alles in het werk moeten stellen om onderhandelingen met Madrid te voeren, maar zeker de wapens niet mag opbergen. De wapens van de ETA is de stok die de Basken achter de hand houden voor slechter tijden.

(lees verder blz. 16)

PERSSPIEGEL

Terwijl Dehaene nog rondscharrelt om de graantjes bij elkaar te pikken voor zijn Belgische begroting 1993, is de Vlaamse regering al klaargekomen met dit karwei. Met nog een laatste blik op 11 juli kunnen we niet voorbij aan de Spelen in Katalonië waar de verliezers er minder erg aan toe zijn dan in de blijvende Bosnische tragiek.

DE ZELFSTANDIGE

Het eerste woord in deze perspiegel is voor Jef Valkeniers die het deksel licht van het potje van de ziekteverzekering.

„Een andere oorzaak was, volgens Jef Valkeniers, de afschaffing van het remgeld onder voorwendsel dat de mensen niet meer in staat waren zelfs dat te betalen. Zo kwam er een soort monsterachtig akkoord tot stand tussen ziekenbonden en dokters. De dokters dienden aan te zetten tot méér verbruik. De onderzoeken werden met de dag inderdaad talrijker en men verdiende steeds méér. De bestuurders van klinieken waren daar medeplichtig aan en streken hun percentage op terwijl de ziekenkassen 5% ontvingen voor administratieve kosten. Alleman was tevreden en kontent. Hoe meer werd uitgegeven hoe meer er in de kas kwam. Aangezien de geneeskundige prestaties toenamen, verzochten de universiteiten op hun beurt om een vermeerdering van het aantal beschikbare bedden. Zo waren er op een bepaald ogenblik in dit land minstens 9.000 zogenaamd „akademische” bedden. Verhoudingsgewijs dubbel zoveel als in de ons omringende landen.”

DE MORGEN

Roger Kesteloot parafraseert het *Vlaanderen leeft tot Vlaanderen leent* als titel boven zijn beschouwingen over de Vlaamse begroting.

„De Vlaamse regering noemt haar begroting voor 1993 een „sociale begroting”, waarin „voorrang wordt gegeven aan de meest kansarmen”. Tot ergernis van het Vlaams Blok bevat die begroting ook aksenten van integratiebeleid. En aan leefmilieu wordt — zij het op een voor de groenen te onzuivere manier — flink wat meer geld besteed dan in het verleden.

Afwachten wordt het of de vele intenties nu ook nog gerealiseerd worden. Afwachten ook

of de Vlaamse verhoging van de onroerende voorheffing voor de burger inderdaad neutraal blijft. Afwachten, tenslotte, of het echt zo ongevaarlijk is schulden te blijven maken. Natuurlijk is het niet abnormaal om — zoals Wivina Demeester het zegt — „te lenen om een huis te bouwen”. De gemiddelde Vlaming-met-hypotheek zal haar gelijk geven. Maar hij zal er misschien tegelijk op wijzen dat hij niet elk jaar een huis bijbouwt.”

't Pallieterke

Dit blad ontcracht de beweringen van Dillen dat het Blok voor niets tussen de Brusselse 11 julirellen zat.

„Het brutale optreden van een Antwerpse groep op het Brusselse 11 julfest was zonder twijfel door de inrichters geprovoceerd, maar heeft de reputatie van de partij zeker geen goed gedaan, vooral omdat enige Antwerpse Kamerleden onloochenbaar bij de actie betrokken waren, al was het dan in de achterste gelederen. Ook hier heeft men het weer slecht gespeeld, en is men in de val getrapt: wie geprovoceerd wordt, moet het verstand hebben om op de provocatie niet in te gaan, zoniet doet hij alleen maar wat de tegenstander juist wil.

Vandaar dus nogal wat aarzeling. Het Blok heeft een ontstellend gebrek aan politiek bekwame mensen, en dat doet zich sinds de verkiezingen voelen. Vanzelfsprekend wordt daar door de tegenstanders duchtig van geprofiteerd. (Man kan hun dat niet verwijten: ze doen ook maar hun job.) Vandaar ook grote elektorale onzekerheid: doen ze zo voort, dan worden ze afgeslacht.”

De Standaard

De Nederlandse journalist Derk Eppink bekijkt de situatie van Vlaanderen onder de titel „Voor Vlaanderen is België te klein en Europa te groot”.

„Een „Europa van de regio's” is een ideaalbeeld, een vlucht uit een land waar men zich gevangen voelt in grendelmeerderheden en trage staatsvormingen. Voor de Duitse Länder en de Franse départements is subsidiariteit in Europa weggelegd, maar de *Entscheidungsträger* in de EG blijven nationale staten als Duitsland en Frankrijk. België stuit op de „kritische grens” van minder België en meer Vlaanderen. Als België tot op het bot wordt uitgehold en niet meer kan besluiten, waar staat Vlaanderen dan in Europa?

Vlaanderen kan als „regio” geen lidstaat van de EG worden. In de ogen van Europa zal Vlaanderen niet meer zijn dan de „streek bij Brussel”. Vlaanderen staat dus op een kruispunt. Het moet of doormodderen in de Belgische staat — met alle bijkomende kwalen — of zelf *Entscheidungsträger* besluiten te worden. De gemeenschapsdialoog heeft pas zin als Vlaanderen zélf weet wat het wil.”

Een journalist van die krant liep in Barcelona een uitgeweken Vlaamse journalist tegen het lijf, die over de Katalanen praat lijk een fransklion uit het Antwerpen van de jaren 30.

„Dat blijkt trouwens ook uit een deze week wereldwijd gestarte reclamekampagne van de Generalitat de Catalunya, het provinciebestuur”, zegt de jaren geleden naar Spanje geëmigreerde Antwerpse sportjournalist Jef Van Looy. Hij is hier adjunct-perschef voor het wielrennen. „In die campagne” — „De Spelen? In Katalonië, vanzelfsprekend!” — stelt de streek zich voor als was ze een onafhankelijk land”, vertelt Jef. „En dat heeft in heel Spanje een storm van kritiek doen opsteken. Madrid is razend omdat Barcelona het voorstelt alsof de Spelen alleen Katalaans zullen zijn. Maar goeverneur Jordi Pujol stoort zich daar niet aan.

Dat zie je hier toch ook in de straten. Hebben jullie soms al één Spaanse slag gezien? Maar er hangen er wel honderdduizend Katalaanse! Bij de repetitie voor de openingsplechtigheid werd geen Spaanse vlag meedragen. Zaterdag gebeurt dat wél, omdat het moet van het IOC. Maar je zal ze horen fluiten in de tribunes!

Voor ik mijn kontrakt tekende met het organisatiecomité, moest ik een dik draaiboek doornemen. Helemaal opgesteld in het Katalaans, geen woord Spaans stond erin. Als buitenstaander voel ik mij niet zo direct betrokken bij de hele discussies maar ik maak me wel een bedenking: in de scholen wordt eerst de taal van de regio geleerd, het Spaans is een bijvak. Nu al spreken kinderen van 15-16 nog amper de taal van hun land, één generatie verder zal de kloof tussen Katalaans en Spaans onoverbrugbaar geworden zijn. Ik vraag me af, of dat een positieve ontwikkeling kan zijn. Tenzij de Katalanen het inderdaad écht menen met hun strijd voor totale onafhankelijkheid en de Oosteuropese staten achterna gaan.”

GODS ZEGEN OVER IERLAND

Ierland is in verschillende opzichten een merkwaardig land. In twintig jaar tijd heeft het een reeks fundamentele veranderingen ondergaan, in vergelijking waarmee de sociologische evolutie in Vlaanderen sedert het begin van de jaren zeventig, veel stabielier uitvalt. Toen Ierland in 1973 lid werd van de Europese Gemeenschap, was de invloed van de agrarische bevolking, van de kerk van de geschiedenis er nog bepalend. Nu staat Ierland klaar om te beantwoorden aan de strengste criteria die sedert Maastricht gesteld worden om tot de EMU toe te treden en, in vergelijking met België bvb., ligt het voor sommige minstens een paar lengten voor. De tijd is voorbij dat het groene eiland in één adem werd genoemd met de Mezzogiorno, met Portugal of Griekenland.

De kwaliteit der opvoeding is, zelfs op de verre Westkust, uitstekend. Ierland heeft de jongste bevolking van Europa. Het is waar: de werkloosheid is zéér hoog en de demografische evolutie houdt niet op. Ik geloof echter niet dat deze elementen zich op de duur tegen Ierland zullen keren: Vlaanderen heeft dit ook meegemaakt en wij staan nu in de OESO-statistieken tussen de eerste geïndustrialiseerde landen ter wereld.

Het bewustzijn van deze veranderingen dringt in alle lagen van de bevolking door. Het zijn niet alleen de intellectuele kringen in Dublin, Cork of Galway die de gebeurtenissen stimuleren. Zoals in Vlaanderen kent iedere Ierse boer de binnen- en buitenkanten van de Gemeenschappelijke landbouwpolitiek. Het verschil ligt in de middenklasse die ook in Ierland het meest talrijk is. Het is die meerderheid van de bevolking die, zéér duidelijk, standpunt heeft genomen in het recente referendum over de Europese Politieke en Economisch-Monetaire Unie, daarbij een luid signaal gevend aan de rest van het continent.

Het is waar dat de Ieren, wellicht in tegenstelling tot ons, Vlamingen, minder complexen hebben over hun kulturele identiteit, over hun nationalisme, over hun profiel naar buitenuit. Zij vrezen geenszins hun karakter te verliezen in de toekomstige Europese Gemeenschap: integendeel, zij gaan er met — bijna argeloos — entoesiasme tegenaan.

Wat voorafgaat zal zeker in Ierse oren banaal klinken, omdat het „evident” is. Deze toestand is echter niet gratis verworven. Integendeel. Alles wat op en met het eiland gebeurt heeft te maken met geschiedenis en met symbolen en is derhalve niet eenvoudig te beheersen. Ik wil mij in dit artikel op één voorbeeld hiervan concentreren, nl. op de aan gang zijnde gesprekken over Noord-Ierland. Zij zijn voor het ganse land van groot belang en dus ook voor Vlaanderen dat in de Europese toestand toch met de volkeren van ons continent wil samenleven. Waarover gaat het?

Voor het eerst sedert 1927, toen Ierland onafhankelijk werd en toen de 6 graafschappen uit Noord-Ierland, via de zgn. „Partition”, niet met de Ierse vrijstaat maar wel met het United Kingdom werden verbonden, zijn Britse en Ierse regeringen bereid om met elkaar contact te nemen, samen met de Noord-Ierse politieke partijen, in het kader van een allesomvattende procedure van contacten en gesprekken die kunnen leiden tot een einde van de reeds meer dan 20 jaar durende „troubles” in Noord-Ierland. Zeg maar van de burgeroorlog die méér dan 3.000 mensenlevens heeft gekost.

Ziehier hoe zij zullen tewerk gaan. Het ganse proces wordt symbolisch (!) voorgesteld als een reeks *vezels* die samen een drietal touwen („strands”) vormen die op hun beurt geleidelijk aan steeds enger worden samengewrongen tot één *kabel* en uiteindelijk Noord en Zuid zal samenhouden.

„Strand 1” begon in mei van dit jaar, dadelijk na de verkiezingen in Groot-Brittannië en brengt de Noord-Ierse politieke partijen samen om te spreken over nieuwe vormen van „home rule”, d.w.z. van lokale administratieve en politieke regelingen, ter vervanging van de huidige „direct rule” vanuit Londen die sedert Bloody Sunday (1972) van kracht is. Deze „Talks about talks” handelen dus over „devolution” die volgens ons, Vlamingen, reeds lang door Londen had moeten toegestaan zijn, niet alleen aan de Noord-Ieren maar ook aan de Schotten bvb. en aan gans het Verenigd Koninkrijk. Onbegrijpelijk dat Londen zich zo halsstarrig blijft verzetten tegen wat de in het huidige Europees bestel de evidentie zelf is...

De vier Noord-Ierse partijen (de twee unionistische, de interkonfessionele Alliantie — en de Sociaal Democratische Labourpartij SDLP) zijn natuurlijk (nog) niet tot een akkoord gekomen maar ze zijn tenminste met z'n vieren in Londen gaan spreken met de Britse regering en voor het eerst heeft een contact plaats gehad tussen de Ierse regering en dominee Ian Paisley. Tot nu toe blijft het Sinn Fein („WIJ”!) van dit alles uitgesloten. Ten onrechte volgens mij. Elders pleiten wij er ook voor dat de PLO bij onderhandelingen zou betrokken worden en ook daàr is het geweld niet het monopolie van één partij. Ik verneem wel dat *informele* contacten met het Sinn Fein zouden doorgaan.

„Strand 2” ving aan in Londen op 30 juni. Hier gaat het over „gesprekken” tussen de Noord-Ierse partijen en de Ierse regering, zo mogelijk het meest historische gedeelte van de operatie en het moeilijkst. Zo roept Ian Paisley luid dat Ierland art. 2 en 3 van zijn Grondwet moet herzien, waarin gezegd wordt dat Ierland één staat vormt, het ganse eiland dus. Maar wie zegt dat de Ierse bevolking te vinden is voor zulke verandering? En wat krijgt zij in ruil voor een dergelijke concessie vanwege 3,5 miljoen Ieren aan 800.000 protestanten? Laat daarover maar eerst deze

„Talks” een ruime ronde organiseren...

„Strand 3” tenslotte werd deze week, op 28 juli, gelanceerd: het gaat over „negotiations” tussen de Britse en Ierse regeringen. Ondertussen ligt het „Anglo-Irish Agreement” van 1985, waartegen Paisley zo hevig had gereageerd, (tijdelijk) stil: de laatste conferentie ligt al 3 maanden achter de rug: tot nu toe was zij het enige mogelijke instrument om tot een oplossing te geraken.

Zal de huidige dialoog een beter kader scheppen? Kan Europa, kan Vlaanderen, *blijven* toezien hoe het Britse imperialisme de toekomstkansen van de Noord-Ierse regio *blijft* compromitteren?

Ik heb aan het verschil tussen Ierland en Vlaanderen gedacht toen ik het „Belgisch” antwoord las op de vraag van een onzer mandatarissen om te weten of Ikea, op Vlaamse bodem, reclame mocht maken in het Frans. Je zou in Ierland een andere reactie zien (en horen!) dan die van het Vlaamse publiek!

Anderzijds vraag ik mij af of wij niet een deel van onze „Belgische” constitutionele ervaring kunnen ter beschikking stellen van de Ieren of moeten wij daarover eerst beleefd met Londen praten? Ziedaar voorzeker een verschil tussen een *Belgische* en een *Vlaamse* diplomatie: met de eerste, die onverschillig is, helpen wij de Ierse zaak niet. Met de tweede, die (nog) niet operationeel is, kunnen wij (nog) niet werken.

Ik hoop dus dat de Ieren ook deze etappe in hun politieke, economische en nationalistische ontvoogding *zelf* zullen klaren. RATH DE AR EIREANN! Gods' zegen over Ierland!

Hans De Belder

MAASTRICHT GEEN EUROPA DER VOLKEREN

TOEN de Deense bevolking met een referendum het verdrag had verworpen, werd niet in het minst door onze minister van Buitenlandse Zaken minachtend gereageerd. De Volksunie meent dat dit debat in Denemarken op een ernstige manier werd gevoerd, zonder dat de Denen plots anti-Europees waren geworden. Als oppositiepartij wou de VU eveneens een duidelijk signaal geven om de Europese instanties erop te wijzen dat België niet onverdeeld gelukkig is met dit verdrag van Maastricht. Kamerlid Vic Ancliaux gaf tijdens het Kamerdebat een verklaring voor het njet van de VU:

„Vanuit het federalistisch gedachtegoed zijn wij steeds grote voorstanders geweest van het Europa der volkeren. Dit biedt de beste garanties voor een democratisch Europa. In het nieuwe Verdrag vinden wij geen enkele aanwijzing om een reëel democratisch Europa te verwachten. Het Europese parlement krijgt geen bijkomende bevoegdheden en het kan in dezelfde sleur en slenter verder als raadgevend orgaan optreden. De mede-beslissingsprocedures verhogen de ondoorzichtigheid van de besluitvorming. Wij betreuren de vaagheid van het subsidiariteitsbeginsel”.

SOCIALE KLOOF

Eerder al werd door Jaak Vandemeulebroucke het duidelijk tekort aan sociale dimensie aangeklaagd. De door de Commissie ingediende voorstellen om het sociaal-ekonomisch beleid en de sociaal-ekonomische samenhang op elkaar af te stemmen werden niet weerhouden. „Een sociaal Europa met twee snelheden wordt geen Europa der volkeren. Als Europa bijna uitsluitend het ekonomische en monetaire Europa is, zie ik de sociale toekomst zeer somber in. In Brussel zijn nu reeds de gevolgen op sociaal vlak te zien ten gevolge van de opbouw van Europa. De invloed van de grote financiële groepen benadeelt de eenvoudige Brusselaar. Deze

wordt verdreven uit zijn huis en wijk: de enorm opgedreven huurprijs kan hij niet meer betalen. Ik heb het dan nog niet gehad over de zuidelijke gebieden in het Europa van de twaalf, waar armoede en sociale achterstand een realiteit zijn. Zij ook behoren tot hetzelfde Europa.”

REGIONAAL TEKORT

Nieuw in het Verdrag is dat het eenwordende Europa voortaan rekening houdt met de verscheidenheid van de volkeren en regio's. Toch vindt de VU dit onvoldoende. Meer nog, de oprichting van het Komitee van

Alvorens kamerleden en senatoren naar zonniger oorden vertrokken, werd in de Kamer het Verdrag van Maastricht goedgekeurd. Binnen de VU-frakties en in samenspraak met het VU-partijbestuur werd beslist om tegen de goedkeuring van het Verdrag te stemmen.

de regio's is een mooi beschilderde maar lege vaas. Kamerlid Ancliaux vindt dat dit Komitee ontoereikend is voor het realiseren van de noodzakelijke direkte band tussen het Europees beslissingsnivo en de volkeren en de regio's. „Wie zullen de leden zijn en hoe zullen ze worden aangeduid? Voor België, zullen het de Gewesten of de Gemeenschappen zijn? Zullen het de steden zijn? In de commissie van de Vlaamse Raad werden andere antwoorden gegeven dan in de commissie voor Buitenlandse zaken van het Belgische parlement. Tegenover wie zullen de leden van het Komitee verantwoordelijkheid zijn? Er wordt verteld dat de ambtenaren die hen zullen helpen, uit het sociaal-ekonomisch komitee zullen worden genomen. Dit kan niet want beide komitees heb-

ben een totaal verschillende opdracht.” Bovendien hebben noch de regio's, noch de gemeenschappen via het Verdrag van Maastricht of via het Komitee van de regio's enige direkte toegang tot het Hof van Justitie. Dit was nochtans een duidelijke vraag die ook door de Belgische delegatie werd gesteld.

IDENTITEIT

De verdragsbepalingen betreffende het Europese burgerschap deden heel wat vragen rijzen binnen de VU-kamerfractie. „Het burgerschap heeft heel wat te maken met de identiteit van een volk. Daarom wou de VU een kultuurparagraaf in het verdrag waarin werd bevestigd dat cultuur en onderwijs uitsluitend tot de bevoegdheid van de volkeren zouden behoren. Maar nog voor het Verdrag werd geratificeerd, werd in het Europese Parlement een resolutie goedgekeurd over het onderwijs- en opleidingsbeleid. Een echte schande.”

Europees burgerschap betekent ook stemrecht. Op dit vlak wil de VU duidelijkheid. In het verdrag zelf staat dat afwijkingen mogelijk zijn. „Maar wie gaat er beslissen over de procedure die inzake deze afwijkingen van toepassing is? Heel wat vragen rijzen op dit vlak. Het is haast ondenkbaar dat men eenzelfde regeling zou treffen voor Brussel en voor de gemeenten rond Brussel waar heel wat Euro-ambtenaren nu reeds wonen. Is het niet normaal dat het actief en passief kiesrecht slechts verleend wordt aan burgers die bijdragen tot de middelen om het beleid in de gemeente te voeren. Ook de taal is belangrijk, zij moeten de streektaal spreken. Welke garanties werden hiervoor gegeven?,” Tot zover Vic Ancliaux.

Neen aan Maastricht betekent voor de VU geen negatieve houding t.o.v. Europa. Deze positieve houding werd verwoord door de fractievoorzitter H. Candries. Zijn positieve stem wil aantonen dat de Volksunie ook na het verdrag van Maastricht zal blijven ijveren voor het federaal Europa der Volkeren.

(g.c.)

WANBEHEER IN DE GEZONDHEIDSSEKTOR

In een opmerkelijke vrije tribune in *De Standaard* (28/7) legde VU-senaatsfractie leider Jef Valkeniers de vinger op de wonde van het financieel wanbeheer in de gezondheidssector. De aanleiding vormde een interview dat eerder in die krant verscheen met dr. Jan Peers van de KU Leuven, waarop we hier niet verder ingaan. Omdat de argumentatie van Valkeniers een mooie staalkaart vormt van wat er misloopt in het ziekenhuisbeleid, geven we de inhoud van zijn Vrije Tribune in kort bestek weer. Dat er hier en daar met de honoraria van de ziekenhuisartsen ook wel wat scheef groeit, wordt aangetoond door een bijdrage in het weekblad *Trends* (23/7). Daarin klaagt VU-kamerlid Jan Caudron de praktijk van de zwarte erelonen aan die sommige ziekenhuisartsen in sommige ziekenhuizen vragen (zie kader).

In een vrije tribune in *De Standaard* antwoordt Valkeniers op een vraaggesprek dat de krant eerder publiceerde met dr. Jan Peers van de KU Leuven. Valkeniers verwijt de universiteiten dat ze aan opbod deden om het aantal universitaire ziekenhuisbedden steeds maar op te stoten zodat we nu, in verhouding tot onze bevolking tot het hoogste cijfer van de wereld komen. Dat dit heel wat ekstra kosten meebrengt, hoeft geen betoog.

De fractieleider van de VU in de senaat, zelf ziekenhuisarts, heeft het niet begrepen op het statuut van de ziekenhuisgeneesheer, zoals dat destijds door het kabinet van minister van Gezondheidszorg Dehaene uitgewerkt werd. Valkeniers zegt dat dit statuut „ondanks alle mooie beloften, geen overlegmodel werd, doch een oorlogsmodel.”

Valkeniers legt uit hoe het fameuze artikel 140 van de ziekenhuiswet alleen aanleiding geeft tot conflictsituaties, met een polarizatie

tussen de verschillende betrokken groepen binnen het ziekenhuis. „De show die toen in de senaatskommissie werd opgevoerd rond de zogenaamde noodzakelijke integratie van de ziekenhuisgeneesheer in het ziekenhuisgebeuren, was niets meer dan een gekaemoefleerde manier om op een deel van de honoraria van de ziekenhuisartsen beslag te leggen langs het wettelijk verplicht systeem van de centrale inning.”

De senator noemt het „eenvoudigweg oneerlijk en crimineel” om toe te laten dat een wettelijk middel in het leven wordt geroepen dat het mogelijk maakt dat de deficits van de slecht beheerde ziekenhuizen, en een pak ziekenhuizen worden slecht beheerd, langs dit artikel 140, zonder enige gewaarborgde en serieuze inspraak, afgewenteld worden op de erelonen van de ziekenhuisartsen.

Valkeniers haalt nog enkele miskleunen uit het verleden boven: met de sluiting van 11.000 ziekenhuisbedden had men een rationalizatie en een minderkost op termijn voor ogen. Maar wat blijkt? Het ziekenhuisbudget steeg van 89,8 miljard in 1987 naar 117,8 miljard in 1992.

ZWART ERELOON

De inkomens van de ziekenhuisartsen vormen sedert geruime tijd het voorwerp van hevige, soms emotionele polemieken. En daar zit soms meer achter dan de afwenteling van het wanbeheer in de ziekenhuizen op de erelonen van de artsen, waar Valkeniers het o.m. over heeft. Hard cijfermateriaal over die vaak met een waas van geheimzinnigheid omgeven honoraria van ziekenhuisartsen ontbrak echter dikwijls.

Het weekblad *Trends* (23/7) kon de hand leggen op een lijst met de inkomens van '91 van de artsen-specialisten van het Aalsters Stedelijk Ziekenhuis. Hieruit blijkt bvb. dat een interniste er 11,2 miljoen verdient, een anesthesist 12,6, een skannerspecialist 15,2, een hartchirurg 17,2 en de best belegde boterham is er voor een fysiotherapeut met 17,8 miljoen.

Let wel: de afdrachten voor het ziekenhuis zijn van deze bedragen afgetrokken. Verder zijn de erelonen voor de consultaties er niet in begrepen, net als het geld

dat de specialisten opstrijken uit een eventuele privé-praktijk.

Van het kabinet Sociale Zaken kreeg *Trends* de gemiddelde cijfers voor '90, op basis van de RIZIV-terugbetalingen (privé-praktijk plus ziekenhuispraktijk). Volgens die cijfers verdiende een internist gemiddeld 6,48 miljoen, een anesthesist 5,36 miljoen, een chirurg 4,08 miljoen en een fysiotherapeut 4,13 miljoen.

De geciteerde cijfers uit Aalst mogen dus zeker niet veralgemeend worden. Heel wat ziekenhuisartsen moeten rondkomen met een veel bescheidener jaarloon. In de universitaire ziekenhuizen hebben de artsen bvb. een bediendenstatuut. Daar verdienen de beteren maandelijks hooguit 150.000 bruto, en hebben ze bovendien meestal geen privé-praktijk als extra beleg.

Bedenklijker is wel dat er bewijzen bestaan dat (sommige) ziekenhuisartsen in het zwart extra geld durven vragen aan hun patiënten. Een notoir aanklager van deze schandelijke praktijken in bepaalde ziekenhuizen, is VU-kamerlid Jan

Caudron. Hij verzamelde een dikke map getuigenissen van patiënten die artsen in het zwart moeten betalen. Caudron haalt in *Trends* twee voorbeelden aan: een moeder die voor de operatie van haar zoon 50.000 frank in het zwart aan de arts moet, en een werkloze met een uitkering van 14.000 frank per maand die 100.000 frank moet lenen voor een zwart voorshot aan een hartchirurg.

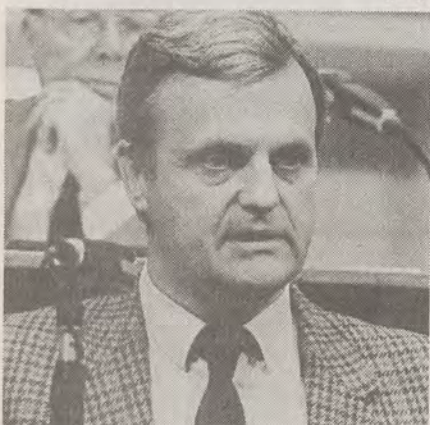
Caudron legde aan *Trends* uit waarom hij deze kruistocht onderneemt: „Ik wilde de patiënten waarschuwen, want ze zijn zo slecht gewapend tegen dergelijk machtsmisbruik. Ziekenhuisdirecties staan het oogluikend toe, op voorwaarde dat ze een deel van de taart krijgen, en de Orde der Geneesheren, die optreedt tegen artsen die aan terugbetalingstarief werken, laat kollega's die astronomische zwarte erelonen vragen, ongemoeid.” Volgens Caudron laten ook de ziekenfondsen, die geacht worden hun leden te verdedigen, zo'n zaken meestal blauwblauw.

De gewezen staatssecretaris verwijt de vorige minister van Volksgezondheid, Philippe Busquin, dat onder zijn bewind een reeks ingewikkelde formules uitgewerkt werden die moesten dienen, „niet om de lat gelijk te leggen tussen de verschillende landsgedeelten, maar om de Waalse en, in mindere mate, de Brusselse gezondheidsinstellingen verder hun gang te laten gaan bij hun overconsumptie”. Volgens Valkeniers waren deze formules onrechtvaardig omdat ze het historisch forfait als basis hadden, en niet een wetenschappelijk bewezen patologie.

Dit alles heeft voor gevolg dat het huidige ziekenhuisbeleid niet alleen geen prikkels meer bevat voor wie efficiënt werkt, „meer nog, het is vandaag zover gekomen dat men aan een georganizeerde overconsumptie moet doen om te kunnen overleven.” Valkeniers bewijst dit met harde cijfers: de stijging van het aantal ligdagen in de ziekenhuizen begin 1992 met 16% tegenover 1991, zonder speciale epidemie, is een sprekend voorbeeld van hoe de ziekenhuizen naar alle middelen grijpen om uit de rode cijfers te geraken.

Valkeniers besluit dat alleen de federalisering van de gezondheidszorg een einde kan maken aan een opzettelijk aangehouden wanbeheer in de gezondheidszorg.

(pdj)

Senator Valkeniers en kamerlid Caudron klagen wantoestanden in het ziekenhuisbeleid aan.

(foto WIJ)

SENATOREN OVER DE TOEKOMST VAN DE SENAAAT

Op de traditionele perslunch die senaatsvoorzitter Swaelen (CVP) op het einde van het parlementaire jaar aanbood verkondigde hij zijn mening over de hervorming van de Hoge Vergadering. Aangezien de dialoog van volk tot volk toch mislukt is (volgens Swaelen: *opgeschort*), kan er nog wel een gaatje gevonden worden om de hervorming van de senaat wat bij te sturen, dacht Frank Swaelen.

In de dialoog was voorgesteld om de senaat te beperken tot 62 leden. Dit vindt Swaelen „wat weinig”. Hij kan zelfs niet zeggen „dat er in de senaat een consensus is om in de toekomstige senaat maar 62 senatoren te laten zetelen”. Zo'n negentig senatoren acht de voorzitter van de Hoge Vergadering „heel wat functioneler”.

Swaelen zei verder dat de meeste senatoren de mening zijn toegedaan dat een „signifikante groep” rechtstreeks verkozen moet worden omwille van het politieke gewicht. Bij een rechtstreekse verkiezing moet de representativiteit volgens de senaatsvoorzitter zowel naar streken als naar partijen toe waarborgd zijn.

De senatoren zouden het volgens hun voorzitter wel eens zijn met een beperking van de bevoegdheden van de senaat, maar ze zouden niet dulden dat geknaagd wordt aan het recht om wetgevende initiatieven te nemen, en om wetsvoorstellen, ingediend in de kamer, naar zich toe te halen en te amenderen. De senaat moet ook haar volle bevoegdheden behouden inzake de grondwet en de wetten met een bijzondere meerderheid. Swaelen toonde zich verheugd dat de onderhandelaars in de dialoog althans wat de bevoegdheden betreft ongeveer hetzelfde hebben afgesproken als dat wat de senatoren eerst zelf hadden voorgesteld.

SPECIALE SFEER

Tijdens de lunch deden de aanwezige senatoren flink hun best om op de speciale sfeer te wijzen eigen aan de Hoge Vergadering. Onder het nuttigen van *La petite nage de homard du père prier, Le suprême de pintadeau aux morilles en Les pointes d'asperges glacées à la pistache sauce sabayon au marsala* (ofwel stoorde niemand er zich aan, ofwel werd het ontbreken van een Nederlandstalige versie van de menukaart gewoon niet opgemerkt), overgoten met de passende wijnen, speet het een senator de Vlaamse Raad te moeten vergelijken met

Senaatsvoorzitter Swaelen (CVP) ziet liever een senaat met 90 dan een met 62 leden.

(foto E. Peustjens)

een veredelde gemeenteraad. Het gekibbel en geruzie, waarschijnlijk onder invloed van de meerderheid van Kamerleden, staat er volgens het lid van de hoge vergadering de grote luisterbereidheid eigen aan de senaat in de weg.

Daarom zijn heel wat senatoren volgens deze ingewijde ook afkerig van een senaat die aangeduid wordt door de deelraden. Zo'n senatoren zouden teveel afhankelijk zijn van hun gemeenschap, niet meer de moeite opbrengen om contacten met de overkant te onderhouden, de goede voorwaarden om tot dialoog en actief luisteren te komen zouden afnemen.

Dit zal misschien wel allemaal zo zijn. Maar is het wel hierom dat het draait? Moet het uitzicht van de toekomstige senaat niet eerstens bepaald worden afhankelijk van het uitzicht van de staat? Zijn het niet degenen die de rol van de staat België niet uitgespeeld achten in een federaal Europa, die juist aandringen op het behoud van een sterke senaat, rechtstreeks verkozen, met liefst zoveel mogelijk bevoegdheden?

En zijn het niet degenen die de rol van de staat België in het toekomstige Europa zo klein mogelijk zien, die de senaat misschien wel liefst zouden afschaffen? Wat zoals iemand terecht opmerkte, *zonde zou zijn van de mooie zaal*.

(pdj)

TE KOOP IN DE LIBRE

EEN van de minder aangename gevolgen van de vestiging van de Europese instellingen in Brussel is de stijging van de grond- en huisprijzen in de hoofdstad én in de rest van Brabant. De Brabanders die in eigen streek willen blijven wonen worden gewoon uit de markt gekonkurreerd door rijke Euro-, Navo- en andere kraten. Dit bijzonder nijpend sociaal probleem wordt gelukkig steeds meer onderkend. Nu moet er nog een krachtadig beleid gevoerd worden. De Vlaamse regering maakte alvast uitgebreide plannen op het vlak van de sociale huisvesting.

In Vlaams-Brabant stelt zich het bijkomend probleem van de voortwoekerende verfransing. Al jarenlang kent Vlaams-Brabant een inwijking van Franstalige Brusselaars, op zoek naar een groen plekje dicht bij de ring. De vloed rijke Eurokraten versterkt nog de anderstalige (Frans, Engels, Duits, maar slechts in minderheid Nederlands) aanwezigheid in vanouds Vlaams dorpen.

Maar ook in de negentien Brusselse gemeenten moeten er steeds hogere huurprijzen betaald worden. Verleden week nog trok Brussels gewestpremier Picqué (PS) aan de alarmbel: op de Grote Markt dreigt leegstand omwille van de overdreven huurprijzen. Horeca-zaken die tot 600.000 frank per maand huur moeten op tafel leggen, moeten noodgedwongen de wijk nemen naar minder dure buurten.

Of de Franstaligen in de Raad zich willen aanpassen, mag sterk betwijfeld worden. Ze lijken er zich integendeel steeds steviger te nestelen. (foto Dann)

LIBRE IMMOBILIERES

Om een beeld te krijgen van de prijzen die tegenwoordig in Brussel en Brabant gevraagd worden voor woningen, sloegen we de *Nouvelles Immobilières*, een wekelijkse bijlage van *La Libre Belgique*, van juni (4 juni, 18 juni, 25 juni) en juli (2 juli en 9 juli) na. Een toevallige steekproef, op 11 juni en later in juli verscheen de bijlage niet.

We namen meer in het bijzonder de advertenties onder de loep voor te verkopen huizen en te verhuren appartementen in Brussel en Brabant. We hielden daarbij volgende doelstellingen voor ogen: hoe ziet de verdeling er in Brussel, Wallonië en Vlaanderen uit? Welke gemeenten gelegen in Vlaams-Brabant komen het meest in de immobiliëngids van deze Franstalige Brusselse krant voor? Welke prijzen worden gevraagd voor de te koop gestelde woningen in deze gids?

De vestiging van de EG-instellingen in Brussel is uitgegroeid tot een heet politiek thema. De huur-, grond- en koopprijzen swingen de pan uit. Vlaams-Brabant wordt hoe langer hoe meer bevolkt door anderstaligen, die de autochtone Vlamingen uit de markt concurreren. Om ons een idee te vormen van deze aanslag op Brussel en (Vlaams- en Waals-) Brabant, onderwierpen we de immobiliëngids van de Franstalige Brusselse krant *La Libre Belgique* van de maand juni en juli aan een nauwgezet onderzoek. We gingen de prijzen en de plaatsen (welk gewest? welke Vlaamse gemeenten?) na van de huizen die in deze *Les Nouvelles Immobilières* te koop aangeboden worden. De resultaten waren alarmerend.

Deze doelstellingen zijn zeer beperkt, en zeggen niet meer dan ze zeggen: het gaat over advertenties voor te koop gestelde woningen en te huur gestelde appartementen in Brussel en de rest van Brabant, in één bepaald Franstalig medium. Toch moet deze steekproef een richting aangeven waarin de woonproblematiek in Brabant evolueert.

We telden voor de onderzochte periode 969 te koop aangeboden huizen en 123 te huur aangeboden appartementen (zie tabel 1). Hier zitten wel wat dubbels in: sommige huizen staan immers meerdere weken te koop. Onmiddellijk valt op hoeveel huizen gelegen in Vlaanderen in deze nochtans Franstalige krant te koop aangeboden werden: meer dan 1 op 5. Hetzelfde kan gezegd worden van de te verhuren appartementen.

We hebben vervolgens de 969 huizen uitgesplitst per vraagprijs. Dat was vrij gemakkelijk vermits de *Libre Immobilières* dit ook doet. Deze resultaten (tabel 2) zijn nog schokkender. Zo kan men uit de tabel afleiden dat voor bijna 1 op twee geadverteerde huizen tien of meer miljoen gevraagd wordt, en dat meer dan 1 op 4 te koop aangeboden

huizen 15 miljoen of meer kost. Anders gezegd: geen spek voor een normale bek.

Vlaanderen scoort hier, behalve voor de 2 laagste categorieën (minder dan 5: 20,3% van het totaal, en van 5 tot 10: 15,3% van het totaal), hoger dan het gemiddelde (22,9). Dit wil zeggen dat er in de Libre méér geadverteerd wordt voor de echt dure huizen in Vlaanderen dan voor de goedkopere. Anders gezegd nog: hoe hoger de vraagprijs van het huis waarvoor in de onderzochte periode in de Libre geadverteerd wordt, hoe meer kans er is dat dit huis in Vlaanderen gelegen is. Meer dan één op drie villa's van 20 miljoen of meer waarvoor in de Libre geadverteerd wordt, ligt in een Vlaamsbrabantse gemeente.

RODE FAVORIET

Veelbetekenend is een verdere uitsplitsing van de huizen die te koop aangeboden worden in Vlaanderen per gemeente. Tijdens de door ons onderzochte 5 nummers van de Libre Immobilières werden huizen te koop aangeboden in Sint-Pieters-Leeuw, Linkebeek, Vilvoorde, Hoeilaart, Kraainem, Meise, Overijse, Sint-Genesius-Rode, Tervuren, Wemmel, Wezembeek-Oppem, Boortmeerbeek, Beersel, Grimbergen, Sterrebeek, Glabbeek, Diegem, Halle, Kortenberg, Herent en Zaventem.

De hoogvliegers waren: Sint-Genesius-Rode met liefst 75 advertenties, Kraainem met 21, Wezembeek-Oppem met 17, Linkebeek met 16, Meise en Overijse met elk 13, Tervuren met 10 advertenties. Omdat nogal wat advertenties twee keer of meer verschenen, zou de berekening van een gemiddelde prijs per gemeente een vertekend beeld geven.

Al is het wel veelbetekenend dat er voor een villa in een gemeente als Boortmeerbeek (Hever-Schiplaken) drie keer geadverteerd werd in de Libre. Voor de villa in kwestie moest dan ook 30 miljoen frank opgehoest

„Overijse, waar Vlamingen thuis zijn”, dragen Vlaamse betogers op tientallen bordjes mee. Een blik in de immobiliëngids van de Libre Belgique leert dat er momenteel volop huizen in de Rand verkocht worden. Waarschijnlijk niet aan Vlamingen... (foto Dann)

worden. Ze was volgens de advertentie uniek gelegen, op 2 minuten van de A19 Brussel-Antwerpen, op 7 minuten van Zaventem, met

een zuidelijk georiënteerde living van 150 m², met een terras van 150 m², met 4 slaapkamers, 2 badkamers, 2 douches, overdekt zwembad, 3 toiletten, 2 garages, een villa van 800 m² gelegen op een terrein van 4.600 m² met tennisveld. Een koopje?

Als je dacht dat 30 miljoen uitzonderlijk veel is voor een optrekje op het platteland, zit je wel goed verkeerd; in de onderzochte bladen verschenen nog advertenties voor villaatjes van 31 miljoen in Linkebeek, van 38 miljoen in Hoeilaart, van 42 en 43,5 miljoen in Wezembeek-Oppem, van 69 miljoen in Kraainem. *Top of the bill* is evenwel een villa van 80 miljoen in Sint-Genesius-Rode, het gaat dan wel om een villa door Victor Horta ontworpen.

Tot slot dit nog: heel wat van de villa's worden via een immobiliënkantoor verkocht. Naast onverdacht klinkende buro's vindt men hier immobiliënkantoren terug met klinkende namen als *Europimo*, *Ageurop 92*, *Eurimobel*, *Logeurop*, *Euro-Sur Invest*. Moet er nog een tekeningetje bij?

(pdj)

Tabel 1: Totaal te koop aangeboden huizen en te huur aangeboden appartementen in Les Nouvelles Immobilières van juni en juli

gewest	huis te koop (%)	app. te huur
Brussel	349 (36,0)	62 (50,4)
Wallonië	398 (41,1)	33 (26,8)
Vlaanderen	222 (22,9)	28 (22,8)
Totaal	969 (100,0)	123 (100,0)

Tabel 2: Te koop aangeboden huizen in Les Nouvelles Immobilières van juni en juli, uitgesplitst volgens vraagprijs (in miljoen fr.)

	Brussel	Wallonië	Vlaanderen	Totaal
minder dan 5	25 (21,1)	69 (58,5)	24 (20,3)	118 (12,2)
5 tot 10	150 (40,2)	166 (44,5)	57 (15,3)	373 (38,5)
10 tot 15	82 (36,4)	83 (36,9)	60 (26,7)	225 (23,2)
15 tot 20	33 (26,8)	53 (43,1)	37 (30,1)	123 (12,7)
20 en meer	59 (45,4)	27 (20,8)	44 (33,8)	130 (13,4)
Totaal	349	398	222	969

AIDS, GEEN ALLEENSTAAND PROBLEEM

Op de aids-konferentie van Amsterdam waren zo'n duizend sprekers ingeschreven die het hadden over onderwerpen van „non-reverse transcriptase inhibitoren” en „aids bij Braziliaanse straatkinderen” tot „geneesmiddelbestendig tuberculose” en „sex en drugs en gevangenissen”. Daarnaast een dozijn minikursussen van topmensen in een bepaald gebied. Ook de farmaceutische firma's lieten zich niet onbetuigd. Allerlei non-profit groepen organiseerden tientallen simposia over de sociale en politieke kanten van de epidemie.

Intussen breidt de ziekte als een olievlek uit, al gaat het bij heteroseksuelen trager dan gevreesd. De Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) spreekt van meer dan tien miljoen besmetten en meer dan één miljoen doden. Er is nog steeds geen zicht op een geneesmiddel of een vaccin, al zijn er heel wat in onderzoek, bij dieren en mensen.

PREVENTIE

Aids, de pest van deze tijd, is een ziekte die perfect in bedwang te houden is. Het vergt alleen verantwoordelijk gedrag van iedereen. Ofwel onthouding, ofwel trouw aan één, niet besmette, partner, ofwel een kondoom gebruiken. Maar zo zit de wereld nu eenmaal niet in elkaar, ook Vlaanderen niet. Er zal sterk op preventie moeten worden gehamerd tot er geneesmiddelen voorhanden zullen zijn, en alles lijkt erop dat het nog niet voor morgen zal zijn. *Michael Merdson* van de WGO stelde op het kongres dat dramatische toestanden als in Afrika waar tot 80% van de ziekenhuisbedden door langzaam stervende aidslijders zijn ingenomen, ons hier in West-Europa ook te wachten staan als ons gedrag niet verandert.

Op het kongres werd duidelijk dat de voorlichtingspolitiek moet veranderen. Aanspreken van risikogroepen als homo's en drugspuiter geeft de anderen een misplaatst gevoel van veiligheid, terwijl wereldwijd 71% van de gevallen van heteroseksuele oorsprong zijn. Voor het eerst is het aantal gevallen bij vrouwen even hoog als dat bij mannen.

Het werd in Amsterdam duidelijk dat de verschillen in seksueel gedrag tussen Afrika en Europa nauwelijks of niet van betekenis zijn voor de verspreiding van de epidemie.

Sociaal-ekonomisch zijn er echter wel verschillen. *Merdson* waarschuwde dat we onszelf fabeltjes wijsmaken als we denken dat Afrikaanse toestanden hier niet mogelijk zijn. Afrika heeft gewoon geen enkele kans gehad.

Daar geen lessen uittrekken zou misdadig zijn. Spijtig genoeg reageren beleidsmensen pas als ze met de neus op de feiten worden gedrukt.

VLAAMSE REGERING

In zijn regeringsverklaring had de voorzitter van de Vlaamse eksekutieve *Van den Brande* aandacht voor het aidsbeleid. Hij beloofde daar dat zijn regering van de preventie en het onderzoek inzake aids één van

Vorige week liep in Amsterdam de Achtste Internationale Konferentie over aids. 11.700 deelnemers uit 133 landen, een week lang hard werkend aan het aids-probleem. Een bonte mengeling van onderzoekers, persmensen, gezondheidswerkers, goeroes, geneesmiddelenverkopers, seropositieven, homo-activisten en anderen die iets met aids te maken hebben. Een jaarlijks ritueel waar iedereen uit het wereldje aanwezig moet zijn, of het nu veel oplevert of niet.

haar beleidsprioriteiten zou maken: „*Sensibiliseringsakties zullen een belangrijk middel zijn van preventief beleid zowel inzake gezondheidsrisiko's zoals alcoholmisbruik en druggebruik en dit aangepast aan de specifieke doelgroepen*”, aldus *Van Den Brande* op 30 januari in de Vlaamse Raad. Zes maand later hebben we nog niet veel gehoord en gezien. De Vlaamse regering stuurde een kabinetsmedewerker van de minister van Sociale Aangelegenheden naar Amsterdam, daar waar de bureaus uit Wallonië o.a. de minister van Onderwijs stuurden.

Het gaat zelfs zover dat de Franstaligen uit dit land een Franstalige preventie-campagne voeren aan onze Vlaamse kust, daar waar er vanuit Vlaanderen niets gebeurt. Het AIDS-team en de Vlaamse Aidsorganisaties willen

wel, maar krijgen geen middelen ter beschikking. Hoever staat men in het departement Onderwijs, binnen de Dienst Jeugdvoering? Het is er allemaal windstil. Blijkbaar zijn de problemen in Vlaanderen miniem. Zullen er eerst slachtoffers moeten vallen aan de top vooraleer men tot een koördinerend beleid zal overgaan?

Aids is echter niet alleen een kwestie van preventie, het is evenzeer een kwestie van begrip. Begrip voor de seropositieven en de familie. Een aids-patiënt is geen gevaar voor de maatschappij. Door de omgang met seropositieven kan men zelf niet seropositief worden. Ook hier is nog een grote taak weggelegd. Aids en seropositiviteit is nog voor te veel mensen een grote onbekende. Kun je het krijgen door mekaar een kus te geven? Of door uit hetzelfde glas te drinken? Niets daarvan. Het aids-team geeft je al de uitleg die nodig is om met een gerust gemoed met aids om te gaan (tel. 03/226 36 46).

BEGRIP

Over zin of onzin van een jaarlijkse aids-konferentie kan je uren discussiëren. Hoeft het zoveel te kosten? Kan dat geld niet beter besteed worden aan onderzoek en preventie? Het antwoord op deze vraag laten we in het midden. Eén zaak staat als een paal boven water: het kongres in Amsterdam was van een hoge wetenschappelijke kwaliteit. Meer kennis van de manier waarop het HIV in de mens tot aids leidt, nieuwe methoden om die weg te rekken en straks misschien zelfs te blokkeren. Dat zijn de voornaamste positieve resultaten van de Achtste Wereld Aids-konferentie.

Deze konferentie leidde ook tot een nieuw besef bij de deelnemers: aids is geen alleenstaand probleem; het is nauw verweven met onderontwikkeling, armoede, de positie van de vrouw, diskriminatie. De strijd tegen de ziekte moet ook gestreden worden op het politieke, ekonomische en sociale front, anders komen we er niet. Met de woorden van Vlaming *Peter Piot*, nieuwe voorzitter van de International Aids Society: „*Aids kan niet opgelost worden door onderzoekers, niet door activisten, niet door de farmaceutische industrie, niet door alternatieve genezers, niet door politici, niet door welzijnswerkers. We hebben ze allemaal nodig.*”

M. Stas

OLIMPIADE KAN ETA NIET BOMMEN (vervolg van blz. 7)

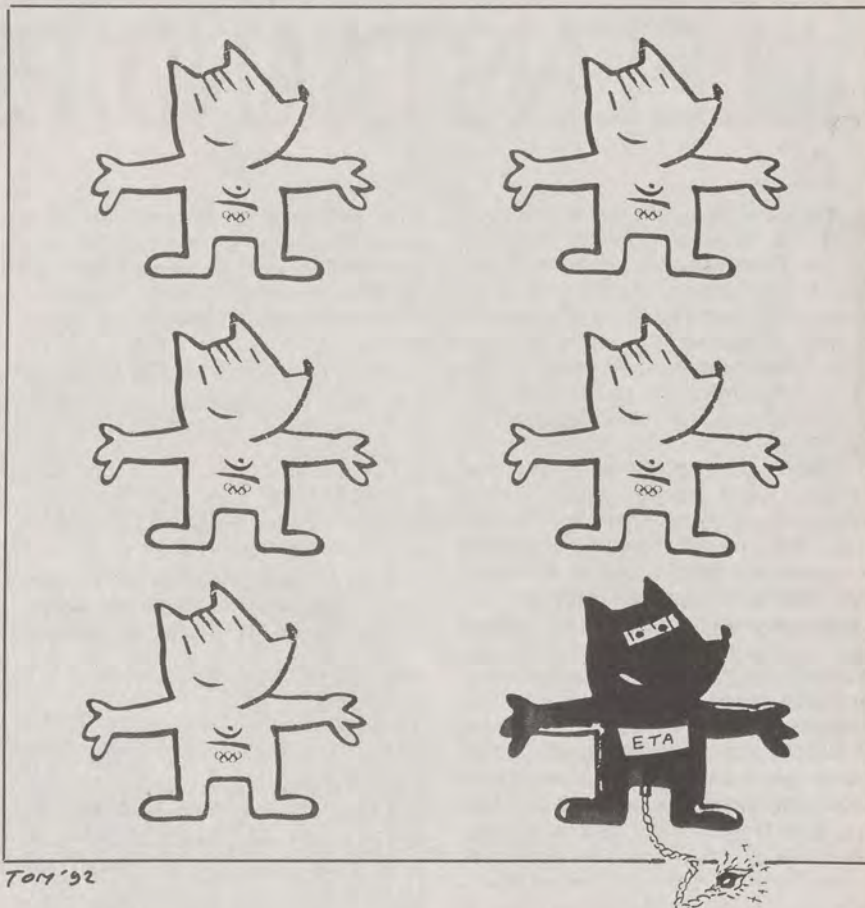
U mag ook niet vergeten dat de ETA tijdens het Franco-regime op heel wat sympathie bij de bevolking kon rekenen, overal in Spanje. Na de val van het regime speelde de nationaliteitskwestie elders in Spanje niet meer zo'n grote rol, zodat de ETA weer alleen kwam te staan. Zolang er in Baskenland een probleem is zal de ETA actief blijven, misschien wel onder een andere vorm dan diegene we nu kennen, maar het is een logisch voortvloeisel van de manke Spaanse democratie. Men heeft de ETA al tientallen malen opgerold, oudere kopstukken komen in de gevangenis terecht, maar er staan telkens nieuwe jongeren klaar om de rangen te vervoegen. En ze doen dit heus niet uit amusement!"

■ Of er nu aanslagen komen of niet, feit is dat een organisatie als de ETA gedurende maanden de aandacht op zich kan vestigen door middel van chantage. Kan een democratie zulks tolereren?

„Of de Spaanse regering nu onderhandelt met de ETA of met HB, of met een andere nationalistische Baskische organisatie, bestaat er een radicale strekking die zonder het geweld goed te praten, maar toch omtrent een aantal thema's op dezelfde lijn zit als de ETA. Die stroming is zeer zeker geen klubje eenzaten of fantasten. Zowel aan Spaanse als aan Baskische zijde raakt men er meer en meer van overtuigd dat als er ooit een doorbraak kan geforceerd worden naar ruimere zelfstandigheid voor Baskenland en dat deze er zal moeten komen door middel van de dialoog.

Ik vind het in dit opzicht dan ook niet korrekt om van chantage te spreken. Of de democratie dit kan tolereren? Kan een democratie de handelswijze van de Spaanse staat dan tolereren? Baskenland heeft nog steeds geen deftig autonoom statuut, de grootste Baskische provincie Navarra geniet helemaal niet van het statuut en een deel van Baskenland hoort nog steeds bij Frankrijk. De toestand van het Baskisch onderwijs is dramatisch. De immigratie vanuit Spanje is enorm. Men kampt in Baskenland met grote werkloosheid, de zware industrie is verouderd. Er is nog steeds geen amnestie voor politiek veroordeelden, een heleboel Basken verblijft als politiek vluchteling in het buitenland, de repressie slaat nog steeds ongenadig toe...

Gigantische manifestaties als de Olympische Spelen fungeren natuurlijk als bliksem-aflader. Heel de wereld kijkt op naar dat land, dus doet er zich een unieke gelegenheid voor om de wereldopinie te konfronterren met de mistoestanden in dat land. Trouwens, over chantage gesproken, toen in 1958 de Wereldtentoonstelling in Brussel

Tory '92

werd aangegrepen om het blazoen van België op te poetsen en de wantoestanden tussen de gemeenschappen in dit land te verdoezelen, hebben Vic Anclaux en Wilfried Martens toch ook van de gelegenheid gebruik gemaakt om met hun komitee akties te voeren!"

■ Vic heeft toch het Atomium niet opgeblazen?

„De ETA heeft het Olimpisch stadion ook niet opgeblazen.”

■ In de krant lezen we dat er een elektriciteitsmast werd gedinamiteerd.

„Ik ben geen woordvoerder van de ETA, ik neem hier ook geen stelling in wat betreft hun geweldadige akties. Maar ik geloof niet dat wat u aanhaalt een aktie van de ETA is. Wanneer die iets zouden ondernemen dan zal het iets „serieus” zijn. Maar ik denk niet dat er akties gaan komen omdat de ETA ook wel beseft dat onderhandelingen momenteel de enige uitweg zijn.”

■ Voor de Katalanen zijn de Olympische spelen een nationale trots, een bevesti-

ging van hun zelfstandigheid. Speelt dit gegeven ook mee in de „milde” houding die de ETA tot nu toe aanneemt?

„Wat u zegt over de Katalanen is ook niet helemaal waar. Die Katalaanse stempel op de spelen is er zeker niet zomaar gekomen, er is heel wat pressie en aktie aan vooraf gegaan. Men heeft de wereld nu wel laten weten dat Barcelona in Katalonië ligt, maar alles is toch zeer mooi Spaans-Katalaans afgewogen. Er zijn tijdens de Olympische Spelen vanuit radikaal Katalaans-nationalistische hoek al rellen geschopt in Barcelona. Tijdens de Spelen wordt weliswaar een woordje Katalaans gesproken maar voor de radicale nationalistes is dit slechts een schaamlapje. Wel dient gezegd dat de gematigde nationalistes van Pujol getracht hebben er het beste van te maken. Twintig jaar geleden zou dit niet mogelijk geweest zijn, het zouden Spaanse Spelen geweest zijn, het gewijzigde politieke klimaat biedt de Katalanen toch wat meer speelruimte.

Of de Basken daar nu allemaal zo wakker van liggen is zeer de vraag.”

(ts)

WIJ, TSJECHEN EN SLOVAKEN...

EDER volk wil zijn wortels zo diep mogelijk in de geschiedenis planten en daarmee zijn eigen identiteit bewijzen. Met al dan niet historisch-gefundeerde bewijzen, maar soms ook met myten en fantasieën. In het Tsjechoslovaakse geval zijn er diverse theorieën. *Tsjechen* en *Slovaken* zijn Slavische volkeren: van de omringende volkeren en van elkaar niet erg onderscheiden.

Algemeen wordt beweerd — en aangenomen — dat na de invallen van de Hunnen en de daarmee gepaard gaande vlucht van Oostgermaanse stammen naar het zuiden en westen, zich in het gebied ten oosten der Elbe „Slavische” stammen vestigden.

Het huidige woongebied van de Tsjechen werd ten tijde van Tacitus door de *Boihens* bewoond. Deze Romeinse historicus noemde het gebied *Boihaemum*, vandaar de naam Bohemen (in het Tsjechisch *Čechy*). Omstreeks 50 v.Kr. kwamen de Germaanse *Markomannen* (mark = grens) de Keltische Boiers verdrijven. Omstreeks 200 v.Kr. trokken deze Markomannen naar het zuiden, vielen Italië binnen en vestigden zich nadien in Zuid-Duitsland, om er als *Beieren* bekend te worden. Omstreeks 550 na Kr. drongen de *Avaren*, een Mongoolse stam, de Boheemse ruimte binnen en verdreven of onderwierpen de nog aanwezige bevolking, bestaande uit Oostgermaanse of Slavische stammen. De Frankische edelman (sommigen zeggen een Vlaams koopman) *Samo* bracht deze stammen aan Regnitz en Saale bijeen en verdreef de *Avaren*. De Germaanse „achterblijvers” en de Slavische stammen zouden daarmee de basis leggen voor het Tsjechische volk.

Er is nog een andere theorie, die beweert dat de aanwezige Oostgermaanse stammen taalkundig „geslaviseerd” werden door het invoeren van een nadien in verscheidene dialecten uiteengevallen, door *Kyryllos* en *Methodius* geschapen kunstmatige kerktaal, het *glagolitisch*, nadien het kerkslavisch geworden.

Uit welke Indogermaanse hoek de bevolking ook voortkwam, wat de afstamming ook moge wezen: er was vanaf de 7e tot de 8e eeuw een *volkswordingsproces* aan gang dat nog heel wat voeten in de aarde zou hebben eer het voltooid zou zijn.

Vanaf de 8e eeuw krijgen we al duidelijker, historischer gegevens: in Moravië ontstaat in 803 een Moravisch rijk met de Germaanse *Quaden* en de *Rugier* (ze gaven hun naam aan het eiland Rügen) aan de leiding. Het Groot-Moravisch rijk krijgt onder *Zentibold*

(Slav. Swatopluk) een gedeeltelijke onafhankelijkheid binnen het Heilig Roomse Rijk der Duitse natie. In 1905 verdwijnt het Groot-Moravisch rijk bij de inval van de *Magyaren*. Het Slovaakse gedeelte zal onder Hongaarse (Magyaarse) „hoede” blijven tot 1918 en daarmee ook een eigen identiteit verwerven.

De gebeurtenissen in Centraal Europa en op de Balkan betekenen het einde van de door het verdrag van Versailles na 1918 geschapen en na 1945 weer herstelde staten waarin verscheidene volkeren — hoewel soms nauw verwant — werden bijeengebracht, en waar de minderheden in verdrukt werden, of, zoals de Duitse minderheden in Polen en Tsjechoslovakije, na 1945 weggejaagd.

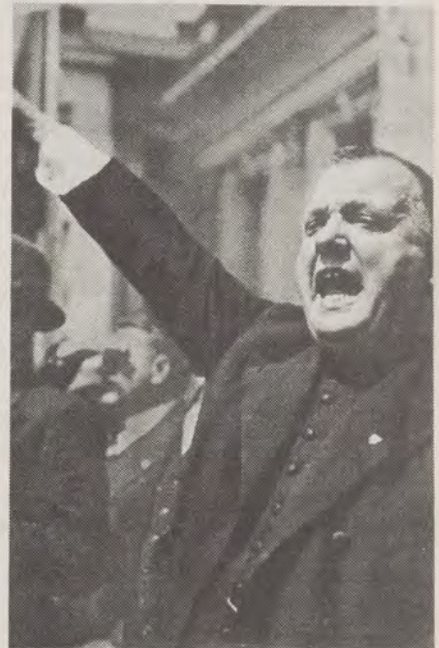
Tsjechoslovakije viel zopas uiteen en in Zuid-Slavië vochten en vechten Slovenen, Kroaten, Bosniërs, tegen het federale door Serviërs geleide leger.

De scheiding in Tsjechoslovakije is op onbloedige wijze verlopen. De tegenstellingen tussen de nochtans nauw-verwante volkeren heeft de kunstmatige eenheid van 1918 doen springen, nadat in 1945 op bloedige wijze werd afgerekend met een andere minderheid: de Sudetenduitsers, die zelfs talrijker waren dan de Slovakken.

In dit omslagverhaal willen wij de geschiedenis van Tsjechoslovakije overlopen en de oorzaken van de scheiding nagaan. Een land van federalisme naar autonomie.

PRINSES LIBUSE

De Boheemse — Tsjechische — geschiedenis begint eigenlijk pas met de *Przemysliden*. Nabij Praag wees men in de nabijheid van de Vysehrad-rots de puinen aan die volgens een overlevering deze van het kasteel van prinses Libuse zouden zijn. De

Mgr Tiso kwam terug uit Duitsland met de belofte dat Hitler een onafhankelijk Slovaakje zou steunen indien de Landdag die onafhankelijkheid zou uitroepen. (foto a)

prinses-profetes zou gehuwd zijn met een eenvoudige boer Przemisl, en zo zou de eerste dinastie van Boheemse vorsten ontstaan. Dit verhaal werd door Smetana voor zijn opera *Libuse* gebruikt.

De eerste historisch gekende vorst van deze dinastie was Wenzel de Heilige (*Wenceslas*, Vaclav). Hij verenigde de verscheidene staatjes en erkende het oppergezag van keizer Hendrik I. Bohemen werd zo een, zij het autonoom, rijksdeel. Hij voerde het kristendom in, bestreed slavernij, veelwijverij en heidendom... maar betaalde zijn hervormingen — evenals zijn tante Ludmila — met zijn leven. Zijn broer Boleslav, die zijn plaats wou innemen, liet hem vermoorden.

Vanaf 1189 werden de Przemysliden koningen van Bohemen en vanaf 1290 keurvorsten van het Duitse Rijk. Vanaf 1200 nam de inwijking vanuit het Rijk een grote omvang aan. Cisterciënsers, Benediktijnen, Augustijnen, kwamen uit Waldsassen, Ebrach, Steinfeld bij Keulen. Norbertijnen bouwden hun huizen in Strahow, nu een deel van Praag.

De kloosters vervulden er ongeveer dezelfde functie als bij ons: centra van geestelijk maar ook van cultureel en economisch leven. Zij schakelden de landbouw bv. om op de zg. drievelden-bebouwing. Met Ottokar II (1253-1278) stonden de Przemysliden op het toppunt van hun macht. Dante vernoemt deze vorst in zijn *Divina Commedia* en Grillparzer wijdde aan hem een drama. Hij liet Vlaamse wevers naar Bohemen komen, was staatsman en diplomaat maar ook krijgsman. Als machtigste rijksvorst steeds in konflikt met keizer Rudolf, werd hij in een laatste konfrontatie geslagen bij Durnkrüt...

In 1306 was het gedaan met de Przemysliden: Wenceslas II werd vermoord en na heel wat intriges en strijd werd de veertienjarige Jan van Luxemburg, zoon van keizer Hendrik IV tot koning van Bohemen aangesteld. In 1310 trok hij Praag binnen, verjoeg zijn rivaal en trouwde, vijftien jaar oud, met de laatste afstammeling van de Przemysliden, Elisabeth. Zo werd de continuïteit in de opvolging ook gerespekteerd!

De belangrijkste vorst uit het Luxemburgse huis, zowel door Tsjechen als door Duitsers geëerd, was *Karel IV*. Tot Rooms-Duits keizer gekroond in 1355, maakte hij van Praag een internationaal cultureel centrum, en de hoofdstad van het Rijk. Praag kreeg de eerste universiteit van het Rijk en hij maakte er een der prachtigste steden van Europa van: veel wat er aan moois te zien is in de stad aan de Moldau stamt uit die tijd tussen Middeleeuwen en Renaissance. Zijn halfbroer Wenceslas was hertog van Brabant, politiek een gerespekteerde macht. De Franse koning Charles IV was zijn oom. Naast Duits kende hij ook Frans, Latijn, Italiaans en Tsjechisch en verstond Nederlands. Als koning van Bohemen en Duits keizer oefende hij een matigende invloed uit, maar de Duitse invloed — ook cultureel en taalkundig — groeide mettertijd.

JAN HUS

De laatste keizer der Luxemburgers *Sigismund* (1410-1437) had af te rekenen met de Hussieten. *Johannes Hus* (1369-1415), priester, later rektor aan de universiteit, keerde zich in hartstochtelijke en fanatieke redevoeringen en preken tegen de mistoestanden in de Kerk en hij wist het gewone volk te winnen; ook omdat hij preekte in het Tsjechisch. Ter verantwoording geroepen naar het koncilie van Konstanz, werd hij er veroordeeld als ketter en stierf op de brandstapel. Gevolg: grote beroering in Bohemen en Moravië. De opgehitste menigte onder leiding van priester Zelisky bestormde het raadhuis en wierp de raadsheren door het venster: de eerste Praagse „defenestratie“.

Het hek was nu van de dam: van godsdienstoorlog onttaarde deze revolutie vlug in een vervolging van al wat Duits was. Decenia lang woedde de strijd en de berechtigde verontwaardiging op religieus vlak ging gepaard met een — zij het minder berechtigde — haat jegens landgenoten van Duitse taal

Zo ingewikkeld zien Tsjechië en Slovaakije er uit. Tsjechië, opgedeeld in Bohemen en Moravië, heeft bovendien aan zijn grens met Oostenrijk, Duitsland en Polen de strook Sudetenland (dat tussen 1938 en 1945 Duits was) en beneden Ostrava een Poolse streek (die tussen 1938 en 1945 Pools grondgebied was). De grensstreek van Slovaakije met Hongarije en Roetië (nu Oekraïne) was tussen '38 en '45 Hongaars grondgebied.

en afkomst, hoewel die meestal sociaal en economisch (en ook politiek) het voor het zeggen hadden en de katolieke kerk trouw bleven.

De Hussietenoorlogen sloegen over naar Polen, Silezië en Pommeren, tot aan de Oostzee. Slechts in 1434 kon keizer Sigismund ze bedwingen.

DE HABSBERGERS

Via de schoonzoon, Albrecht van Oostenrijk, kwam na Sigismund het koningschap van Bohemen in 1526 aan het huis van Habsburg, dat door erfenissen allerhande zijn huismacht meer en meer kon uitbreiden. Het was de bewogen tijd van de opkomst van het protestantisme, einde 16e en begin 17e eeuw. Het verzet tegen de Habsburgers bleef niet uit. Op 23 mei 1618 werden de koninklijke stadhouders Slavata en Borita uit een venster van de Praagse burch naar beneden geworpen: de tweede Praagse „defenestratie“. De daarop volgende opstand bracht Frederik V van de Palts, een kleinzoon van Willem van Oranje, aan het bewind. Niet voor lang echter. Deze „winterkoning“ moest na de historische slag bij de Wittenberg bij Praag de benen nemen: naar zijn oom Maurits van Nassau. Gevolg van deze protestantse nederlaag: 30.000 protestantse families moesten uitwijken. Een verschil met de verdrijving der Sudendentuisters in 1945: die mochten maar 20 kg meenemen. De protestanten van de 17e eeuw mochten have en goed meenemen.

Vanaf 1627 verloor Bohemen zijn staatsrechtelijke zelfstandigheid: het werd een deel van het Habsburgse rijk.

Maar wat gebeurde er dan met Slovaakije, dat andere deel van de Tsjechoslovaakse

republiek? We zegden reeds dat het deel uitmaakte van het Groot-Moravisch rijk en nadien door de Magyaren werd geannekseerd. Het bleef een deel van Hongarije en maakte al de perikelen van die staat mee. Vanuit Budapest werd getracht het gebied te „magyariseren“ en dit ging gepaard met allerlei dwangmaatregelen, vooral na de aanvaarding door Oostenrijk van het bijzonder statuut van Hongarije (de personele unie).

Is de periode tussen de helft van de zeventiende eeuw — na de vrede van Munster — en de eerste helft van de 20e eeuw, werkelijk een „periode van duisternis“ geweest, zoals de Tsjechische historicus F. Kavka beweert?

UITGESTORVEN?

Dat de Tsjechische taal met ondergang bedreigd werd is zeker. Rond 1800 werd — zo stelt Eugen Lemberg vast — nog alleen Tsjechisch gesproken op het platteland en op het laagste bevolkingsniveau. In Bohemen en gedeeltelijk ook in Moravië waren er twee volks- en taalgroepen, waarvan de eerste over een eeuwenoude superieure (althans kwantitatief) cultuur beschikte. Na de ondergang van de Hussietische revolutie was het Tsjechisch nationalisme uitgestorven.

Generatie na generatie van het Tsjechische gewone volk groeide op bijna natuurlijke wijze in een Duitse taalkultuur op. Het leek er rond 1800 op of het Tsjechisch zou uitsterven.

Maar dan kwamen er van binnenuit en van buitenaf factoren die een herleving zouden mogelijk maken, die nog wonderbaarder is dan de Vlaamse.

Vooreerst was er op het gebied van de cultuur in het algemeen de invloed die — en dat mag eigenaardig lijken — van Duitsland en de Duitse romantiek uitging. Het Herderiaans volksnationalisme verbond zich met de ideeën van de Verlichting. Er was en is op dat moment een soort Boheems patriotisme, een gevoel van lotsverbondenheid aller Bohemen, van welke taal- en volksgroep ook. Maar daartegenover stond de volksidee: Frans Palacky schrijft géén *Geschiedenis van Bohemen* maar een *Geschiedenis van het Tsjechische volk*. En hij verwijst naar de heroïsche tijd: die van Hus en Zizka. Palacky zou trouwens in een beroemd geworden brief aan het Frankfurter Parlement in 1848 de weigering van de Tsjechen, als lid van de Duitse Bond aan dit parlement deel te nemen omschrijven. In 1848 ontstaan naast Duitse ook Tsjechische zangverenigingen, in 1864 ontstaan grote Banken die nationaal gescheiden zijn; in 1869 wordt de technische hogeschool gesplitst en in 1882 volgt de splitsing van de aloude Karlsuniversiteit.

Een tweede faktor is van sociale aard: in de bergachtige en kale randgebieden van Bohemen (Sudeten) ontstaat een industrie die vooral door Duitssprekenden opgericht en geleid, echter beroep moet doen op de Tsjechische arbeidskrachten. Dit brengt naast een taal- en volksverscheidenheid ook sociale spanningen mee: de vroegere Tsjechische pachters en lijfeigenen worden nu proletariërs, en hier verbindt zich (wat in Vlaanderen veronachtzaamd werd aan beide zijden) nationaal en sociaal verzet.

Na het ontstaan van het Duitse Keizerrijk (1870) en de nationaal-geïnspireerde verklaring van de Tsjechische afgevaardigden in Wenen, herzag de Oostenrijkse regering haar politiek. Een speciale minister voor Bohemen werd in de regering opgenomen. De zg. onderdrukking der Tsjechen door Oostenrijk wordt weerlegd door sommige historici. T. von Sosnosky schrijft in *Die Politik des Habsburger Reiches* dat vanaf het einde der 19e eeuw de Oostenrijkse politiek eerder pro-Slavisch te noemen was. In begin van de 20e eeuw vormden de Slavische afgevaardigden de meerderheid in de Rijksdag, zodat een officiële anti-Slavische politiek onmogelijk was. Zelfs de ekstreme liberalistische Jong-Tsjechen (Masaryk en Benesj behoorden tot de gematigden) dachten niet aan een eigen staat maar aan een statuut zoals Hongarije nl. een personele unie.

In Slovaakije werd het verzet tegen de Hongaarse verdrukking nu ook scherper, nadat men de eisen gesteld had tot eerbied voor eigen taal en cultuur. Op korte tijd was daar ook een eigen literatuur ontstaan. Dichters zoals Sldkovic en Tomasik (die het volkslied *Hej Slovaci* dichtte) maar ook toneelschrijvers als Vklolinski en een humoristisch heimatschrijver als Kukucin gaven niet alleen aan de jonge kultuurtaal een prestige maar verstevigden ook het volksbewustzijn.

De verplichting tot het gebruik van het Hongaars, volgens de wet van 1825, in de school en in het openbaar leven, belemmer-

den wel de opbloei maar konden hem niet verhinderen. De Slovaken konden bogen op een schat aan oude volksliederen, zowel naar tekst als naar melodie zeer mooi. In 1896 was uit de nationalistische bestrevingen een *Slovaakse Volkspartij* ontstaan. Een van de stichters was de 32-jarige priester *Hlinka*.

ERFGENAAM VAN WO I

Bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog stonden Tsjechische regimenten van het Oostenrijks leger tegenover zg. „Slavische broeders”: Russen en Serviërs. Reeds in 1914 was de desertie en het vrijwillig in krijgsgevangenschap gaan groot. Al in 1914 reisde Masaryk naar Nederland om contact op te nemen met Fransen en Engelsen. Bij zijn terugkeer richtte hij in Praag een informatiedienst voor de geallieerden op. Een geheime organisatie die men de „Mafia” noemde, bedreef spionage en sabotage. Benesj speelde er een grote rol in. Masaryk moest aldaar naar Zwitserland vluchten. Vandaar ging hij naar Frankrijk en verder naar de Verenigde Staten. Benesj, die in Frankrijk vertoefde, had al contact gezocht met Franse regeringskringen. De idee van een Tsjechoslovaakse staat won veld, ook bij de geallieerden. Tsjechische legioenen werden opgericht, in Rusland en in Frankrijk. Masaryk sprak te Kiev voor 9.000 Tsjechische soldaten, hoewel de Russische tsaar het niet erg had voor deze „verraders”. Masaryk had immers gezegd dat het nu de plicht was „Oostenrijk trouw te verraden”. Contacten

De nationalistische Hlinka vertaalde het Oud Testament in het Slovaaks. (foto a)

tussen de geallieerden en Oostenrijk in 1917 om tot een aparte vrede te komen dreigden de plannen van Masaryk en Benesj te doorkruisen.

In mei 1918 werd te Pittsburgh (VS) een konventie tussen Tsjechen en Slovaken getekend, waarbij autonomie voor Slovaakije was voorzien. Op 14 oktober werd een voorlopige regering gevormd. Te Praag was reeds een Nationale Raad bijeengekomen. De Oostenrijkse keizer Karel stond de afgevaardigden van die Raad toe, naar Zwitserland te reizen. De beide voorlopige regeringen, die van Praag en die in de VS, smolten nu samen en op 18 oktober riep Masaryk de onafhankelijkheid uit van een nieuwe staat die men *Tsjechoslovaakije* noemde. Op 14 november, drie dagen na de wapenstilstand, werd Masaryk tot eerste president gekozen.

De voorzitter van de Raad, Dr. *Kramar*, deed een beroep op de Sudetenduitsers in Bohemen en Moravië tot samenwerking. De eis van de Sudetenduitsers voor een eigen provincie *Deutschböhmen* werd niet ingewilligd.

Tsjechoslovaakije was geboren. Masaryk, die voor zijn volk hetzelfde gedaan had als Borms, had echter het geluk aan de zijde van de overwinnaars te staan. Zijn verraad aan de legaliteit werd beschouwd als het werk van een staatsman.

Het vijfde van de beruchte veertien punten van de Amerikaanse president Wilson vermeldde: „De volkeren van Oostenrijk-Hongarije, wier plaats tussen de naties wij wenselijk verzekerd en beveiligd te zien, dienen de grootst mogelijke kansen te krijgen tot een autonome ontwikkeling.”

Hoe het in het nieuwe Tsjechoslovaakije zou gaan met niet-Tsjechische volkeren, zullen wij zien in wat volgt.

Want men had de veelvolkerenstaat Oostenrijk-Hongarije, de Donau-monarchie, nu uiteengerukt. Maar een der erfgenamen, Tsjechoslovaakije, was eveneens een veelvolkerenstaat — waarin slechts één volk het voor het zeggen had: het Tsjechische. Dat moest onvermijdelijk leiden tot verdrukking, spanning, konflikt...

NA 1918

De nieuwe republiek had beroep gedaan op de Sudetenduitsers, maar voor een samenwerking waren de situatie noch het klimaat gunstig. Op 29 oktober 1918 hadden de Duitstaligen de provincie *Deutschböhmen* en de departementen *Böhmerwald* en Duits *Zuidmoravië* uitgeroepen tot zelfstandige delen van de Oostenrijkse staat. En Oostenrijk zelf wachtte slechts de gelegenheid af om zich bij Duitsland aan te sluiten, wat 20 jaar later ook zou gebeuren. Wilson had wel in zijn 14 punten het zelfbeschikkingsrecht der volkeren vooropgesteld, maar dat bleek niet te gelden voor de verliezers. Want met geallieerde steun werden door de Tsjechen strafexpedities naar die gebieden gestuurd. Masaryk had op 22 december 1918 voor het

parlement gezegd: „Het door Duitsers bewoonde gebied is van ons en blijft van ons” en in zijn nieuwjaarsboodschap van 1919 zei hij met betrekking tot die gebieden: „Over autonomie wordt niet onderhandeld”. Op 4 maart 1919 riepen de Duitstalige sociaaldemokraten op om te betogen tegen de schending van het zelfbeschikkingsrecht. De Tsjechische soldaten schoten in de menigte. In Kaade en Sternberg, in Arnau en Eger, in Aussig en Karlsbad werden 54 mensen doodgeschoten en honderden gekwetst.

De regering van Deutschtöhmien had de socialist *Seliger* tot voorzitter. Een andere volksgroep, de Roeteense Oekraïeners, riepen hun onafhankelijkheid uit en ook daar werd een strafekspeditie heengezonden. In de nieuwe staat, door Tsjechische en geallieerde macht bijeengehouden, zou het Slovaakse verzet zich het sterkst doen gevoelen, althans voorlopig.

In de konventie van Pittsburgh was de volkspersoonlijkheid van de Slovaaken erkend en werd een vorm van autonomie beloofd. Aldra beschouwden de Tsjechen de konventie als onbestaande. Masaryk maakte er zich met een nogal belachelijke drogreden vanaf: het akkoord was op Amerikaanse bodem getekend en volgens Amerikaans recht is geen overeenkomst geldig die op een zondag getekend wordt (zoals in Pittsburgh).

Op 31 oktober 1918 werd in *Turcoszentmartu* op aandringen van de Tsjechen een verklaring getekend waarin vermeld werd dat de Slovaaken tot de grote Slavische familie behoorden en als een tak van de Tsjechische volksgemeenschap moesten beschouwd worden. Het gaat hier maar om een loutere formaliteit, beweerden zij, teneinde indruk te maken op de Vredeskongressie. Van de 106 Slovaaken die de verklaring ondertekenden waren er 95 protestanten, hoewel het Slovaakse volk overwegend katholiek is: representatief waren de ondertekenaars dus niet. Maar ook mgr. Hlinka ondertekende, de overeenkomst was slechts voor één jaar geldig. Nadien zouden de Slovaaken vrijheid van handelen krijgen. Enkele jaren later zou mgr. Hlinka zeggen: „Wij waren toen dwaas...”.

De Tsjechische greep naar de hegemonie en de uitschakeling der Slovaaken begon al in Parijs bij de voorbereiding van de Vredeskongressie. Ook een Slovaakse afvaardiging reisde naar Parijs, zoals voorzien in de overeenkomst van *Turcoszentmartu*. Maar de Tsjech *Milan Hozda* liet de klausule hierover schrappen voor de tekst naar de drukker ging. Toch ging Hlinka met zijn afvaardiging naar Parijs: over Warschau waar hij een paspoort kreeg van Pilsudski, de Poolse gouverneur en latere diktator. Die raadde hem daarenboven aan, het eventueel op een akkoord te gooien met de Hongaren, voor het geval de Tsjechen niet zouden toegeven. Er werd een memorandum opgesteld voor de Vredeskongressie waarin gezegd werd dat een „Tsjechoslovaakse natie” een fictie was, en waarin naleving der akkoorden van

Pittsburgh en eventueel een plebisiet geëist werd. De Slovaakse afvaardiging werd eerst uit het klooster, waar zij verbleef, gezet en daarna door de Franse minister van Binnenlandse Zaken uit het land gezet, naar men zegt op aandringen van Benesj. Hlinka werd bij zijn terugkeer op 12 oktober 1919 door de Tsjechische politie aangehouden en pas na een half jaar vrijgelaten. Men probeerde hem zelfs in de gevangenis te vergifigen.

Alle akkoorden en beloften ten spijt, werd de stem van de niet-Tsjechische minderheden gesmoord. Dr. Kramar verklaarde dat de staat een „Tsjechische, heel-Slavische” staat zou zijn. Prof. Weyr zei o.m. „Duitsland zal na 10 of 15 jaar weer gekonsolideerd zijn, en zal weer een belangrijke internationale faktor zijn. We hebben dus 15 jaar tijd tot vorming en vestiging van onze zelfstandigheid”. Dat betekende: wij moeten erin slaan de 3,5 miljoen Duitsers, de 2,5 miljoen Slovaaken, het half miljoen Hongaren en het

half miljoen Roetenen in die periode goedschiks of kwaadschiks te *tsjechiseren*.

Het verzet van de Duitse en de Slovaakse bevolking dreef Praag ertoe een politiek te voeren die de vijandschap van de nabuurlanden opriep. Ook de internationale politiek van de in Frankrijk geschoolde, zich aan een jakobijns staatsdenken vastklampende Benesj en het betrekken van Tsjechoslovakije in de Frans-Sovjetische omsingelingspolitiek tegenover Duitsland verhoogden nog die animositeit. In dit verzet stond aan Slovaakse zijde één figuur vooraan: mgr. Hlinka.

MGR. HLINKA

Deze in 1864 in Cerno geboren boerenzoon was reeds als jong priester bedrijvig als Slovaaks autonomist. Toen in 1896 de Slovaakse Volkspartij werd gesticht, was hij bij de oprichters. Als pastoor te Rosenberg

kreeg hij vlug last met de kerkelijke overheid, die het met de Hongaarse heersers hield.

Toen Hlinka gestraft en overgeplaatst werd, brachten zijn parochianen hem een entoesiaste hulde; het volk stond bij hem. In 1907, toen het bij een kerkwijding tot hevige gevechten kwam tussen nationalist en tegenstanders, werd Hlinka aangehouden en gevangen gezet te Szegedin, in Hongarije. Zijn zaak werd te Rome aanhangig gemaakt maar de Kongregatie sprak hem vrij en de bisschop moest hem in zijn ambt herstellen. Hij bleef echter tot 1910 in de gevangenis omwille van enkele krantenartikels. In de gevangenis vertaalde hij het Oud Testament in het Slovaaks; ook een bijdrage tot nationale zelfbevestiging bij een volk wiens literatuur pas tot ontwikkeling was gekomen en dat pas van het begin van de 19e eeuw over een eigen schrijftaal beschikte.

Na zijn vrijlating in 1913 werd Hlinka voorzitter van de Slovaakse Volkspartij. Na de oorlog hernam hij de strijd. Waren het vroeger de Hongaren geweest die de Slovaakse eigenheid bedreigden, dan waren het nu de Tsjechen. Tot parlements lid gekozen, ijverde hij voor de toepassing der akkoorden van Pittsburgh. „*Tweehonderdduizend Slovaaken hebben sedert de stichting van de republiek ons land verlaten waar zij geen arbeid en brood konden vinden omdat de Tsjechen alles nemen. Slechts één derde der belastingen door ons volk betaald komt het ook ten goede. Ons land is een bezet gebied. Tsjechen bewaken onze grenzen. Alle belangrijke ambten bij spoorwegen en post zijn door Tsjechen bezet. Tsjechische onderwijzers doden de volkse geest in onze jeugd. Wij hebben Praag niet nodig: wij willen ons zelf zijn!*”

De Slovaakse Volkspartij kende een wisselend succes: in 1920 telde zij 12 volksvertegenwoordigers, in 1925 23, in 1929 nog 20 en in 1935 terug 22. Wat de regering ook beproefde: de denationalisatie lukte niet. Men probeerde met de benoemingspolitiek: in Kosice werden 69 ambten door Slovaaken bezet, 4 door Hongaren, 2 door Roetenen maar 286 door — ingeweken — Tsjechen. In Bratislava waren de cijfers: 50 Slovaaken, 1 Hongaar en 366 Tsjechen.

In *La Crise Tchèque* schrijft de onbevooroordeelde Paul Feronnet dat de Tsjechische democratie zich wel wat fantasie veroorloofde: censuur in het parlement, opheffing van pensioen voor regeringstegenstanders, gevangenzetting tot zes maanden en boete tot 50.000 kronen zonder onderzoeksrechter of gerechtshof enz. Biezonder hatelijk was het uitzonderingsregime voor de grensdistricten. En dat in een land met 2.800 km grens, waar juist de minderheden wonen! Ook economisch werden de minderheidsgebieden benadeeld. In een rede gehouden in het Karolinum te Praag in november 1932 somde mgr. Hlinka deze benadeling op en vergeleek het met de vroegere toestand, toen Hongarije de industrie in de Slovaakse komitatens sterk begunstigde, een industrie die na de oorlog verwaarloosd werd. In een

enkel komitaat bleven er slechts 2 fabrieken over. 260.000 Tsjechen bezetten in Slovaakije de belangrijkste plaatsen. En dat in een land met amper 2,5 miljoen inwoners. Terecht vroeg Hlinka zich af: „Wat moet onze intellectuele jeugd doen? Waar zullen onze afgestudeerden, juristen, dokters, geleerden, hun brood gaan verdienen?” Drommen Tsjechische leraars werden naar Slovaakije gestuurd.

HET BESLISSEND JAAR

Een Slovaaks afgevaardigde schreef spottend: „In Praag zijn geen commissie-agenten en in Brunn geen strijkers meer. Ze zijn allemaal als onderwijzer naar Slovaakije gestuurd...”. Deze Tsjechische invasie kreeg nog een bijmaakje. Het liberale, laïcistische Praag met de anti-katolieke vrijmetselaar Benesj aan het hoofd legde het erop aan het hele Slovaakse onderwijs te laïciseren. Op 20 jaar tijd bleef er van de 21 katolieke gimnasia slechts het Benediktijner gimnasium van Komarom over: de rest was gelaïciseerd met meestal Tsjechische en ongelovige leraars. De kinderen werden daarbij nog onder druk gezet om de Slovaakse Orolvereniging te verlaten voor de Tsjechisch-Hussietische Sokols. Spijts heftig katoliek en Slovaaks-nationalistisch protest bleef Praag met deze politiek doorgaan. Tegenover de Sudenten Duitsers werd eenzelfde politiek gevoerd.

Reeds in het eerste regeringsjaar werd 30% van het Duitse grondbezit onteigend: het werd verdeeld in het kader van een grondverdeling maar de gegadigden waren voor 94% Tsjechen. Op cultureel vlak ging men vaak hardhandig te werk. Het Deutsche Landestheater in Praag werd op 16 november 1920 vernield, evenals het Deutsches Haus en het *Prager Tageblatt*. Nog op 25 september 1930 werden Duitse en joodse winkels door Tsjechen geplunderd. Op 1 december 1925 werden verscheidene duizenden Duitse ambtenaren ontslagen, zonder enig pensioen. Tot 14 juni 1922 waren er 193 Duitse scholen met 1288 klassen gesloten. In 1934 bedroeg het aantal gesloten Duitse scholen 318. Voor Tsjechische klassen waren 4 leerlingen genoeg, voor Duitse werden er 40 vereist.

In 1928 had prof. Tuka gewezen op het feit dat de konventie van Tucosentmartu vervallen was, wat betekende dat de Slovaaken nu over hun eigen lot konden beslissen. Daags na het verschijnen van Tuka's artikel in *Slowak* werd hij aangehouden en tot vijftien jaar dwangarbeid veroordeeld. Pas in 1938 zou hij bevrijd worden: een oud man, blind en lam geworden in de cel.

In 1938 laaide de strijd tegen het centrale bestuur fel op. Ook en mede door de internationale toestand. De verkiezingen in Duitsland in 1933, de aanstelling van Hitler tot rijkskanselier, de Rijnland-bezetting (inge-

volge Versailles „gedemilitariseerd”), ten slotte de *Anschluss* van Oostenrijk bij het Rijk wekten bij het Duitse volk deel in Bohemen en Moravië ook hoop. De verschillende Duitse partijen waren samengesmolten in de SDP, de *Sudetendeutsche Partei* met Konrad Henlein als leider. De Tsjechen kenden en vreesden zijn organisatorisch talent. Toen in 1938 — tengevolge van het eenheidsfront van alle Duitse partijen — Henlein met 55 afgevaardigden in het Praagse parlement als de sterkste parlementsgroep aantrad, ware het logisch geweest dat hij de regeringsopdracht zou krijgen. Dat gebeurde om van Tsjechische zijde begrijpelijke redenen niet.

Op 24 april 1938, op het partijcongres van de SDP in Karlsbad, stelde Henlein vast, dat alle beroep op regering en Volkenbond — in totaal 22 memoranda en klachten — zonder gevolg gebleven waren. Henleins rede betekende een radikaliserend standpunt, ook de Tsjechische. Toen Duitsland zich achter de eisen der Sudenten Duitsers stelde, betekende dit een internationalisering van het konflikt. En dit werd noodlottig voor de Tsjechische staat. Een paar jaren eerder ware een binnenlandse autonomie nog aannembaar geweest. Nu werd de aansluiting van de Duitse gebieden bij het Rijk als onvermijdelijk beschouwd door Lord Runciman in zijn rapport aan de Britse regering, nadat zijn bemiddelingspogingen mislukt waren. In dit rapport stelt Runciman trouwens de gegrondheid van de Sudenten klachten vast en de onwil van de Tsjechische regering er een eind aan te maken. „Ik ben de mening toegedaan dat deze grensdistricten onmiddellijk aan Duitsland „moeten overgedragen worden” schrijft hij. In september 1938 was de spanning zo groot dat voor een oorlog gevreesd werd. Op 15 september kwam Chamberlain naar Berchtesgaden om met Hitler de kwestie te bespreken. De dag daarop verbood de Tsjechische regering de SDP en Henlein werd opgespoord. Vele Sudenten Duitsers vluchtten naar Duitsland uit angst voor wat er komen ging. Op 22 september vloog Chamberlain naar Bad Godesberg. Hitler stelde zijn eisen: aansluiting bij Duitsland van de overwegend Duitse gebieden, referendum in de betwiste gebieden, Frankrijk mobiliseerde, Engeland mobiliseerde zijn vloot. Hitler zei dat zijn troepen Tsjechoslovakije zouden binnentrekken op 1 oktober als zijn voorstellen werden afgewezen. Dan kwam Mussolini tussenbeide. Hij riep voor 29 september de regeringsleiders van Frankrijk, Engeland, Duitsland en Italië bijeen te München: Daladier, Chamberlain, Hitler en Mussolini. Het akkoord dat gesloten werd ging in op Hitlers voorstellen. De nieuwe republiek zou ook autonomie toestaan aan de Slovaaken en Roetenen. Mgr. Hlinka wees op het belang van de voorstellen voor het Slovaakse volk. Kort daarop zou hij overlijden, in Rosenberg. 70.000 Slovaaken namen aan de begrafenis deel.

Benesj trad af en ging naar het buitenland. Maar nog liet Praag niet los. Mgr. Tiso, voorzitter van de nieuwe Slovaakse regering, werd afgezet omdat hij propaganda van prof. Tuka en Sano Mach voor een zelfstandige

Slovaakse staat had toegelaten. Wellicht ware dit nog niet zo erg geweest, indien Praag geen Tsjechische troepen naar Slovaakije had gestuurd en een groot aantal leiders had gevangengenomen. Mgr. Tiso hield zich schuil in een klooster en deed een beroep op Duitsland, werd uitgenodigd naar Berlijn en kwam terug met de belofte dat Duitsland een onafhankelijk Slovaakije zou steunen indien de Landdag die onafhankelijkheid zou uitroepen. Dat gebeurde op 14 maart 1939. Een paar uur later riep ook de Subkarpatische Oekraïne zijn onafhankelijkheid uit. Hongarije richtte een ultimatum aan de Praagse regering in verband met de Hongaarse minderheden. President Hacha die Benesj opgevolgd was, reisde naar Berlijn. Hitler ontving hem, laat in de nacht. Hij wees Hacha erop dat Duitsland alleen de Tsjechische grenzen erkende „op voorwaarde dat de Tsjechen met hun andere minderheden in overeenstemming geraken”. Maar omdat dit niet het geval was, zou Duitsland Bohemen en Moravië „onder zijn bescherming nemen”. Hacha gaf aan Praag het order door, dat geen tegenstand mocht geboden worden aan de Duitse troepen. Daarmee had de eerste Tsjechoslovlaakse republiek geleefd. Wat overbleef was een Slovaakse staat, een Roeteense staat — de eerste onder Duitse, de tweede onder Hongaarse „bescherming” —, en een Rijksprotektoraat Bohemen en Moravië.

ONDER „BESCHERMING”

Deze gebeurtenissen, die elkaar razend snel opvolgden, werden meestal op gemengde gevoelens onthaald: van verontwaardiging tot angst, maar ook opluchting en zelfs vreugde in de vroeger door Tsjechen bestuurde gebieden. Op de eerste bladzijde van *Mein Kampf* had Hitler geschreven — en dat was tot dan toe hét leitmotiv van zijn buitenlandse politiek geweest — dat hetzelfde bloed in hetzelfde rijk hoort, of: één volk, één staat. Dit bleek de nationalist in Europa — ook in Vlaanderen — een juiste stelregel: alle heibel na Versailles was juist ontstaan door de veelvolkige staten en staatjes. Maar nu week Hitler van zijn principes af, en de annexatie van Bohemen en Moravië was zuiver machtspolitiek. Ook het Vlaams-nationale *Volk en Staat* schreef in die zin. Machtspolitiek gezien was dit begrijpelijk: Bohemen vormde een vooruitspringend gebied, een speer als het ware in Duitslands flank. En het was daarbij, door het akkoord van Tsjechoslovakije met de Sovjetunie en met Frankrijk, een bedreiging in die flank. Hitlers nationalistische politiek werd nu... imperialistisch!

Wat zich na 1939 heeft afgespeeld is voor velen onder ons nog beleefde aktualiteit. Slovaakije trad in 1941 aan de zijde van Duitsland in de oorlog tegen de Sovjetunie. En in het *Rijksprotektoraat* Tsjechië leefde

men weliswaar onder Duitse bezetting, met evenzeer kollaborerende politieke partijen maar beter dan in de meeste bezette landen. Er was weinig of geen openbaar verzet, en het aantal sabotagedaden was er veel geringer dan in Duitsland zelf: De moord op Heydrich, de Reichsprotektor, werd trouwens uitgevoerd door Tsjechen die in dienst van de Secret Service stonden en geparacheuteerd waren. Die moord lokte Duitse tegenmaatregelen uit: in Lidice werden 154 man vermoord.

WERELDOORLOG II EN DAARNA

De zg. „opstand van Praag” brak slechts uit toen de Amerikanen al in Pilsen stonden!

Ofschoon grotendeels door Amerikaanse troepen bevrijd, kwam ingevolge de akkoorden van Jalta Tsjechoslovakije in de Sovjet-invloedsfeer.

Benesj kwam vanuit Londen, waar hij een regering in ballingschap gevormd had met Jan Masaryk, zoon van de stichter van de republiek, als minister van Buitenlandse Zaken. Al in 1943 had Benesj een verdrag met de Sovjetunie gesloten. Maar in maart 1945 was in Kosice ook al een Tsjechoslovaakse regering gevormd met de linkse socialist Fierlinger. Benesj nam nu wraak op de gehate minderheden. Drie miljoen Sudetenduitsers moesten alles achterlaten en werden verdreven. „Neem ze alles af, laat ze alleen een zakdoek om te huilen”, had Benesj gezegd. Bij de orgie van wraak en haat die losbarstte, werden 270.000 Sudetenduitsers, waaronder vele vrouwen en kinderen, vermoord, vaak op beestachtige wijze. Maar ook tegen de Slovak en Hongaren keerde zich deze bloeddorstige wraak. Toen de terdoodveroordeelde mgr. Tiso terechtgesteld werd, antwoordde het Slovaakse volk nochtans met een algemene staking en op vele plaatsen braken anti-Tsjechische rellen uit.

Na de verkiezingen van 1946 haalden communisten en socialist 50,37% van de stemmen. Benesj benoemde de kommunist Gottwald tot premier. Er ontstonden moeilijkheden in de voedselvoorzieningen en de niet-kommunistische partijen vormden front. Toen de communisten zagen dat ze mogelijk in de minderheid zouden gesteld en ontslagen worden, mobiliseerde Gottwald 15.000 man arbeidersmilities. Benesj, die voor burgeroorlog vreesde, gaf Gottwald de vrije hand. Die stelde zijn ministerie nu samen. Dan begon de gelijkgeschikking. De landsregering van Slovaakije werd ondergeschikt aan Praag. Nieuwe verkiezingen volgden eind mei 1948: de enige lijst haalde in Tsjechië 90%, in Slovaakije 86%.

Na de dood van Gottwald kwam *Novotny* aan de macht, maar er veranderde niets, ook

niet na de dood van Stalin. Een grote zuivering onder kommunistische leiders leidde tot de doodstraf voor elf onder hen, onder wie Rudolfs Slansky en Clementis. Het geheel had een anti-semitische inslag: de meeste terechtgestelden waren joden. Maar mettertijd groeide het ongenoegen, zoals dat zich ook uitte in Oost-Duitsland, in Polen en vooral in Hongarije in 1956, met de bloedige opstand, door het Sovjetleger onderdrukt. In Tsjechoslovakije kwam er in 1967 studentenprotest, en in de schrijversbond werden ongewenste auteurs als kandidaat geweerd: Vaclav Havel, Ludvik Vaculik, Pavel Kohout.

Met de Praagse lente in 1968 — door de troepen van het Warschau-pakt onderdrukt — staan we aan het begin van een proces, dat weliswaar tijdelijk onderbroken werd maar dat uiteindelijk zou uitmonden in de bevrijding van het Oostblok van het kommunisme. Tsjechoslovakije heeft daartoe zeker het zijne bijgedragen: de vlucht van vele Oostduitsers met het uiteindelijk vallen van de Muur werd door de Tsjechische houding mogelijk gemaakt.

Wijzen wij er nog op, dat in de nieuwe grondwet van 1968 — die nadien ook nog van kracht bleef — vermeld staat:

„Wij, de Tsjechische en de Slovaakse natie (...) erkennende het onvervreemdbaar karakter van het recht op zelfbeschikking tot — en erin begrepen — het recht tot scheiding...”

Van dit grondwettelijk gewaarborgd recht werd nu gebruik gemaakt. De Slovak en de Tsjechen hebben elk hun eigen staat. Het wonder van de Tsjechische heropstanding vanuit een politiek en cultureel dieptepunt in het begin der 19e eeuw is nog groter dan het wonder van de Vlaamse heropstanding. Dit is te danken aan het hervinden en bewaren van de eigen identiteit, de eigen taal en cultuur. Hetzelfde geldt voor de Slovak, die in de loop der geschiedenis tot een eigen identiteit, een eigen gemeenschap gegroeid zijn en deze ook bestendig bleven afficheren. Het bewaren en beschermen van de eigen identiteit — de menselijke en de nationale, die van individu en volk — is een vaak geproklameerd maar even vaak aangevallen en geschonden recht. Hierbij geldt het woord van de filosoof Kant: „Het recht moet nooit aan de politiek, wel echter de politiek te allen tijde aan het recht aangepast worden.”

Het Tsjechoslovaakse voorbeeld leert ons ook de broosheid van de multi-nationale staat, en het gevaar voor imperialisme dat erin schuilt. Door de politieke constellatie werden de Tsjechen tweemaal van verdrukte *verdrukker* en omgekeerd. Dit bewijst niet alleen de verleiding van de macht, maar ook dat niet het nationalisme aan de oorsprong ligt van de conflicten maar wel het *imperialisme* dat het nationalisme van anderen onderdrukt.

Jos Vinks

BERICHT UIT BRATISLAVA

Op vrijdag 17 juli j.l. woonde senator Willy Kuijpers de zelfstandigheidsverklaring van Slovaakije bij. Vanuit Bratislava stuurde hij ons volgend bericht door.

BRATISLAVA — „68 jaar kunstmatig Tsjechoslovakije: je kan de geschiedenis niet opeten...” Zo besloot Jozef Prokes, de voorzitter van de Slovaakse Nationale Partij (goed voor 15 zetels) ons lang gesprek op vrijdagavond 17 juli 1992. Die zonovertogen dag riep hij in het Slovaaks parlement, waarvan hij de ondervoorzitter is, de 150 parlementsleden één voor één plechtig op om zich achter de zelfstandigheidsverklaring voor Slovaakije te scharen. Op de eretribune, samen met Lombardische en Venetiaanse EVA-vrienden, bekeken we hoe plechtig allen dit in meerdere of mindere mate ook deden... om jaloers van te worden!

Maar zij hebben geen „Brussel” te beschermen... zij worden wel met minderheden gekonfronteerd en geen klein beetje.

De Hongaren met hun 600.000 blijven belangrijk in zuid-Slovaakije (13% van de Slovaakse bevolking). De 2 Hongaarse partijen (Kristendemokraten en *Samenleven*) behaalden 14 zetels in de Slovaakse Raad. Zij steunden wel de Slovaken voor méér onafhankelijkheid en trokken niet mee op met de Slovaakse Kristendemokraten van *Jan Carnogursky*, die 18 zetels behaalden en te sterk op Praag georiënteerd bleven.

Die Hongaarse minderheid in Slovaakije belooft anders de Slovaken nog veel kopzorgen, net zoals de Moraviërs dat doen vanuit *Brno*, t.a.v. de Tsjechen. Maar advocaat *Vladimir Meciar* kan ze voorlopig nog „bijhouden”, hij heeft zich van Praag losgescheurd en met Boedapest speelt hij goede maatjes!

KINDEREN VAN DE WIND

„Storm over de Tatra!” (*Nad Tatrou sa Blysk!*), zo begint het Slovaaks volkslied. Het doet denken aan onze eigen Rodenbachse ontvoogdingssimboliek.

Kremnica-Kremnitz (D), op de weg naar de Hoge Tatra in de West-Karpaten, is geografisch het middelpunt van Europa. De zilveren goudmijnen, waar de oorspronkelijk-Keltische bevolking het erts voor haar juwelen vond, zijn gesloten. Maar de nieuw-gegroeide stad Martin ligt niet zo ver af. Daar bloeide tot 1988 volop de Slovaakse wapennijverheid. Slechts 7,5% van de productie blijft er over... De werkloosheid loop in Slovaakije op tot 12%.

De „Storm over de Tatra!” deed al die jaren de Slovaakse vlag ongehinderd wapperen. (foto Isopress)

Hoog in de bergen, dicht tegen een Sint-Janskapel aan, wordt zaterdagochtend het vreugdevuur ontstoken. Het gezang rolt massaal door de bergen. Iedereen omarmt iedereen. De pruimejenever en het boerebrood doen de rest. Aan de rand van de massa troepen de zigeuners samen. Nooit werden ze geteld en steeds achtervolgd. Men raamt ze tussen 300.000 en 800.000. De nazi's slachtofferden naar schatting 360.000 *Kinderen van de Wind*, communisten dreven de sterilisatie door, zoals de Chinezen het doen bij vele Tibetaanse vrouwen.

Maar president-af, *Vaclav Havel*, woonde in juli 1991 in de Moravische hoofdstad *Brno* het eerste Wereldfestival voor Zigeunerkuiluur bij.

Tussen alle mogelijke staatsvlaggen hangt ook de Belgische! Gelukkig hebben wij een leeuwenvlag bij. En vlug geschiedde de ruil.

Wat met de andere minderheden, zowel in Tsjechië (Bohemen) en Slovaakije, gaat gebeuren is niet zo duidelijk. *Roetenië* werd na de 2e WO aan het Sovjetimperium „geschonken”. Nog zo'n 50.000 schieten ervan over in Oost-Slovaakije. De *Polen* (ca. 50.000) en *Oekraïeners* (ca. 80.000) houden stand met een eigen schoolnet en laten tot nu toe niet veel van zich horen.

Vladimir Meciar's *Beweging voor Democratisch Slovaakije* behaalde met 74 zetels net de volstrekte meerderheid niet. Samen met de *Slovaakse Nationale Partij* vormt hij nu de regeermeerderheid. De alomtegenwoordige Slovaakse KP veranderde zichzelf tot *Democratisch Links*. Onder leiding van *Peter Weiss* bezet ze 29 zetels, wat verhoudingsgewijze niet weinig is. Bovendien is tijdens

deze fluwelen omwenteling de vroegere kommunistische administratie verre van opgedoekt.

NIET ZO FLUWEL

Maar er is méér! Het Slovaaks nationaal inkomen daalde dit eerste semester van de onafhankelijkheid met 9%. En de verbruikersprijzen stegen met 60% t.a.v. december 1990. De privatisering golf is ingezet. Maar het is nog te vroeg om daarvan reeds enig resultaat te boeken. In augustus 1991 startte de eerste golf met 736 staatsbedrijven; deze zomer volgen er 560. 46 bedrijven werden gesloten en 609 zouden Slovaakse staatseigendom blijven. Het Europese Phareprogramma (1991-94) trok 100 miljoen ERE (= x 42 fr.) uit voor ex-Tsjechoslovakije; daarvan zouden 11 projecten in Slovaakije en... 44 in Tsjechië betoelaagd worden. De buitenlandse handel van ex-Tsjechoslovakije gebeurde voor 80% uit Tsjechië.

Zeer vlug hoor je overal hoe Slovaakije vooral half-afgewerkte produkten vanuit zijn zware nijverheid mocht leveren aan Tsjechië „dat er goed geld (deviezen) aan over hield”.

En *Adriana Hostovecka*, de sekretaresse van de SNP-fractie, leert het me met cijfers. Dadelijk begint ze me op te sommen wat Vlaanderen in Slovaakije (3,5 maal zo groot in oppervlakte voor 5,2 miljoen inwoners!) kan kopen... Maar over kwaliteit en wereldwijde durf ik niet beginnen. De weg naar een welvarend en rechtvaardig Slovaakije voor iedere bevolkingsgroep zal lang niet zo fluwel verlopen als de omwenteling-zelf...

Willy Kuijpers

MINDER VERMOEIEND, MAAR PLEZANTER DAN DE TOUR: DE 16de VREDESFIETSELING

Heeft u nog ergens een rijwiel staan in stal of schuur? Of om het wat meer trendy uit te drukken hebt u een glimverd van een mountain- of citybike in uw garage staan? Zo ja, dan wordt het de hoogste tijd om te gaan trainen, want van 27 tot en met 30 augustus grijpt de 16de Vredesfietseling wild om zich heen.

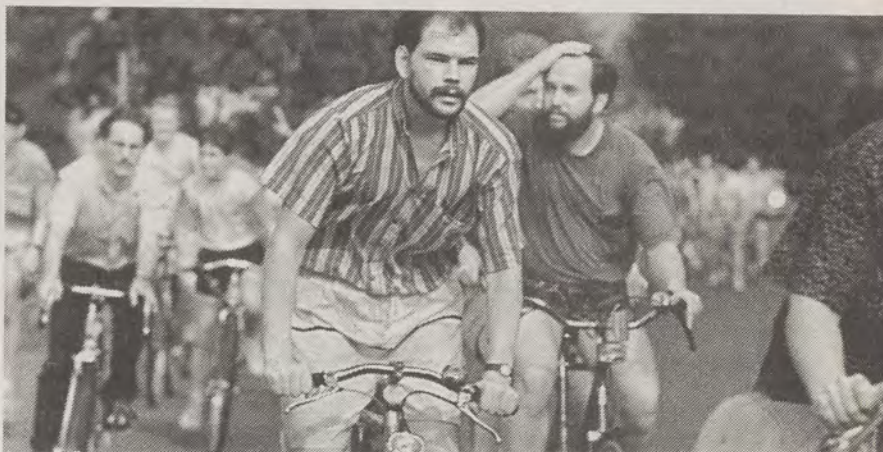
Opnieuw trappen meer dan honderd jonge en iets oudere fietsers zich suf voor een zelfstandig, vredig en verdraagzaam Vlaanderen. De fietskaravaan vertrekt in Voeren, waarmee de deelnemers hun niet aflatende simpatie betuigen aan deze mooie maar beproefde Vlaamse gemeente, en schiet als een pijl doorheen Vlaanderen tot in Diksmuide. De vredesfietsers rijden als moderne pelgrims naar de IJzervlakte waar decennia geleden, in tragische omstandigheden de politieke Vlaamse beweging kiemde.

De Vredesfietseling naar de IJzerbedevaart is een unieke combinatie van sport, ontspanning, vorming en bezinning.

VAN HIER NAAR DAAR

De eerste groep moedige pedaalridders vertrekt al donderdag aan het Veltmanshuis in Voeren. Vandaar gaat het over Maastricht, waar naar jaarlijkse traditie een aantal Nederlandse en Duitse vrienden en vriendinnen aansluiten, naar Bilzen via Kortesseem tot Tienen. In Tienen worden de eerste pijnlijke zitvlakken en kuitspieren gemasseerd, waarna de tevreden maar vermoeide renners de sponde opzoeken.

De volgende dag gaat het traject van Tienen naar Gent (Sint-Denijs-Westrem) met start- en aansluitingsplaatsen in Brussel, Rotselaar, Hombeek, Dendermonde en Overmere. Een tweede karavaan zet zich in beweging van Geel via Herentals, Wommelgem (waar de familie Herbosch zich andermaal uitslooft om het leed van de uitgehongerde Kempische koereurs te verzachten) en Berchem naar Overmere waar ze aansluiten bij de ploeg Limburg-Brabant. In Gent wordt opnieuw gemasseerd, indien nodig geampu-

teerd, en wie nog energie over heeft kan die na na een brok vorming kwijt tijdens de avondlijke knalruif.

Zaterdag 29 augustus trapt de hele bende door via Drogen en Ruiselede naar Wingene waar de genereuze VU-afdeling het peloton feestelijk ontvangt. Zelfs ten tijde van de varkenspest was de doortocht van de Vre-

desfietseling een uniek spektakel voor de rustige dorpers van Wingene. Dan volgt eindelijk de laatste etappe: van Wingene over Zwevezele, Lichtervelde en Esen naar Diksmuide. Spurt op de IJzerlaan, eindstreep aan de Paxpoort. In Diksmuide wordt er bezonnen aan de krippe van de oude toren. Na een stevige maaltijd, animatie en reanimatie worden de luchtmatrassen in het tentenkamp opgezocht want zondag 30 augustus om 11 uur vangt de 65ste IJzerbedevaart aan, en tenslotte is dat het einddoel van de lange tocht van Voeren naar Diksmuide.

IK TRAP DOOR...

VREDESFIETSELING
NAAR DE IJZERBEDEVAART

GRATIS T-SHIRT

De deelnemers aan de Vredesfietseling worden dit jaar extra verwend. Alle fietsers krijgen op de plaats waar ze de karavaan vervoegen een Gratis T-shirt. „Ik trap door... (lieft letterlijk opnemen) ...tot in Diksmuide” luidt het opschrift. Tekst en tekening zijn uitgevoerd in zwart op wit, de beschikbare maten zijn XL en voor eerder uit de kluiten gewassen pedaalhelden XXL. Het geinige ontwerp is een doorwrocht werkstuk van een doortrapte fietselingmedewerker. Dit ludieke truitje (zie afdruk) zal het entoesiaste peloton vredesfietsers nog meer in het oog doen springen dan andere jaren al het geval was. Familieleden, vrienden en simpatisanten van de Vredesfietseling die niet mee rijden kunnen deze T-shirt kopen tegen het belachelijke bedrag van 299 frank. De oplage is beperkt, dus als de bliksem onderstaand bonnetje invullen en opsturen!

(ts)

— Wie meer inlichtingen wenst over de Vredesfietseling (inschrijvingen, programma, traject, kostprijs, terugreis...) neemt telefonisch contact op met het sekretariaat op het nummer 02/217.63.28, schriftelijk Barrikadenplein 12, 1000 Brussel.

BON

naam: .....

adres: .....

bestelt ..... Vredesfietseling-T-shirts ..... x maat XL en ..... x maat XL, en stort hiervoor ..... x 299 fr. = ... fr. op rek. nr. 435-0256851-75 van de Vredesfietseling.

PRALINES ETEN OP DE JACOBSLADDER

Wij hebben het al eerder gehad over de lichtelijk bespottelijke gewoonte om aan straten de namen van personen te geven. Woon maar eens aan een *Kanunnik Frans Jozef van*

Heuverzwinlaan! Dat maakt een slok op een borrel wat de lengte van je naamkaartje betreft.

Maar ook voorwerpen hebben van het volk de naam van een persoon, meestal hun maker, gekregen. Wij spreken tegenwoordig wel niet meer van de man in het *fordje*, die een *colbert* droeg en foto's maakte met een *kodak*.

Woordenkraam

Maar er zijn andere veel gebruikte woorden die oorspronkelijk de naam van een persoon waren.

Het bekendste daarvan is wellicht de praline, die werd vernoemd naar maarschalk *Hertog de Choiseul du Plessis-Praslin* (+ 1675) wiens kok ze voor het eerst maakte. Oorspronkelijk was een praline echter een gebrande amandel, geglaceerd met suiker. Later werd het een bonbon, bestaande uit suikerbrij, amandelcrème en likeur in een omhulsel van chocolade. Wat wij gewoonlijk pralines noemen, waarvoor België bekend is, heet in het algemeen Nederlands *bonbon* en in het algemeen Frans...: *bonbon (au chocolat)*!

Op het culinaire vlak hebben we ook het „flikje”, een klein rond chokolaaatje met een platte en een bolle zijde, dat zijn naam heeft gekregen van de eerste fabrikant ervan, ene *C. Flick*.

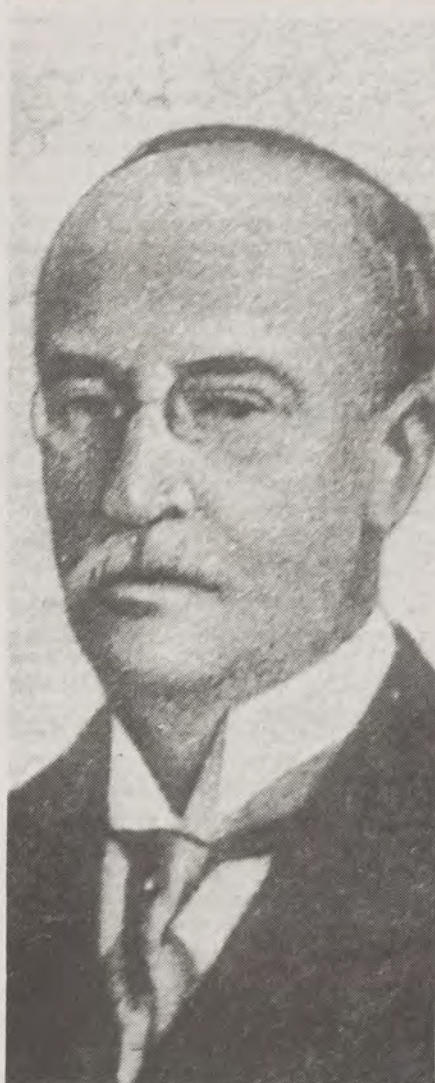
Een zekere *Jacob Hop*, 1773-1794, gezant der Oostenrijkse Nederlanden in Den Haag, gaf zijn naam aan de *Haagse hopjes*, een soort ulevellen.

Om nog even bij de geneugten van de tong te blijven, vermelden we terloops het woord *fletcheren* dat langdurig kauwen betekent, aanbevolen door *H. Fletcher*.

GEVONDEN VOORWERP

„Het Vlaamse volk is het enige ter wereld dat altijd een grote toekomst zal hebben in de verleden tijd.”

Anton van Duinkerken

Op 10 augustus 1993 zal het 100 jaar geleden zijn dat de eerste motor die *Rodolphe Diesel* gebouwd had en die op zware olie draaide... ontplofte. Dat belette echter niet dat zijn uitvinding „een naam” met faam werd in de hele (auto-)wereld... (foto Belga)

Ook in onze kleding vinden we persoonsnamen terug als we bij voorbeeld gekleed zijn in pantalon en colbertjas. Pantalon komt namelijk van „Pantalone”, een toneelfiguur die een Venetiaan voorstelde en in een lange broek geklede paljas was, zo genoemd omdat in Venetië de heilige *Sanpantaleone* zeer vereerd werd. De colbertjas dankt haar naam aan *Jean-Baptiste Colbert*, minister onder Lodewijk XIV.

Maar misschien de meest onverwachte persoonsnaam is die welke schuilgaat in „barema”. Het woord *barema*, dat wij hier in

Vlaanderen gebruiken en dat in Nederland zo goed als onbekend is, is een van de meest krasse voorbeelden van slechte vertaalkunde. Het Franse *barème* waaruit ons woord is afgeleid, is namelijk terug te voeren op de naam van een Franse schoolmeester *Fr. Barrème*, die een aantal tabellen opstelde onder de titel „Comptes faits due grand commerce”. Toen onze „Belgische” vertalers bij de hervernederlandsing van het openbare leven in Vlaanderen op het woord *barème* stuitten, wisten zij er geen raad mee. Zij wisten niet beter of het was een van die vele ontleningen aan het Grieks, zoals *thème*, *système* en dergelijke, en wat lag er dus meer voor de hand dan er *barema* van te maken. Een begrijpelijke fout voor mensen die nog erg onmondig waren, maar een onvergeeflijke fout voor een Vlaming in dit laatste decennium van de 20ste eeuw. Wij geven dat ding andere namen zoals *loon-schaal*, *tarief*, *prijslijst* en dergelijke meer.

Is het dat soort stomiteiten dat sommige lieden willen verdedigen als zij een apart Zuid-Nederlands voorstaan?

Tot slot enkele voorbeelden van persoonsnamen die in het dagelijkse taalgebruik zijn overgegaan.

Jakobs ladder: eigenlijk de ladder van aartsvader *Jacob* die hij in een droom zag, maar in het gewone taalgebruik een touw of ketting zonder eind waartussen bakken bevestigd zijn om goederen uit een schip op te halen en boven uit te storten.

Adamskostuum en adamsappel, evaatje, pieterman, bereisde Roel, Hoge Pite, kleine Jan...

Benzine, naar de Duitse ingenieur Benz.

Diesel, naar de Duitse ingenieur Diesel.

Als de uitvinding van ingenieur *Wankel* het beter had gedaan, werd zijn naam nu ook met een kleine letter geschreven, en als het nog wat had geduurd, zou *martens* sinoniem van premier zijn geworden!

Jot.

WIJ MET VAKANTIE

Naar jaarlijkse gewoonte sluit de redactie van ons weekblad gedurende 3 weken de deuren, het nummer dat u vandaag in de bus krijgt is het laatste voor de vakantie. De redactie is er terug op maandag 24 augustus, WIJ op vrijdag 28 augustus.

Wij wensen alle lezers en alle medewerkers een prettige en deugddoende vakantie en een gezonde terugkeer!

WIJ

HET RITME VAN DE SALSA

In ons taalgebied was er nog geen boek over de Caraïbische salsa-muziek. Daar is nu aan verholpen met *Salsa. 500 jaar liefde, optimisme en ritme*. De tweede titel wellicht ingegeven

door commerciële motieven, de officiële ontdekking van het Amerikaanse continent ligt momenteel goed in de markt. Wel verscheen vier jaar geleden bij de BRTN al een uitstekend boekje over de Afro-Cubaanse muziek van de hand van Huub Billiet: *De klank van een houten druppel*.

Melomanisch

De titel alleen geeft reeds aan met welke liefde het onderwerp gekoesterd wordt. De auteur, de Colombiaanse journalist *Hernando Calvo Ospina*, heeft er geen werk voor puristen van gemaakt. Hij maakt aan de hand van dit boek wel duidelijk dat salsamuziek meer is dan vrijblijvend muzikaal vermaak. De Caraïbische muziek maakt integraal deel uit van de politieke en sociale Caraïbische geschiedenis van de afgelopen decennia en kan daar bijgevolg ook niet los van gezien worden.

Het verhaal begint bij de negerslaven die aankomen op Puerto Rico en Cuba om de uitgemoorde indianenbevolking te vervan-

gen en loopt dan kronologisch verder. In het boek gaat veel aandacht naar de Cubaanse muziek. Terecht.

Cuba en haar muziek staan aan de wieg van de hele salsa-eksplosie. Het is in Cuba dat de fusie tussen Afrikaanse en Europese genres tot stand komt en waar de muzikale experimenten tot op de dag van vandaag volop aan de gang zijn. Cuba is de bakermat van de rumba, de bazon, de bolero, de mambo, de guarjira, de chachacha, de son montuno, de charanga enz. waarvoor, draai of keer het zoals je wil, salsa uiteindelijk de verzamelnaam is geworden. Zeer tegen de zin van de Cubanen overigens.

Beluister de verzamelplaat *Sabroso Havana Hits* uit 1989 (Earthworks/Virgin) en je kan niets anders dan besluiten dat met name de New Yorkse en Portorikaanse salsa schatplichtig is aan Cubaanse groepen als *Irakere*, *Los Van Van* en het *Orquesta Reve*. Muzikale zwaargewichten als Rubén Blades en Willie Colon geven zelfs publiekelijk toe dat zij heel wat van hun inspiratie uit Cuba haalden. Ook het succesverhaal van de New Yorkse platenfirma *Fania*, essentieel voor de geschiedenis van de salsamuziek, ontbreekt niet. Kruciaal is de rol die de metropool New York in dit alles heeft gespeeld. De onderscheiden elementen van de salsa-muziek waren her en der aanwezig maar het is in New York dat dit alles tot een herkenbaar geheel werd gesmeed.

Het laatste hoofdstuk schildert deze Caraïbische muziek in haar socio-ekonomische en politieke kontekst. Het is boeiend om lezen

Voor de deelnemers aan het Sflinks Festival heeft Salsa geen geheimen...

hoe salsa evolueerde van „muziek voor marginalen” tot een muziekgenre dat zelfs voor de hogere klassen aanvaardbaar werd. Muzikaal gezien wordt er opgemerkt dat de jongste decennia vooral de Colombiaanse salsa een niet te stuiten opmars kende en zelfs in Japan is er een succesvol salsa-orkest *Orquesta de la Luz* dat Zuid-Amerika aan haar voeten heeft liggen. De monopoliepositie van New York komt dus enigszins in het gedrang.

De auteur pleit voor een brede definiëring van salsa. De Dominikaanse *merengue*, de Colombiaanse *cumbia* en de Venezolaanse *gaita* worden haast door iedereen als salsa beschouwd; m.a.w. salsa is een rekbaar begrip.

Ondanks het feit dat *Salsa. Liefde, optimisme en ritme* slechts 182 bladzijden telt, geeft het boek een vrij volledig beeld van de salsamuziek in de breedste zin van het woord. Heel nuttig en vooral verduidelijkend zijn de liedjesteksten waardoor de onduidelijke Afrikaanse origine van, vooral oudere, en de sociaal-kritische maatschappijkritiek van recentere, salsanummers blootgelegd wordt.

Als we de Spaanse, originele, versie eraan naast leggen blijkt dat vertaalster *Marleen Bosmans* zich met veel verve van deze moeilijke opdracht heeft gekwetend. De inhoudslijst en de lijst met verklarende begrippen zijn onontbeerlijk en praktisch opgesteld. Een minpunt is wel dat de auteur heel het boek door van de hak op de tak springt waarmee hij rijkelijk verwarring zaait. En dat kan toch niet de bedoeling geweest zijn...

Peter Desmet

— *Salsa. 500 jaar liefde, optimisme en ritme*. H.C. Ospina. Uitg. Epo. 182 blz., 598 fr.

Hondsdagen

MEDIA

Het controversiële Brazilië, enerzijds een geïndustrialiseerde staat en anderzijds een turbulent ontwikkelingsland, behoort tot de internationale media-giganten. Het land overspoelt

bijvoorbeeld Latijns-Amerika en Latijns-Europa met *soap opera's* en klopt in die specialiteit zelfs het Australië van de populaire *Neighbours*.

Zoals in de meeste „grote” media-landen het geval is, worden de hefbomen van de productie en verspreiding er in de hand gehouden door enkele machtige managers, ook wat de nieuwsgeving en -duiding betreft. Drie jaar geleden gingen de Braziliaanse bisschoppen echter openlijk in verzet tegen de politieke en sociale gevolgen van die concentratie.

Historisch perspectief

De Braziliaanse campagne voor de democratisering van de media vond internationale weerklank. Ook en vooral in de VSA, waar de kritische ontleding echter vaak een heel andere kant uitgaat dan die welke door de bisschoppen was bedoeld. De macht van de pers wordt er door vele leidende kringen immers beschouwd als de uiting van „een te veel aan democratie” dat wordt uitgeoefend door de belangengroepen ten nadele van het nationaal belang.

Die gang van zaken brengt de vrijdenkende jood, filosofieleraar en media-specialist *Noam Chomsky* er toe de uitspraak van de Braziliaanse bisschoppen tot de zijne te maken en vol ontgoocheling te besluiten dat de moderne democratie blijkbaar eist dat de vrije-meninguiting van de massa in bepaalde kanalen geleid wordt. „Om het eenvoudig te stellen”, konkludeert hij in zijn *Gekoesterde Illusies* (Epo, 1991), „men moet het volk weer in zijn traditionele apatische en volgzaam rol dwingen en het uit het strijdperk van politiek debat en actie verjagen als men wil dat de democratie overleeft”.

GEVONDEN VOORWERP

„Jullie in Vlaanderen hebben zo van die gezellige wijsheden langs de straat staan: De drank is uw vijand! en honderd meter verder op de pastorie: Maak van uw vijand uw vriend!”

Fons Jansen

Noam Chomsky wil de toestand van de media aangrijpen om een (traditioneel harde) aanklacht uit te spreken tegenover de leidende kringen van de VSA. Buitenshuis, zo stelt hij, moeten de VSA vaak geweld gebruiken om de democratie te herstellen, in het binnenland ondermijnen zij de democratie door een opgelegde gezagsvriendelijkheid en zelfcensuur en door het creëren van een vijandbeeld dat de eigen politiek van bewa-ning en bondgenootschappen moet verantwoorden.

In de ogen van de Amerikaanse mediaspecialist komt die opgelegde gezagsvriendelijk-

heid en zelfcensuur eigenlijk nog goed uit voor de media. Want het is „moeilijk en het kost veel geld om het hoofd te bieden aan de machthebbers”.

Hoe men de zaak ook moge bekijken, de Braziliaanse bisschoppen noch critici als Noam Chomsky kennen de uitweg voor het dilemma van de democratie dat schuilt in de vrijheid van de media. Vrijheid houdt immers in dat het iedereen vrij staat te luisteren naar de meest biedende.

Frans-Jos Verdoodt

Door het leven getekend

IN 'T LIEG PLAFON HERLEEFT OP CD

Omroep Brabant heeft in de 25 jaar van zijn bestaan zijn rol van Vlaamse zender in Brussel steeds op een voortreffelijke wijze gespeeld. Hij beschikte zelfs over een afzonderlijk begrotingsartikel onder de naam „Vlaamse aanwezigheid in Brussel” dat de zender toeliet initiatieven als o.m. het legendarische *Mallemt* mee op te zetten. De rol die „Brabant” speelde en nog speelt in het promoten van *De Gordel* is genoegzaam bekend.

Vraagteken

Om nog nauwer bij Vlaams-Brussel aan te sluiten werd dan de stadszender *Studio Brussel* opgericht, maar sinds deze uitgroeide tot veelbeluisterde jongerenzender verloor de Vlaamse Brusselaar niet alleen zijn specifieke omroep maar bleef Omroep Brabant verstoken van de bijzondere middelen om zijn opdracht verder uit te bouwen. Door het uitvallen van de Waverse zender (door noodweer) is de ontvangst van Brabant in het Brusselse ook dat niet meer, aldus worden de Vlaamse Brusselaars twee keer getroffen. Hoopvol is dat Radio 2 Brabant over een zestal maanden over een eigen steunzender op het Rijksadministratief Centrum in hartje Brussel zal kunnen beschikken. Om verder z'n rol in Brussel te kunnen spelen hoopt men op het Flageyplein, vanwaar Radio Brabant uitzendt, op de nodige financiële middelen. Vooral sinds de gewestelijke zenders, nu allemaal *Radio 2*, ontkoppelen en 's morgens en 's avonds regionaal nieuws brengen werden de redacties uitgebreid met alle financiële gevolgen vandien.

Een van de programma's waarmee Radio Brabant het hart van de Vlaamse Brusselaar veroverde was *In 't Lieg Plafon*, een fictief Brussels café, van waaruit wekelijks een dik half uur werd uitgezonden. Wij schrijven 1973, het programma hield het vijf jaar vol en was niet alleen in Brussel en Brabant maar in heel Vlaanderen een begrip geworden.

Tone de plekker (Jan De Coster) presenteerde in onvervalst Brussels de plaatjes. Trouwe stamgasten waren *Malou de bozine*, *Finne de lameir*, *Georges van de mestbak*, *Jef de fakteur*, *Polle de pompier*, *Lowie den boes* en *Warreke de zatte pei*. Zij brachten niet alleen onvervalst Brussels amusement — vollen ambiance — maar twijfelden niet herhaaldelijk de Vlaamse aanwezigheid in Brussel te beklemtonen en men kan zich afvragen welke gunstige invloed het programma op gewone Brusselse Vlamingen heeft uitgeoefend. *Tone de plekker* begon de

uitzending telkens met een gekende begroeting die in die jaren in Vlaanderen even gemeengoed was als het „Yo, de mannen!” uit *Het Huis van Wantrouwen*.

Naar aanleiding van 25 jaar Omroep Brabant heeft *Guido Cassiman*, hoofd van Radio 2 Brabant de wijze beslissing genomen „het

beste” van 't Lieg plafon uit de archieven te halen en op een straalplaatje uit te brengen. Het zijn vooral de sketchen die nog steeds de lachspieren beroeren, wij denken hier o.m. aan „Tone de plekker goe traave”, de vraaggesprekken met Breugel en Napoleon en de poëziekes van *Ketje 2*. Biezonder fraai is het interview met *Anny Cordy* die nog steeds een aardig mondje Brussels spreekt. (Zie onze prijsvraag).

Een tweede door Brabant uitgebrachte CD zijn de legendarische telefoongesprekken van *Walter Capiou*, zijn onvergetelijke *Capriolen*. (Zie onze prijsvraag).

Beide straalplaatjes zijn voorbeelden van goede radio. Voor wie ze toen heeft gehoord leuke herinneringen, voor wie nog te jong was of wat anders te doen had zullen het ontdekkingen zijn uit de verleden tijd. Maar zoveel jaren na datum blijven het goede voorbeelden van schitterende en volkse radio waarvan Omroep Brabant het recept had.

(m.v.l.)

WIN EEN RADIO BRABANT-CD!

Zomersproeten heeft deze week 3 straalplaatjes van *In 't Lieg Plafon* en 2 van de *Capriolen van Capiou* voor wie volgende 3 vragen juist kan beantwoorden.

1. In welk jaar werd Omroep Brabant opgericht?
2. Met welke traditionele begroeting opende *Tone de plekker* het programma

In 't Lieg Plafon?

3. De grappen in *Capriolen* van *Capiou* gebeurden *telefonisch* en hadden daardoor een *eigen naam* gekregen, welke?

De antwoorden (lieft op een gele briefkaart) sturen naar weekblad WIJ, Barrikadendplein 12 te 1000 Brussel, ten laatste op maandag 24 augustus '92. Veel succes!

PALLIETER BLIJFT VRAAGTEKEN

De vragen over het *Land van Pallieter* (WIJ, 10 juli) hebben de meeste deelnemers lelijk parten gespeeld. Een dringende kennismaking met Lier en omstreken lijkt dan ook aangewezen.

Hier de juiste antwoorden

1. Filips de Schone en Johanna van Castilië brachten te Lier hun *eerste huwelijksnacht* door.
2. Frans Van Cauwelaert noemde de Lierse dokter *August Laporta* „de biechtvader van de Vlaamse beweging”.
3. Felix Timmermans vond dat men *Lierse*

vlaaikens moet eten „...als ze nog kraken...”

Winnaars van de gids *Het Land van Pallieter* zijn: *Willem Schotte* (Steenhuize), *Hugo Van der Cruyssen* (Lovendegem), *Koen Van Rompaey* (Nijlen), *Christine De Caussemaker* (Gent), *Frits Van Rompaey* (Nijlen).

In onze gulheid bekronen wij ook de medespelers met één fout antwoord: *Geert Defoort* (Kortrijk), *Cyriel Van Assche* (Muizen), *Frans Smet* (Antwerpen).

Aan allen een leerrijke uitstap in het Land van Pallieter!

VIC GENTILS, BEELDHOUWER EN BARON

Er kan moeilijk gesproken worden over de naoorlogse skulptuurevolutie in ons land, zonder speciale aandacht te besteden aan het oeuvre van *Vic Gentils*, die vooral met zijn assemblagekunst duidelijk nieuwe accenten wist te plaatsen. In het kader van vrijwel algemene euforie om het succes en de doorbraak van onze hedendaagse (hoofdzakelijk Vlaamse) kunstenaars op het moeilijke internationale forum, is deze hernieuwde aandacht voor de „grondlegger” Gentils in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen zeker op haar plaats en zijn tijd. De artiest mag sinds deze maand de titel van baron dragen.

BIOGRAFISCHE STAPSTENEN

Vic Gentils werd op 19 april 1919 in het Engelse *Ilfracombe* geboren. In de periode 1934-38 studeerde hij aan de Akademie voor Schone Kunsten van Antwerpen, gevolgd door studies aan het Nationaal Hoger Instituut voor Schone Kunsten in dezelfde stad (1940-42). In zijn eerste zelfstandige artistieke periode oriënteerde Gentils zich vooral naar het vitale expressionisme en de variaties van de informele kunst. Dit geldt zeker voor de periode 1943-1946.

Het is een vrij logische gang van zaken, dat een jong kunstenaar in deze zwarte jaren van het ondergegangene Europa, meer bepaald op zijn specialisatieterrein zo wat het noorden kwijt geraakt en samen met zovelen belandt in een neo-surrealistische en vergaande geabstraheerde uitdrukking. Voor zijn ideële, zelfs utopische realisaties ligt de weg nu open naar een uiterste individuele keuze van desnoods de meeste bevreemdende materialen en technieken.

Op de tentoonstelling te Antwerpen herinnert een *zelfportret* uit 1941 aan zijn vroegste debuut als schilder, dus nog uit zijn studieperiode te Antwerpen.

ASSEMBLAGE-MANIE:

Vanaf de jaren vijftig begon Gentils te experimenteren met allerlei materialen en gevonden voorwerpen. Deze objecten en reliëfs van Vic Gentils vormen een opeenhoping van creaties met zeer uiteenlopende betekenissen. Geen verplichte, voorgeschreven interpretatie maar een vrijblijvende, met voldoende afstand en ruimte voor de explorerende beschouwer. Die werken ademen nog steeds een sfeer uit van ekstravagante dubbelzinnigheid en tegenstrijdigheid. *Gebouwd* met volume, ruimte en kleurfragmenten (afwisselend zwart, goud en polichroom) zorgen zij voor werkelijk frisse en bevrijdende kunstwerken.

Portret van een president en zijn vrouw, 1969

In 1954 was Gentils gestart met het gebruik van kunststoffen, onder andere plexiglas, in zijn constructies. 1955 is voor zijn evolutie een uitgesproken „abstract jaar”, waarin hij experimenteert met gekneede papier. In de twee volgende jaren werkt hij dan weer met koperen reliëfs, die hij op doek aanbrengt. In de jaren 1958-59 brengt Gentils ijzersculpturen en zijn eerste reliëfs in licht gebrand hout (lijsten en latjes).

Deze reliëfs vormden inderdaad het begin van zijn meesterlijke assemblages, waarin

bestaande en herkenbare voorwerpen tot een totaal nieuw gegeven verwerkt worden.

Zo ontwierp hij zelfs grote informele reliëfs, die door de bewuste keuze van de materialen en door de ritmische en dynamische structuur een zeer grote suggestieve kracht verkregen. Natuurlijk moet hierbij de triptiek van verbrande en vergulde lijsten *Hommage aan Van Eyck* (1961) vermeld worden.

Met deze werken vindt Gentils ontegensprekelijk aansluiting bij de internationale ontwikkelingen binnen de skulptuur- en objectkunst (cfr. de Amerikaanse *Barbara Nevelsson*). Niettegenstaande zo met zijn materialen te spelen en zulke metamorfoserende elementen aan te brengen, dat voor de aandachtige toeschouwer een wel bedoelde referentie niet verstoken kan blijven.

PIANO'S

Vanaf het begin van de jaren zestig duiken dan zijn nu zo gekende creaties op met piano-elementen. Gentils integreert daarbij ook het groene en rode vilt van de piano's. Dit zorgt trouwens voor een bindende kleurovergang in deze assemblages. Ik verwijs nadrukkelijk naar zijn *Zonexplosie* (1965), als tipisch voorbeeld uit deze periode.

Met deze pianoreliëfs is Vic Gentils toch wel echt een produkt van zijn tijd. Hij betaalt hierbij trouwens tribuut aan zijn generatie, in een essentiële levensfase immers gevormd in een desastreuze, littekens nalatende wereldbrand. Is het dan te verwonderen dat een gevoelige kunstenaar als Gentils begint met een totale en grondige dekonstruktie, ontmanteling, sloop en *Entwertung* (weliswaar van piano's, toch uitverkoren instrumenten om een harmonische, hemelse muziek voort te brengen!)? Om na dit „tabula rasa” pas te kunnen overgaan tot een nieuwe, eigenzinnige, uiterst individuele konstruktie/assemblage?

Of het gewone beeld van de ontwikkelingsgang van de mens, die moet leren met vallen en opstaan. Maar alleszins blijft er in dit werk de positieve noot, de vaste wil om hoe dan ook door te gaan, om telkens weer opnieuw het puin te ruimen en met verse moed te herbeginnen.

Ook hoedvormen worden systematisch opgenomen in zijn stapel-assemblages. Het is

Lady in blue, 1971

verrassend welke nieuwe mogelijkheden en expressieve geheimen deze schijnbaar amorfe houten „leesten” in petto houden. De meubelfragmenten duiken dan op in zijn monumentale werken - met zelfs de verwerking van hele kasten! - zoals de *Studeerkamer van Offenbach* (1963), te interpreteren als een soort „graftombe”.

HERKENBAAR

Vanaf 1964 ontstonden driedimensionele assemblages met duidelijkere realistische figuratie. Het voorbeeld is hier zeker *Hulde aan Permeke* (1964). Gentils zal deze gemakkelijker herkenbare stijl ook gaan aanwenden in groepsbeelden met dergelijke geassembleerde houten beelden, resulterend in indrukwekkende gehelen, getuigend voor een monumentale conceptie en grote verbeeldingskracht. Obstinaat blijft Gentils hier combineren, assembleren en herstruktureren met toevallig gevonden, verzamelde, ontdekte materiaalelementen.

In 1965 start Gentils met het beschilderen van beeldhouwwerken. Te vermelden zijn *Het grote schaakspel* (1967) met maar liefst 32 afzonderlijke beelden, en het *Monument C. Huysmans* uit de periode 1969-71 met 30 beelden. Deze stijl van geassembleerde beelden met herkenbaar-realistische figuratie wordt doorgetrokken in zijn *Ensor en zijn skeletten die zich willen verwarmen*. (1984).

Het is verrassend hoe Gentils terugkeerde naar zijn oude liefde uit de beginperiode: het schilderen. Vanaf 1969 maakt hij gekleurde kollages (doek op doek), soms ook in combinatie met houten reliëfs, zoals het op zijn reis naar Brazilië geïnspireerde *Brazil* (1968).

Na nog enkele sterk gewaardeerde en alom gekende beelden, zoals *Burgemeester Craeybeckx* (1970-71), in de vaste kollektie van het Middelheim *Ray Charles* (1974) en de houtskulptuur *De Slag der Gulden Sporen* (1975) komt een nieuwe periode van olieverfschilderijen en miniatuurschilderingen.

In het begin van de tachtiger jaren realiseert Gentils de monumentale beeldengroep *Surmundane Egrejious Eirenicon*, een reusachtig vredesmonument met 100 beelden (niet meer bestaande).

De geassembleerde werken uit de volgende jaren kenmerken zich door een verder doorgedreven abstrahering en een vaak fel koloriet.

Doorheen zijn hele oeuvre blijft Vic Gentils een konsekwent en overtuigend objectkunstenaar, die blijft boeien dankzij een ongebreidelde verbeeldingskracht. Hij is nu eenmaal een „getekende” uit een versnipperd naoorlogs tijdsbeeld, die alert blijft reageren op allerlei gebeurtenissen in binnen- en buitenland. Dat hij deze zeer persoonlijke reacties weet te combineren met een flinke dosis spot, een uitgesproken ironie of sarkasme, strekt hem tot meerdere eer.

Laat u bij Vic Gentils „sant in eigen land” zijn, door deze tentoonstelling zeker te gaan bezoeken!

Dirk Stappaerts

In het Trefcentrum De Markten, aan de Oude Graanmarkt 5 in Brussel, gaat van 14 tot en met 29 augustus de tentoonstelling *Kiev-Piestany-Brussel* door. Spitse kartoens van Vladimir Kazanevsky uit Kiev in Oekraïne, Bobo Pernecky uit Piestany in Tsjechoslovakië (nog altijd) en de Vlaming Brasser zijn er elke dag te bekijken van 12 tot 18 uur. De tentoonstelling is dicht op zondag en maandag.

— Vic Gentils. Overzichtstentoonstelling, 1941-1990 in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen, Leopold de Waelplein, 2000 Antwerpen, 03/238.78.09. Tot 6 september '92. Geopend van dinsdag tot en met zondag van 10 tot 17 uur. Maandag gesloten.

CHICO, EEN KIND ZONDER NAAM

Op vlucht voor de niets ontziende guerilla in de Peruviaanse Andes belandt *Nene*, een 9-jarig meisje in de hoofdstad Lima. Daar ontmoet ze *Chico*, één van de duizenden ouderloze kinderen die van de stadsstraten noodgedwongen hun thuis maken.

NAAMLOOS KIND

Met *Chico* als hoofdpersonage schetst *Roger. H. Schoemans* ons met diepgaande kennis van zaken, een aantal facetten van het Peruviaanse leven waarmee het straatkind er thans gekonfronteerd wordt. Voor wie vertrouwd is met dit leven is *Chico* een verrassend realistisch boek.

Het verhaal houdt rekening met kleine details, die alleen maar kunnen voortkomen uit de gedachte van iemand die de beschreven problematiek mee beleefde of minstens van nabij kan opvolgen.

Neem bv. de treffende keuze van de namen van de personages. *Chico - un chico*: een jochie zouden we vrij kunnen vertalen. Maar zelfs dat woord heeft nog teveel persoonlijkheid om het lijf. „Un *Chico*” is in Peru het kind, dat kennelijk nooit een naam meekreeg, geen identiteit bezit. Het is de aanspreektitel voor alle jongetjes die men naar goeddunken kan gebruiken en misbruiken. Het naamloze, kleurloze wezen dat onbeschermd en op veel te jonge leeftijd aan de goodwill — maar eerder nog de satire — van gelijk wie overgeleverd is. Gelijklopend hiermee wordt de naam „*Nene*” gebruikt. Tot 10-11 jaar is een meisje een „*Nene*”, nadien een „*Chica*”. Het woord „*Nene*” heeft ergens nog de zoete smaak van zachtheid, geborgenheid en kinderliefde.

„INFORMALITEIT”

Het zijn dus details in woordkeuze die het verhaal reëel maken, maar daarnaast kiest de schrijver rake momenten uit het dagelijkse reilen en zeilen van de Limese samenleving. Aan de hand van deze goed gekozen situaties, slaagt *Schoemans* erin ons dat deel van de Peruaanse samenleving te verwoorden, dat onder zijn oppervlaktestructuur verborgen ligt, maar er de voedingsbodem van is: nl. de complexe psychologische ingesteldheid van zijn bewoners die oorzaak is van een aantal situaties die ons begrip te boven gaan.

Het wordt de lezer duidelijk wat in Peru corruptie betekent, a-moreel gedrag, uitbuiting, drugs, prostitutie, alcoholisme, werkloosheid, speculatie, „informaliteit”...

Niets is ondenkbaar, alles is mogelijk. Niets is zeker. Alles kan „informeel” geregeld worden.

Daardoor worden rechtsregel en rechtspraak overbodig. Wie ze toepast is een gek en overleeft het systeem niet. Wie ze kan ontwijken is snugger en wordt geprezen om zijn vindingrijkheid. Het doel heiligt er de middelen, en als hiervoor geweld nodig is zal dat ook gebruikt worden: zonder schaamte, zonder wroeging. Ook al moet men hiervoor kinderen inschakelen.

Met het verhaal van *Chico* en zijn vrienden, wordt onomwonden verteld hoe het kind er misbruikt wordt door de volwassenen. Niet alleen als goedkope arbeidskrachten, het dient ook om de lage politielonen aan te vullen, kinderen worden misbruikt door de drughandelaars; ze spelen spion voor de politie; ze worden zelfs gedood om hun organen te verkopen...

Buiten een aantal benamingen, veroorlooft de schrijver zich geen fantasietjes.

TE REALISTISCH?

Daarom overstijgt het boek zijn status van jeugdliteratuur en kan het zeker ook volwassenen boeien, die vertrouwd zijn met het abstracte kader van ontwikkelingsproblematiek. In het bijzonder de probleemstelling van het straatkind in die landen — en met deze getuigenis concreet feitelijk materiaal over wat geweld in Peru inhoudt, corruptie, machtsmisbruik, onverschilligheid, teloorgang van sociale instituties en relaties, gebrek aan

organisatievermogen en rechtsbijstand en nog meer negatieve uitwassen die het land naar de afgrond hielpen.

Wij denken zelfs dat de Peruviaanse realiteit té irreal is voor de westerse jeugd, waardoor het boek de kans loopt als een zoveelste fantasieverhaal in haar boekenrek te verdwijnen.

Er zijn geen raakvlakken meer met de westerse samenleving, waardoor het voor de jeugd moeilijk wordt enige vergelijking te maken.

Laat ons afrondend stellen dat het boek stof tot nadenken geeft. We kunnen de vraag stellen naar het waarom van het straatkindfenomeen. Waarom ouderloze kinderen? Voor Peru zullen we o.a. antwoord vinden in guerilla-geweld, dat gezinnen uiteenrukt. Maar de grootste oorzaak ligt wel in economische wanverhoudingen, waardoor het gezinshoofd niet meer in staat is te voldoen aan de basisbehoeften van zijn familie.

Een economische wanverhouding, waarvan de touwen in handen zijn van internationale instellingen.

Zijn we dan in onze machtswellust al zover gekomen dat het onschuldigste van onze planeet opgeofferd wordt om „het” doel te bereiken?

Chico is een leerrijk boek voor wie kritisch over deze problematiek wil nadenken.

(l.e.)

— *Chico*. R.H. Schoemans. Uitg. Altiora Averbode, 1992. Topboek vanaf 13 jaar. 180 blz., 365 fr.

WEG VAN ZANZIBAR

Enkele tijd geleden vierde uitgeverij EPO feest in haar verfraaide en nieuwe lokalen. De gelegenheid werd gebruikt om een nieuw boek voor te stellen: **3 x Weg van Zanzibar** van Lucas Catherine.

HEIMWEE

Lucas Catherine (1947) is al bij EPO actief vanaf het prille begin met *Honderd jaar kolonisatie in Palestina* (1978), wat later met *De zonen van Godfried van Bouillon* en in 1985 met *In naam van de Islam*. Het nieuwe **3 x Weg van Zanzibar** is een fraai stukje leunstoel-reizen.

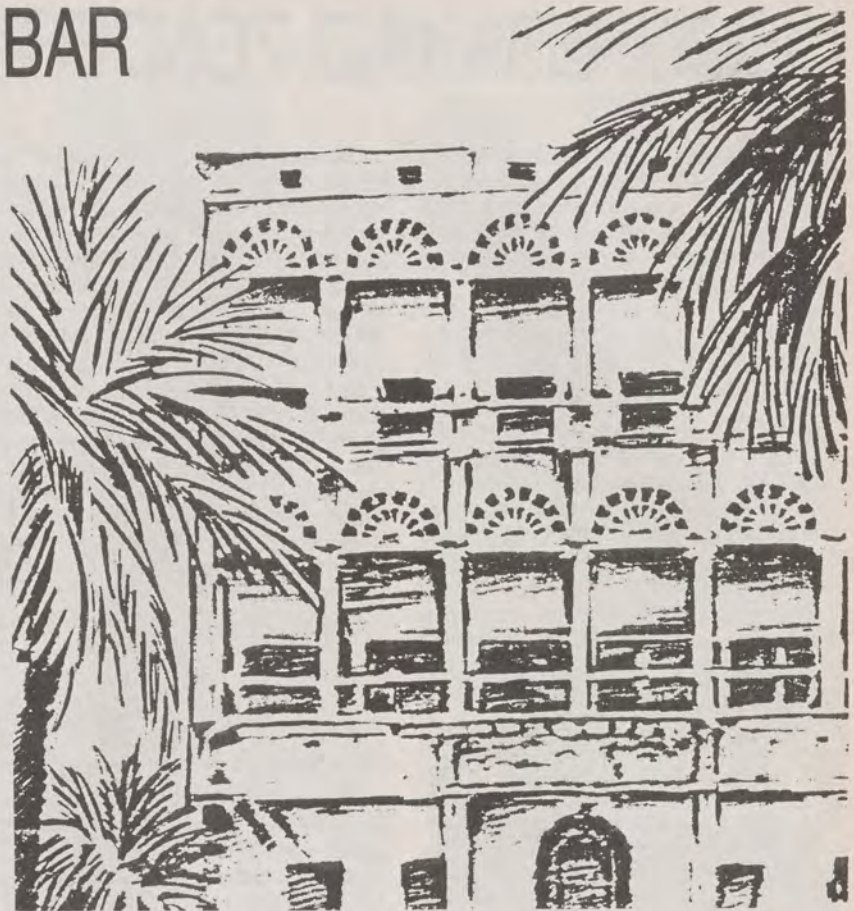
Dit verhaal vertelt de story van de vrouw *Salima Bint Said* (1844-1924), een gefrustreerde prinses, die in Hamburg trouwt met een Duits koopman, om altijd te blijven terugverlangen naar Zanzibar, het paradijs van haar jeugd.

„Mijn vader bezat wel vijfenveertig plantages die over heel het eiland verspreid lagen. Op elke shamba (Plantage, bewerkte akker, veld. Het enige Swahiliwoord van Franse herkomst: champ) werkten vijftig tot honderd slaven onder toezicht van een Arabier die de plantage beheerde. Op twee daarvan waren echte paleizen gebouwd, op acht andere grote landhuizen. Op alle overige stonden alleen schuren en huizen voor de arbeiders. Als we op reis gingen, kwamen enkel de twee eerste categoriën in aanmerking.”

HAMID

Het is ook het verhaal van *Hamid bin Muhammad* (1840-1905), een handelaar in ivoor, die zaken doet in Kisangani en belegt in Zanzibar. Hij was koppelbaas voor Stanley, caterde Livingstone en was goeverneur voor Leopold II.

„Negers zijn wilden, bosmensen. Ze werken niet, kennen geen God Almachtig. Ik

vroeg ooit aan een stamhoofd wat hij van God dacht en hij antwoordde: er is geen God want ik kan hem niet zien en de moslims zijn dwazen die bidden en vasten voor een God die er niet is. Onbeschaafde bruten zijn het, die alleen maar denken aan drinken en dansen. Muziek, dat is hun God. Negers, spreek me er niet over. Ik ken ze. Mijn moeder was er een en mijn tweede vrouw is een Zaramonegerin, bij haar heb ik een van mijn beste zonen. Nee, dat soort volk moet je tot slaaf maken of ermee trouwen; dan kan je er wat mee aanvangen. Je moet hen religie bijbrengen en Arabische cultuur inlepen tot het vrije Swahili worden, werklustige en godsdienstige mensen die alles aankunnen.”

TERVUREN

En dan is er Lucas Catherine, avonturier op zijn terras en eksplorateur van zijn boekenkast.

„Naar Afrika ging je met lijn 44. Het duurde zeker tot mijn zesde verjaardag voor men mij van het tegendeel kon overtuigen. Tweemaal per jaar, rond Pasen en tijdens de zomervakantie, trok een deel van onze familie, opa, ooms, tantes, neven en nichten, naar Afrika; dat wil zeggen, we kochten een kaartje, stapten op tram 44 en gingen mijn heeroom in Tervuren bezoeken. De man gaf les in wat toen nog een klein seminarie genoemd werd en waar zijn congregatie missionarissen opleidde om de zwartjes in Kongo te gaan dopen.”

Lucas Catherine heeft veel bijgeleerd sinds zijn vorige publikaties. **3 x weg van Zanzibar** is geschreven in een vlotte stijl en in een sterk Nederlands. Het brengt op iedere pagina wel een verrassing en tegelijkertijd krijg je een verhelderend inzicht in de Afrikaanse en Arabische leefwereld.

De voetnoten achteraan het boek vormen een hoofdstuk apart en ze zijn echt interessant om lezen. Een merkwaardig boek.

Momos

— 3 x Weg van Zanzibar. Lucas Catherine. Uitg. EPO, Antwerpen. 110 blz., 598 fr.

HOF DE DRAECK

Advertentie

Groen, rust en gastronomie in VOEREN

'n Kasteelhotel dat zijn service volledig afstemt op een gastvrij en culinair verblijf.

Pas heringerichte luxekamers.

Midweekarrangement: drie overnachtingen met ontbijt en 3 viergangendiners: 4.950 B.F. per persoon.

Hoofstraat 6
3793 Teuven
Tel. (041) 81.10.17

NIEUWS VAN HET FESTIVALFRONT!

Dé vier grote blikvangers van augustus zijn alweer *Dranouter Folk*, *Marktrock* in Leuven, *Boterhammen in het park* en de *Volksmuziekstage* in Gooik.

Maar eerst nog even naar de Lokerse Feesten, vanaf morgen tot en met 9 augustus, met o.m. de legendarische Mitch Ryder, Stef Bos en Trockner Kecks. Eveneens morgen *Have Fun* in de Hasseltse Grenslandhallen met alweer Kecks en de Radio's. Dit weekeinde biedt nog meer: *Suikerrock* in Tienen, *Plesjrock* in Denderleeuw, *Tiarock* in Moorslede, *Reggae '92* in Geel en het *Ambiorixfestival* in Essen. Het kan weer niet op!

Dranouter Folk is weer een driedaagse topper. Vrijdag 7 augustus staan grote namen op de affiche als Pentangle, Richard Thompson en Kirsty Mc Coll. In de klub-en bier tent treden kleinere goden zoals Guido Belcanto aan. Zaterdag is het de beurt aan Tom Paxtom, Billy Brag en de Négresses Vertes, zondag aan Marianne Faithfull en de grappige Boys of the Lough. Een schitterende affiche waarbij traditie, gouden ouwetjes en beloftevolle nieuwkomers zijn samengebracht. Inkom: 700 en 850 voor één dag, 1100 voor twee dagen en 1450 voor drie dagen.

Van maandag 10 tot zondag 16 augustus zijn er ook de Oostendse *Paulusfeesten*. Ook hier treden de bekendste namen uit het Vlaamse popwereldje massaal aan. Telkens gratis vanaf 19 uur op het Paulusplein.

Tussendoor kan ja naar *Meelrock* te Tienen, *Halfogstroek* te Bellingen (7, 8 en 16 augustus), *De Tassche* in Ardoie (7 en 8 augustus) *Bunker* in Glabbeek.

Donderdag 13 augustus kan je op de Leuvense Oude Markt, de Brusselse Straat, het De Layeplein, het Hogeschoolplein en het Vonckplein optreden meemaken van zowat honderd groepen uit binnen- en buitenland met o.a. Van Morisson, The Scene, Pitti Polak, de Poggun en Clouseau. Clou-

Boterhammen in het park, geslaagde lunchconcerten.

(foto S.D.)

seau opende in '87 de vijfde uitgave van *Marktrock* als beloftevolle nieuwkomer voor slechts 2.000 frank verplaatsingskosten (dus gratis). *Marktrock '89* ging de geschiedenis in als het jaar dat Clouseau de Oude Markt uit z'n voegen deed barsten.

BOTERHAMMEN IN HET WARANDEPARK

Het initiatief van de Brusselse Ancienne Belgique om een muzikale lunch te organiseren in het park tussen parlement en koninklijk paleis bleek vorig jaar een voltreffer te zijn die Mallepunt van destijds snel deed

vergeten. Ook deze uitgave staat helemaal in het teken van het Nederlandstalige lied. Wannas Van de Velde, Koen De Cauter en Kadriil beten vorige vrijdag voor een uitgelezen publiek de spits af. Vanmiddag kan je van twaalf tot twee, ook weer gratis, „Snaren en Gitaren” o.l.v. Paul Depoorter en Hans De Booij meemaken. De vier vrijdagen van Augustus brengen op een rijtje die andere groten van bij ons: Lieven Tavernier en Raymond en de Vlaamse Mustafa's (7 augustus), Dirk Van Esbroek en Tango al Sur en Ingeborg (14 augustus), Marcel Vanhilt en Stef Bos (21 augustus) en Miek en Roel en Bram Vermeulen die zijn „Toeters en Bellen” voorstelt (28 augustus). Afsluiters zijn Luckas Vander Taelen en Kloot Perwez en Gorky (4 september). Elders in het park spelen kleine poppenteatrs en brengt Pat Van Hemelrijck sterk visuele, politieke satire. Allemaal gratis!

ZAL SFINKS BLIJVEN?

Het *Sfinks Festival* van de wereldmuziek kende vorig weekeinde alweer een drukbijgewoonde uitgave. Nochtans is het festival in z'n voortbestaan bedreigd. De vzw *Sfinks Animatie* zit met ernstige huisvestingsperikelen.

Dit is een levensgroot probleem voor het hoofdkwartier van het *Sfinks Festival* dat het hele jaar door voor alle buitenlandse contacten op het vertrouwde adres en telefoonnummer bereikbaar moet zijn. Trouwe festivalbezoekers weten bovendien dat de unieke sfeer van het festival nauw verbonden is met het prachtige en gastvrije *Sfinks Park* waar het festival al 16 jaar doorgaat. Bovendien menen de mensen van *Sfinks Animatie* dat

hun festival ook plaatselijk een niet geringe kulturele en sociale rol vervult in Boechout en omgeving.

Al de goede intenties van de vzw *Sfinks Animatie* ten spijt kwam er nog geen open gesprek met verhuurder van de *Sfinks Villa* en het *Sfinks Park* om tot een oplossing van het probleem te komen.

De organisatoren van het *Sfinks Festival* deden vorige week een oproep tot de festivalgangers om een petitie in te vullen. Op die wijze hoopt vzw *Sfinks Animatie* een opening te creëren zodat het zeventiende *Sfinks Festival* opnieuw in het vertrouwde kader zou kunnen doorgaan.

VOLKSMUZIEK

De 14de *Stage voor traditionele Volksmuziek* in Gooik loopt van 16 tot 21 augustus. De stagesessies zijn totaal uitverkocht, maar voor de avondconcerten in zaal Familia kan u evenwel nog terecht. Op vrijdag 21 augustus komen Bob, Frank en Zussen met hun interpretatie van oude muziek. Zaterdag zijn er markt- en plakkaatliefden te horen, gespeeld en gezongen door Tamboer, 't Kliekske en Jan Huyghe. Zondag treden de *Compagnie d' Anvers* en *Combo Couche* op, maandag Guido Piccard en de Hongaarse groep *Szatmar* en dinsdag rondt Corvi ludiek af.

S.D.

MOOI MAAR MEEDOGENLOOS

HET jaarlijkse hoogfeest van juli is weer voorbij. De Tour zit er op en het is de moeite waard geweest. Drie volle weken strijd. Een schitterend podium. Weinig wanklanken. De Ronde van Frankrijk bloost van sportieve en nog meer van financiële gezondheid. Crédit Lyonnais, Coca-Cola en Fiat hebben hun deel gekregen. In Parijs worden de winsten geteld. Steeds minder ploegleiders kunnen daar mee lachen. Voor hen zijn het moeilijke tijden. De bestaanszekerheid van renners en begeleiders komt in het gedrang. Steeds minder en steeds kortere kontrakten. De evenementssponsoring is in opmars.

EEN NIEUWE STRIJD?

Het is paradoxaal en pijnlijk dat de Tour, die toch leeft bij de gratie van de wielrenners en de ploegsponsors, daarvan het prototype is geworden. Banesto en Credit Lyonnais zijn in het Europa van vandaag potentiële concurrenten. Twee bankinstellingen. Banesto steekt al jaren fortuinen in Indurain en zijn ploegmaats maar wanneer de wielercrack aan oogsten toe is en het Tourpodium beklimt krijgt hij een gele trui met publiciteit voor de grote Franse bankinstelling over de kop getrokken. De omgekeerde wereld.

Een gans jaar lang rijden wielerploegen met Audi's of Peugeots. Maar voor de Tour, wanneer er miljoenen rond het parkoers staan en de televisiekamera's dagenlang uren zoemen, moeten ze allen zonder onderscheid in een Fiat stappen. Kan dit nog lang voortduren?

Na de strijd voor de sponsors zijn we nu aan de strijd tussen de sponsors...

Miguel Indurain zal het allemaal worst wezen, hij schrijft geschiedenis. In de jaarlijkse uitputtingsslag die de Ronde is bleef hij moeiteloos overeind. Hij fietste recht door zeven Europese landen en over de Alpen. Hij liet zich door niets of niemand uit zijn lood slaan. Niet door de tomeloze aanvalsdrijf van de kleine Chiappucci, niet door de onderkoelde ambitie van Bugno, niet door de bluf van Greg LeMond. Indurain vreesde enkel het noodlot en de tegenslag. Daarvan bleef hij gelukkig gespaard.

Claudio Chiappucci en Miguel Indurain op weg naar Alpe d'Huez. Indurain liet zich niet uit het veld slaan door de tomeloze aanvalsdrijf van de kleine Italiaan. (foto Reuter)

MEPPEN

De Tour heeft wel zware meppen verkocht aan Greg LeMond en Gianni Bugno. De eerste is vermoedelijk teruggetreden als

Miguel Indurain heeft de 79ste Ronde Van Frankrijk gewonnen. Het sprekend meesterschap. De Baskische stilste regereert in deze dagen over het peloton. Zijn autoriteit wordt door niemand betwist. Hij is de beste, de sterkste, de compleetste. Indurain is van kasplant tot boom geworden. Hij werd jarenlang gekoesterend door zijn ploegleider. Hij kreeg alle tijd om te groeien. Men had geduld en vertrouwen. De oogst is vandaag overdadig. Over Indurain moet onze wielrennerij maar eens goed nadenken.

groot kampioen. Hij gaf op om niet buiten de tijdsgrens aan te komen. Hij was niet ziek maar wel uitgeput. De Amerikaan probeerde nog wel aan te vallen maar kwam macht te kort. Hij is meer dan dertig en heeft wat

gewicht bijgekweekt. Een normale evolutie maar vandaag betaal je er wel cash voor. LeMond was een groot onderrenner. Hij won de Ronde drie keer, eindigde daarnaast ook derde, tweede en zevende. Zonder zijn jachtongeluk zou hij ook in 1987 en 1988 dicht zijn geëindigd. LeMond was de profeet van de gerichte voorbereiding. Jarenlang offerde hij alles op voor de Tour. Enkel in Frankrijk wilde hij de beste zijn. Van zijn theorieën - waaraan Eddy Merckx zich zo mateloos kon ergeren - blijft vandaag maar weinig meer over. Dat heeft Bugno tot zijn schade onderhouden.

De regerende wereldkampioen was in de Tour geen moment zichzelf. Hij durfde amper aanvallen. En nochtans. Hij leefde gericht naar de Ronde. Hij liet er alles voor vallen. Ook de Giro en dat is hem in Italië niet in dank afgenomen. Vandaag wordt Bugno door de tifosi uitgelachen. Het Tourpodium gelijkt trouwens opvallend goed op dat van de Giro. Dezelfde winnaar. Dezelfde tweede. Hampsten in een glansrol. Grote renners willen in deze dagen meer dan één topprestatie leveren. Omdat het moet. De recessie heeft toegeslagen. Niet enkel onder de meelopers, onder de zogeheten waterdragers. LeMond zal weten hoe laat het is als hij over enkele weken op zoek moet naar een nieuwe sponsor. De Amerikaan wordt door zijn collega's immers zeer kritisch bekeken. Hij zou aan de basis gelegten hebben van de boom,

van de salarisseneksplosie waarvoor in de komende jaren vermoedelijk tol zal moeten worden betaald.

Peter Post en Jan Raas, toch bekwame ploegleiders, kunnen er niet meer van slapen. Ze vrezen het ergste. Post zegt luidop dat de lonen nagenoeg zullen moeten gehalveerd worden. Er zal moeten worden ingekrompen op de organisatie en de begeleiding en dat vindt hij in een professioneel bedrijf verschrikkelijk. Hij acht het mogelijk dat het internationale rennersbestand in een paar jaar tot de helft wordt teruggebracht. Daardoor heerst vandaag grote onrust in het peloton. Het onderlinge wantrouwen is groot. De solidariteit gaat volledig verloren. Er wordt gefietst voor lijfsbehoud. De interne hiërarchie is volledig verstoord. Kopmannen die aarzelend of wijfelend hun leiderschap uitoefenen worden door hun eigen knechten opzij gezet. Door het FICP-puntenklassement staat op ieder hoofd een prijs. Ook op de koppen van jarenlang bijna onschuldig meerijsende renners zonder naam.

Onze eigen Jan Nevens bijvoorbeeld meldde zich nooit nadrukkelijker. Er is in het peloton inderdaad geen plaats meer voor Don Quichottes, voor minzame avonturiers die bereid zijn (en vooral waren) in stilte te lijden. Wie zich in de huidige konstellatie nooit laat zien zal worden afgevoerd. Dat is een nieuw gegeven.

MEEDOGENLOOS

In deze „nieuwe orde” rijst de vraag waar het met onze renners naar toe moet. Hun rol in Tour was opnieuw zeer bescheiden. Nevens en Museeuw en een paar jongeren die krediet verdienen. Veel te weinig voor een wielerland met traditie. De Spanjaarden schijnen vandaag veel sterker en dat was tot voor een paar jaar ondenkbaar. Klassiek is dat tijdens de Tour naar verklaringen wordt gezocht. Er zijn er die zweren bij het onontbeerlijke geduld, bij de golfbeweging, bij de cycli. Voor Merckx regeerde ook de leegte. Misschien is onze nieuwe Tourwinnaar al geboren. De *kannibaal* zelf wilde en wil daar niets van horen. Hij zoekt naar uitleg in basisstructuren. Onze jongeren rijden veel te veel, bouwen geen reserves op. Hebben geen geduld. De wedstrijdkalenders van alle jeugdkategorieën zijn overbeladen. De Bond zegt veel maar doet weinig op dit vlak. Het eigen financiële welzijn is er rechtstreeks mee verbonden. Vandaar...

Indurain is nochtans een levend voorbeeld. Op zijn vijftiengste bezat hij nagenoeg nog geen reputatie. Hij kroop toen nog in een krachthonk. Om overtollig vet in spieren te veranderen. Hij reed meerdere seizoenen in dienst van Delgado. Pas voor twaalf maanden meldde hij zich als kampioen. Er bestaan geen wonderen. Wie de top wil halen moet bereid zijn jarenlang geduldig te klimmen. In de schaduw dan nog. Topsport kan ook hard zijn. Mooi maar meedogenloos.

Flandrien

ALS EEN ZELFZEKERE CHIRURG

Is Indurain een kampioen voor de geschiedenisboeken? Vermoedelijk wel. Al was het maar omdat hij de eerste Spanjaard is die in hetzelfde seizoen de Giro en de Tour won en tussendoor ook nog gauw nationaal kampioen werd. Hoe moet hij gesitueerd worden in de galerij van de groten?

Vermoedelijk dichter bij Anquetil dan bij Merckx. Indurain is inderdaad een verbluffende tijdrijder. In de zogeheten „ritten van de waarheid” legt hij onveranderlijk de basis voor zijn successen. Daarnaast controleert hij het gebeuren. Niet omdat hij niet meer kan, wel omdat er niet meer hoeft. In de bergen volgt hij de klimmers. Niet zonder moeite maar toch ook niet in ondraaglijke pijn. In de Alpen was hij de schaduw van de koprijder en dat volstond ruimschoots.

Indurain is van nature uit geen aanvaller. Zeker niet. Hij schuwt onberekende risico's. Hij steekt zijn kop maar uit als het echt nodig is. Hij kan zich dit veroorloven omdat hij overloopt van zelfvertrouwen. Paniek en zenuwachtigheid zijn aan hem niet besteed. In alles is hij de eenvoud zelve. Ook in de inspanning. Hij verraadt nooit emoties. Hij fietst met de klinische zelfzekerheid van de beproefde *chirurg*. Niet Indurain maar wel de wetenschap kan zich vergissen. Hij zou niet goed bestand zijn tegen regen en koude. Hij is een spurter en geen akrobaat. Hij houdt niet van de kasseien van het Franse noorden en nog minder van de bochtige wegen van Vlaanderen en de smalle strepen asfalt van Nederlands Limburg. Hij zal vermoedelijk nooit Parijs-Roubaix, de Ronde van Vlaanderen of de Gold Race winnen. Maar dat hoeft

dus niet. Hij kan *heersen en verdelen*, leven en laten leven. Het stoort hem niet, integendeel zelfs, dat Roche, Fignon en Hampsten hun rit winnen. Dat komt hem goed uit. De zon schijnt voor iedereen. Hij heerst niet met diktatoriale allures. Daartoe is hij teveel mens, te nuchter. Hij heeft het zover gebracht dat vriend en tegenstander hem de zege gunnen. Miguel is slim. Indurain is een unieke combinatie van macht en souplesse.

Daartoe heeft Indurain lang gebouwd. Tot voor een paar jaar bestonden er twijfels omtrent zijn werkelijke mogelijkheden. Hij scheen kwetsbaar. Hij was nooit gehaast. Hij liet zich niet verleiden tot grootspraak of voorspellingen. Hij geleeke in niets op een favoriet. Hij verkoos de stilte. Hij sprak zich nooit uit. Niet over de Spaanse politiek en niet over zijn tegenstanders. Pas vandaag spreekt hij luidop in onomwonden eenvoud. Hij kan en mag zich nu alles veroorloven maar misbruikt de situatie geenszins. Neen, hij mikt niet op één doel. In drie weken alles winnen of verliezen is riskant. Daarom meldde hij zich al zo vaak in Parijs-Nice. Daarom zette hij ook de Giro al naar zijn hand. Misschien probeert hij in september ook nog wereldkampioen te worden.

Indurain onderscheidt zich danig van zijn roemrijke Spaanse voorgangers. Hij miste de panache van Bahamontes. Hij bezit minder temperament dan Ocana. Hij schijnt minder veerkrachtig dan de Delgado-van-de-grotedagen. Maar hij is eindeloos veel completer. Als atleet en als mens. Het is niet onmogelijk dat hij nog een paar jaar de grote baas blijft in het peloton.

DE TOUR, VROUWEN & TOPATLETIEK

In menige huiskamer wordt sinds de voorbije juni maand fel strijd geleverd rond de televisiekast: de niet in sport geïnteresseerde huisgenoten zullen zonder enige twijfel dikwijls de duimen (hebben) moeten leggen voor de sportfanaten die met geen stokken van voor het kleine scherm zijn weg te jagen wanneer *ballen* over velden en *wielen* over wegen rollen.

Eerst werd het *Europees voetbalkampioenschap* geserveerd: we zagen de gedoodverfde favorieten Duitsland, Nederland en Frankrijk sneuvelen en kregen Deense voetbalwergen als onverwachte maar daarom niet minder verdiende winnaars. En begin juli ging de zoveelste *Ronde van Frankrijk* van start. Een Tour die sterk Europees

getint was en met start in Spaans Baskenland door 6 landen van de gemeenschap reed.

Met de onvolprezen Tour kwam er echter nog geen einde aan al dit sportief geweld want op 25 juli werd in Barcelona de *Olimpische Vlam* in brand geschoten.

Zo zie je maar, sport genoeg om gezinsruzie te ontkenen. En dan hebben wij nog geen gewag gemaakt van Wimbledon en ander sportief moois.

Ook de wereld van het boek speelt steeds meer in op de grote interesse die voor allerlei sporten bestaat. De jongste jaren verschijnt in ons taalgebied jaarlijks een groot aantal sportboeken. Zelfs de zuiver literaire werken mogen hier niet worden onderschat: zo is er

reeds een respectabel aantal bloemlezingen verschenen met uitsluitend sportverhalen en -gedichten.

Bij de jongste aanwinsten zitten een paar werken die voor stevige en interessante lectuur zorgen.

ANTOINE BLONDIN

Bijde Amsterdamse *Arbeiderspers* verscheen onder de simpele titel *Tour de France* een selectie uit de wielerkronieken die de Franse romancier *Antoine Blondin* tussen 1954 en 1980 voor de organiserende krant *L'Equipe* heeft geschreven. Blondin, die vorig jaar overleed, schreef drie decennia lang over sport in de grootste Franse sportkrant. Zijn voorkeur ging uit naar het jaarlijkse wielersportfeest, de Tour. Veel van de naoorlogse Rondes werden door Blondin achter op de motor gevolgd. In de aankomstplaatsen schreef hij dan 's avonds zijn kronieken waarin een merkwaardige mengeling van sportverslaggeving en literaire franjes was terug te vinden. Blondin had vooral oog voor dramatische details en wist het sportieve gebeuren in een brede socio-kulturele context te plaatsen. Naar het schijnt vonden heel wat renners het een ganse eer wanneer ze 's morgens hun naam in het Blondin-artikel terugvonden.

En opmerkelijker nog: een renner kreeg meer startgeld in de na-Tour-kriteria wanneer hij kon aantonen dat Antoine Blondin over hem had geschreven. Zie je bij ons Hugo Claus de startpremies van *Museeuw*, *Van de Laer* of *Roosen* al bepalen?

De kronieken van Blondin zijn in elk geval juweeltjes in hun genre, al kunnen wij ons niet van de indruk ontdoen dat de vertaler, *Paul Syrier*, niet altijd voor een evenwaardige of korrekte omzetting naar het Nederlands heeft gezorgd. Het meest pakkende Blondin-stuk vinden wij dat waarin hij het over de dood van *Tom Simpson* op de flanken van de moordende *Ventoux* heeft (de Tour van '67). Blondin besluit zijn Simpson-in memoriam met de volgende zin: „De afgrond die door Simpson op de helling van de *Ventoux* is geopend, de leegte die hij in het algemeen klasement achterlaat, het vraagteken dat de opstijgende helikopter in de lucht beschreef, doordringen ons alleen maar sterker van de eenzaamheid en schaamte die we als één grote familie voelen, van het verdriet dat we niet meer kunnen communiceren met hen die er niet meer zijn”. (blz. 126 en 127).

Het geslacht van de sport is vrouwelijk. Onder deze speelse titel verscheen bij de jonge Westvlaamse uitgeverij *De Beer* het nieuwste boek van journalist *Manu Adriaens* waarin Belgische en Nederlandse vrouwen hun ongewone binding met sport uit de doeken doen. Adriaens zorgt voor een gevarieerde waaier van getuigenissen: op de achterflap worden ze omschreven als „koningin” *Ingrid Berghmans*, „Olimpisch kampioene” *Monique Knol*, „schaatsmythe” *Sjouke Dijkstra*, „Coming tennis-lady” *Sabine Appelmans*, „coach” *Marina Verdonck*,

„wielermoeder” *Gusta Planckaert*, „echtgenote” *Ria Gerets*, „de weduwen” *Greta Dhaenens* en *Christa Planckaert*, „journaliste” *Ria Stalman* en „de zwemmende gelukzoekster” *Christel Fechner*.

Intussen is Berghmans Judo-koningin-op-retraite, en Christa Planckaert een flink stuk minder weduwe geworden. Eddy fietst immers al een jaar niet meer en levert thuis al dan niet als sportief te omschrijven prestaties (hij heeft zich tot landbouwer ontpopt en werd zopas vader van een derde kind, Eddy Junior).

Volgens Carla Galle volstaat het niet dat vrouwen even bekwaam zijn als mannen om aan de top te geraken. Kan Ulla Werbrouck, die geen medaille won in Barcelona, daar van meespreken? (foto vum)

Carla Galle, commissaris-generaal van het Bloso en gewezen top-zwemster, zorgde voor een korte maar passende inleiding waarin zij het ondermeer heeft over „sterke” vrouwen die aan de top geraken. De weg naar de top is lang en moeilijk. En ook de eenzaamheid is groot. Het volstaat niet dat vrouwen even bekwaam zijn als mannen. Nee, ze moeten twee keer zo goed zijn. Aldus Galle. En zij kan het weten.

Het mooiste verhaal in het boek is dat van moeder *Gusta Planckaert*, een vrouw die in feite bijna gans haar leven heeft opgeofferd voor haar drie fietsende zonen, *Willy*, *Walter* en *Eddy*. Het is een bij wielerkenners bekend verhaal, maar het is en blijft boeiend en zorgt voor een uitermate humaan getint relaas. Moeder *Gusta* schuwt de harde werkelijkheid niet en heeft het o.m. over de Vlaamsgezindheid van haar man die hem na de oorlog anderhalf jaar gevangenis „opleverde”.

„We waren pas getrouwd. *Willy* werd geboren in april 1944 en in september kwam men *Gaston* ophalen. Hij had helemaal geen oorlogsmisdaden begaan. Maar ja, waar is de haat tussen mensen niet allemaal toe in staat?” (blz. 75 en 76). Wie weet moet de strijd lust en karaktersterkte van de drie Planckaertbroers daar niet worden gesignaleerd?

De meest treffende uitspraken uit het boek moet je evenwel bij de gewezen rekordhoudster 400 meter wisselslag, *Christel Fechner*, zoeken. Zij lijkt een ware sportieve dame van vlees en bloed te zijn, iemand die alle waters letterlijk en figuurlijk heeft doorzwommen. Wat denk je van haar slotidee waarmee overigens ook het boek wordt beëindigd: „*Het liefst zou ik willen leven als in een roman van Marquez: rondsletteren in een huis vol spinnewebben, waar ik voor de rest niets anders te doen heb dan op geregelde tijdstippen mijn baadjes te nemen en mijn lichaam met olie in te wrijven*”. (blz. 122).

SNELLER, HOGER, KRACHTIGER

BRTN-sportjournalist *Ivan Sonck* is een man die met kennis van zaken spreekt en schrijft. Als gewezen zuipschuit en kettingroker tracht hij nu al jarenlang wat men noemt „gezond” te leven.

Geen drank of sigaretten meer maar keurig op voeding en rust letten en het eertijds epikuristisch lichaam geregeld zalig geselen met de pijnen van de lange afstandsloper. Sonck is inderdaad vrijetijdsmaratonloper, een sportdiscipline waarbij het woord discipline op zijn plaats is. Onder zijn vriendelijk en gezond ogend portret achteraan zijn boek *Sneller, hoger, krachtiger* staat vermeld dat hij gebiologeerd is door topatletiek. En men kan dit alleen maar beamen want *Ivan Sonck* is wellicht de meest erudiete televisie-sportjournalist van Vlaanderen, vooral door zijn onuitputtelijke en gefundeerde kennis van het atletiekwereldje.

In het BRTN-huis heeft hij in feite maar één evenknie: *Jan Wauters*, die in een haast supersonisch-barokke taal over wiel- en voetbalwedstrijden de luisteraars aan het radio-toestel weet te kluisteren.

Het Sonck-boek doet de uiterste grenzen van de topatletiek uit de doeken, in 17 hoofdstukken schetst hij de wetten, principes en technieken, maar ook de achtergronden en (soms detailrijke) wetenswaardigheden van de moeder aller sporten.

De eenvoudig ogende atletiek is inderdaad heel wat ingewikkelder dan ze lijkt. Achter het brede gamma van atletiekprestaties gaan complexe mechanismen schuil. Sonck zorgt voor intrigerende antwoorden op al even intrigerende vragen als daar zijn: waarom start de supersnelle *Carl Lewis* zo traag en waarop wijzen de wapperende wangen van *Katrin Krabbe*?

Het werd in zekere zin een eerder specialistisch werk over topatletiek. Maar het is boeiend geschreven. Een aanrader dus.

W.V.

— *Tour de France. Antoine Blondin. Uitg. De Arbeiderspers, Amsterdam, 1992. 225 blz., 599 fr.*

— *Het geslacht van sport is vrouwelijk. Manu Adriaens. Uitg. De Beer, Torhout, 1992.*

— *Sneller, hoger, krachtiger. Ivan Sonck. Uitg. Hadewijch, Antwerpen/Baarn. 1992. 495 fr.*

HERSENBREKER

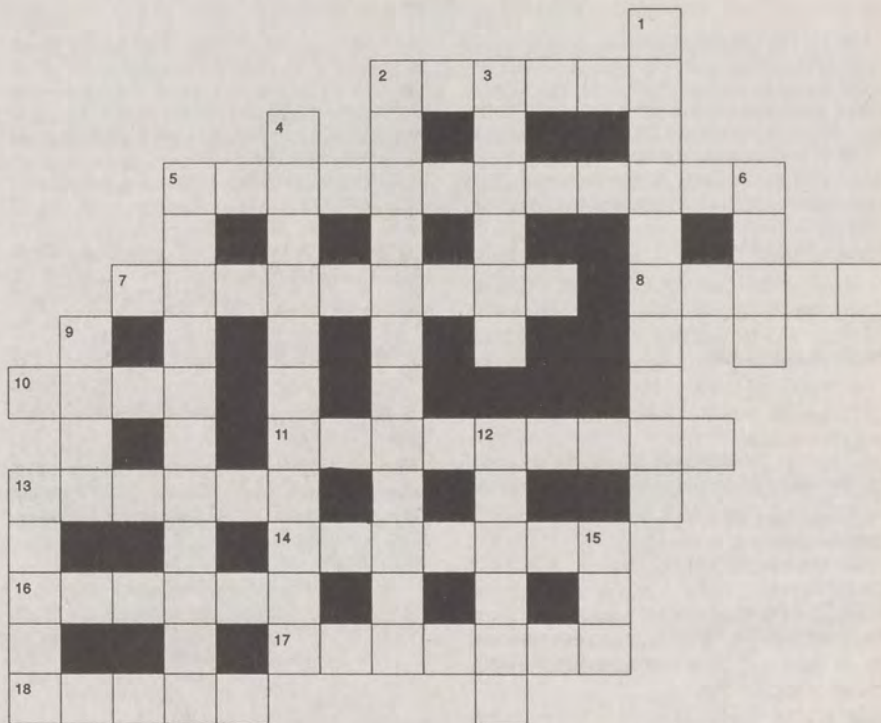
OPGAVE 144

HORIZONTAAL

2. Wie zich op dit terrein ophoudt, zegt geen ja of geen nee (6)
5. Zij zien zich voor het raadsel geplaatst waar de trein is gebleven (12)
7. Zo'n tocht maak je toch niet tijdens je vakantie! (9)
8. Deze lach is zeker niet vriendelijk bedoeld (5)
10. Een job op de weg (4)
11. Iemand zo te overtreffen heb je bij 't kaarten geleerd (9)
13. Dat is geen rechtlijnige sport (in de winter!) (6)
14. Van dat dier wordt nogal 'ns geprofitteerd (7)
16. Parkeerruimte (6)
17. Bindmiddelen (7)
18. 't Meest proper van allemaal (5)

VERTIKAAL

1. Nog heviger worden dan het al was (10)
2. Mikroskoop (12)
3. Die geldt voor de knapste (6)
4. Door een zuivelprodukt samen te voegen met stukken vlees ontstaan schijven van een meelspijs (11)
5. In die gemeente hoor je niet te zitten of te liggen (11)
6. Manier van doen (5)
9. Heb je van je moeder (4)
12. Radikale verandering van richting (6)
13. Interessante vertelsels, maar aan de echtheid kun je twifelen (5)
15. Zij houdt wel van een Limburgs borreltje (3)

OPLOSSING OPGAVE 142

Horizontaal: 3. knooppunt; 7. doodzonden; 8. stortregen; 12. ijsko; 13. schenken; 14. vroom; 15. bedenksels; 18. de partij; 19. kat; 20. sauskom; 21. snode.

Vertikaal: 1. sprong; 2. kneden; 4. noodrecht; 5. onderaannemers; 6. industrie; 9. twist; 10. elan; 11. kolos-saal; 16. nertsen; 17. snijwond.

Patricia Jacobs uit de Desguinlei 178 in 2018 Antwerpen wint een prijsje. Haar gele briefkaart met de juiste oplossing van opgave 142 werd uit de korrekte inzendingen geloot.

Wij verwachten uw gele briefkaart met de oplossing van opgave 144 ten laatste dinsdag 25 augustus (de redaktie is met vakantie tot en met 23 augustus) op de redaktie: Barrikadenplein 12, 1000 Brussel.

SATERDAG

AHASVERUS
„Paus kan weer lachen”,
las Ahasverus
Na de tumor de humor

Nguz a Karl I Bond in

★

Dokters sturen paus wandelen

★

Automobilist overrijdt punker. Dacht dat het een egel was

★

Tabaksindustrie reclame ert

★

Zetduivel:

Mevrouw Ronkelinx

★

Tourné general voor Indurain

★

Michael Jackson lijdt aangezichtsverlies

★

Variante:

Liever links dan Onkelinx

★

Spelen schoten pijlsnel in vlam

ZATERDAG 1 AUGUSTUS

TV 1

17.28 Avonturen in Maple Town, tekenfilmserie;
17.51 Samsonklip; 17.55 Tik Tak; 18.00 Nieuws;
18.10 Meisje uit de toekomst, serie; 18.35 Vlaanderen Vakantieland, toeristisch progr.; 19.20 Joker- en lottotrekking; 19.30 Nieuws.
20.00 Schone schijn, komische serie
20.30 This girl for hire, TV-film
22.05 Night court, komische serie
22.30 Nieuws
22.50 Elke woensdag, film

TV 2

09.00 Studio Olympia

VTM

17.00 Super 50; 18.00 Nieuws; 18.05 De juiste prijs, spelprogr.; 19.00 Nieuws.
19.30 Familieraad, spelprogr.
20.00 Viersprong, spelprogr.
21.00 The Bourne identity, film
22.45 Nieuws
23.00 VTM Sport
23.25 Duel in the sun, film

Ned. 1

13.00 Nieuws; 16.55 Geloof het of niet, tekenfilmserie; 17.03 Tebaldo, poppenserie; 17.07 The Thunderbirds, poppenserie; 17.58 Boggle, woordspel; 18.26 Rewind, jeugdserie; 19.12 Zomervitaminen, non-stop-muziek; 19.32 Growing Pains, komische serie; 20.00 Nieuws.
20.25 Ernest goes to camp, film
22.00 Paradijsvogels, reeks portretten
22.34 Queen of the stardust ballroom, TV-film
00.10 Nieuws

Ned. 2

13.00 Nieuws; 16.55 Nieuws; 17.00 Museum- schatten; 17.08 Ongelooflijk maar Bardi, illusio- nist; 17.33 George and Mildred, komische serie; 18.00 Nieuws; 18.19 Da' lachen, tekenfilmfesti- val; 18.39 Flying doctors, serie; 19.32 Lingo, woordspel.
20.00 Brand Meester!, avonturenserie
20.55 Zeg 'ns aaa, komische serie
21.24 Per seconde wijzer, kwisprogr.
22.00 De glorieuze comeback van Coco, komedie
00.03 E.N.G., dramaserie
00.51 Natuurmoment
00.59 Nieuws

Ned. 3

08.55 Nieuws; 09.00 Olympische Spelen; 12.00 Nieuws; 12.10 Olympische Spelen; 18.00 Nieuws; 18.20 Olympische Spelen; 18.45 Sesam- straat; 19.04 Wilde ganzen.
19.10 Olympische Spelen
20.00 Nieuws
20.10 Olympische spelen
22.00 Nieuws
22.15 Olympische Spelen
23.05 Studio Barcelona
23.35 Olympische Spelen
00.35 Nieuws

ZONDAG 2 AUGUSTUS

TV 1

09.00 Samson; 16.10 Billie Turf kontra Kwel, jeugdfilm; 17.30 Gophers, animatieserie; 17.55 Tik Tak; 18.00 Nieuws; 18.10 The Henderson Kids, serie; 19.00 The Cosby Show, komische serie; 19.25 Mededelingen; 19.30 Nieuws.
20.00 Pastorale 1943, film
22.00 Stress, komische serie
22.30 Vandaag
23.50 Ziggurat, kunstprogr.

TV 2

08.15 Studio Olympia

VTM

17.00 Tekenfilm; 17.10 Star Trek, the nex gene- ration, SF-serie; 18.00 Nieuws; 18.05 Paradise Club, misdaadserie; 19.00 Nieuws; 19.30 Familie- raad, spelprogr.
20.05 Regina auf den Stufen, dramaserie
21.00 West Side Story, film
23.20 Nieuws
23.35 VTM-sport

Ned. 1

11.00 Eucharistieviering; 13.00 Nieuws; 16.30 1000 km voor de boeg, Nederland vanaf het water; 17.00 Markant Achterland, impressie stoomdagen in Leek; 17.30 Gezusters Kokkel, serie; 17.50 Slaapkamer... wakker worden, pop- penserie; 18.00 Nieuws; 18.10 Boggle, woord- spel; 18.35 O Volt, Elton John; 19.10 Star Trek: the next generation, serie; 20.00 Nieuws.
20.15 The Piglet Files, serie
20.45 Ashenden, geheim agent, spionageserie
21.45 Brandpunt, aktualiteiten
22.15 Gold, film
00.20 Nieuws

Ned. 2

08.00 Dag meneer de Koekepeer; 08.25 Buur- man Bolle, serie; 08.40 De duif der dingen, serie; 08.45 Roald Dahls rotbeesten, tekenfilmserie; 09.00 Ons koninkrijk in 12 delen; 09.15 De boefjes, serie; 09.30 Fred op Zee, kinderprogr.; 13.00 Nieuws; 18.55 Nieuws; 19.00 Dick Span- ner, poppen-animatieserie; 19.09 Clive James, postcards, Parijs; 20.00 Nieuws.
20.14 A bit of Fry and Laurie, komische reeks
20.48 Heilig vuur, portret van Jan Hoet
21.32 Harold Lloyd — the third genius, dok.
22.28 GBH, dramaserie
23.19 Nieuws

Ned. 3

08.55 Nieuws; 09.00 Olympische Spelen; 12.00 Nieuws; 12.10 Olympische Spelen; 18.15 Sesam- straat; 18.35 Studio sport; 20.00 Nieuws.
20.15 Olympische Spelen
22.55 Nieuws
23.05 Studio Barcelona
23.35 Olympische Spelen
00.35 Nieuws

MAANDAG 3 AUGUSTUS

TV 1

17.28 Avonturen in Maple Town, tekenfilmserie;
17.51 Samsonklip; 17.55 Tik tak; 18.00 Nieuws;
18.10 Mooi en meedogenloos, serie; 18.35 De kruisboog, serie; 19.00 Buren, serie; 19.22 Va- kantievliinder, toer. tips; 19.25 Mededelingen;
19.30 Nieuws.
20.00 De zomer van..., Pitti Polak
20.25 Dick Francis Mysteries, miniserie
22.00 Op de koop toe, consumenteninfo
22.35 Vandaag
23.00 Stem uit het verleden, triller

TV 2

09.25 Studio Olympia

VTM

17.00 Mighty Mouse and friends; 17.05 The A- team, serie; 18.00 Nieuws; 18.05 18.05 Cijfers en letters; 18.30 Home and away, serie; 19.00 Nieuws; 19.30 Waagstuk, kwis.
20.00 Rad van fortuin, spelprogr.
20.30 Zorro, serie
20.50 Road to Avonlea, serie
21.45 Alsof het gisteren was, Stijn Coninx
22.35 Murphy Brown, serie
23.00 Nieuws
23.15 Kortvlaams, Vlaamse kortfilms

Ned. 1

13.00 Nieuws; 15.22 Parent trap III, film; 16.49 Ja, natuurlijk extra, het regenwoud; 17.39 Winnie the Pooh; 18.04 Boggle, woordspel; 18.32 The pink panther, tekenfilmserie; 18.38 A different world, komische serie; 19.01 Blik op de weg, verkeersmag.; 19.29 Roseanne, komische serie; 20.00 Nieuws.
20.26 Mensen kijken, spelprogr.
21.22 Hier en nu, aktualiteiten
21.53 Only fools and horses, komische reeks
22.23 Zon, strand en C, vakantieprogr.
23.05 Nieuws

Ned. 2

13.00 Nieuws; 17.20 Zeven wensen, jeugdfilm;
18.00 Nieuws; 18.20 Big city metro, Madrid;
18.50 Countdown, pop.
19.25 Die 2 in Barcelona, reeks verslagen
19.55 De heilige koe, automag.
20.20 MacGyver, serie
21.20 Veronica goes America, Dallas
21.50 Hiding out, film
23.35 Crack in de Verenigde Staten, dok.
00.50 Nieuws

Ned. 3

08.55 Nieuws; 09.00 Olympische Spelen; 12.00 Nieuws; 12.10 Olympische Spelen; 17.25 Nieuws; 17.30 Olympische Spelen; 18.00 Nieuws; 18.20 Olympische Spelen; 18.30 Sesam- straat; 18.50 Olympische Spelen.
22.00 Nieuws
22.15 NOS-laait
22.45 Olympische Spelen
23.05 Studio Barcelona
23.35 Olympische Spelen
00.35 Nieuws

DINSDAG 4 AUGUSTUS

TV 1

17.28 **Avonturen in Maple Town**, tekenfilmserie; 17.51 **Samsonklip**; 17.55 **Tik Tak**; 18.00 **Nieuws**; 18.10 **Mooi en meedogenloos**, serie; 18.35 **De kruisboog**, serie; 19.00 **Buren**, serie; 19.22 **Vakantievliinder**, toer. tips; 19.25 **Mededelingen**; 19.30 **Nieuws**.
20.00 **De wereld van de dieren**, de dieren uit de bergen
20.25 **Married with children**, komische reeks
20.50 **In zeer geheime dienst**, komische reeks
21.25 **De gorilla**, politiserie
22.35 **Vandaag**
23.00 **Tekens: Oorden van illusies: Praag**, kunst-dok.

TV 2

15.00 **Studio Olympia**

VTM

17.00 **Mighty Mouse and friends**; 17.05 **The A-team**, serie; 18.00 **Nieuws**; 18.05 **Cijfers en letters**; 18.30 **Home and away**, serie; 19.00 **Nieuws**; 19.35 **Waagstuk**, kwis
20.05 **Rad van fortuin**, spel
20.35 **Thunderball**, Bond-film
22.40 **Nieuws**
22.55 **Telefacts**, Elisabeth R
00.20 **Embassy**, dramaserie

Ned. 1

13.00 **Nieuws**; 16.15 **Het kleine huis op de prairie**, gezinsserie; 17.02 **Hallo Nederland**, Nepal; 17.30 **Kelly**, jeugdserie; 17.55 **Highlight**, Kenny Marks; 18.25 **De aardkost in beweging**, dok.; 18.58 **Tekenen = winnen**, spelprogr.; 19.25 **Barcelona: meer dan goud**, dok.; 20.00 **Nieuws**.
20.23 **Taptoe 1991**, vanuit Breda
21.28 **Tijdsein**, aktualiteiten
22.00 **Zomeravondzang vierdaagse**, impressie
22.25 **Muren van mijn hart**, afwijzing
22.55 **Antenne: Peru**, de strijd om het bestaan, dok.
23.30 **Beproeving en getuigenis**, dok.
23.57 **Nieuws**

Ned. 2

13.00 **Nieuws**; 17.30 **De grote meneer Kaktus show**, kleuterprogr.; 18.00 **Nieuws**; 18.19 **Yellowstone — Een hete zomer**, dok.; 18.39 **Dubbeldekkers**, serie; 19.04 **Daar komen de schutters**, serie; 19.37 **Lingo**, woordspel.
20.03 **Dieren- en andere praktijken**, komische serie
20.14 **Het bloed krupt**, dramareeks
21.02 **Wegens vakantie geopend**, praatprogr.
21.56 **Achter het nieuws**, aktualiteiten
22.35 **Law and order**, dramaserie
23.15 **Joan Collins, een ster apart**, reeks
23.43 **Museumschatten**
23.53 **Nieuws**

Ned. 3

08.55 **Nieuws**; 09.00 **Olympische spelen**; 12.00 **Nieuws**; 12.10 **Olympische Spelen**; 17.25 **Nieuws**; 17.30 **Olympische spelen**; 18.00 **Nieuws**; 18.20 **Olympische Spelen**; 18.30 **Sesamstraat**.
18.50 **Olympische Spelen**
22.00 **Nieuws**
22.15 **NOS-laet**
22.45 **Olympische Spelen**
23.05 **Studio Barcelona**
23.35 **Olympische Spelen**
00.35 **Nieuws**

WOENSDAG 5 AUGUSTUS

TV 1

17.28 **Avonturen in Maple Town**, tekenfilmserie; 17.51 **Samsonklip**; 17.55 **Tik Tak**; 18.00 **Nieuws**; 18.10 **Mooi en meedogenloos**, serie; 18.35 **De kruisboog**, jeugdserie; 19.00 **Buren**, serie; 19.22 **Vakantievliinder**, toer.tips; 19.25 **Mededelingen**; 19.30 **Nieuws**.
20.00 **Kamers te huur**, komische reeks
20.25 **Heeft u gebeld, meneer?**, komische reeks
21.15 **Margriet**, praatshow
22.30 **Vandaag**
22.55 **Oog in oog: Standplaats Beiroet**, TV-spel
23.40 **So What?!**, jazzprogr.

TV 2

13.00 **Studio Olympia**

VTM

17.00 **Super 50**; 18.00 **Nieuws**; 18.05 **Cijfers en letters**; 18.30 **Rad van fortuin**; 19.00 **Nieuws**.
19.30 **Waagstuk**, kwis
19.55 **Club Brugge-FC Antwerp**, voetbal
21.50 **Hardcastle & McCormick**, misdaadserie
22.40 **Nieuws**
22.55 **Hill Street Blues**, politiserie

Ned. 1

13.00 **Nieuws**; 18.00 **Boggle**, woordspel; 18.30 **De hele wereld danst in Brunssum**, dok.; 19.25 **1000 km voor de boeg**, reis door Nederland; 20.00 **Nieuws**.
20.25 **De waterspiegel**, informatief progr.
22.00 **Father Dowling**, misdaadserie
22.50 **Titaan**, kunst-dok.
23.50 **Nieuws**

Ned. 2

13.00 **Nieuws**; 16.00 **Kort klassiek**; 16.08 **Bekijk het maar**, kinderprogr.; 17.31 **Babes**, komische reeks; 18.00 **Nieuws**; 18.21 **Expo '92 Sevilla**, Argentinië en Frankrijk; 18.49 **Candid camera**, verborgen kamera; 19.14 **Kieskeurig**, consumentenprogr.
19.42 **Onze ouwe**, misdaadserie
20.51 **Dat willen we even kwijt**, column
20.54 **Geef je verstand eens voorrang**, info-amusement
21.53 **TROS Aktua**, aktualiteiten
22.22 **Guy de Maupassant**, serie
23.33 **Ruby Wax ten voeten uit**, praatprogr.
00.07 **Nieuws**

Ned. 3

08.55 **Nieuws**; 09.00 **Olympische Spelen**; 12.00 **Nieuws**; 12.10 **Olympische Spelen**; 17.25 **Nieuws**; 17.30 **Olympische Spelen**; 18.00 **Nieuws**; 18.20 **Olympische Spelen**; 18.35 **Sesamstraat**.
18.55 **Olympische Spelen**
21.55 **Stichting Socutera**
22.00 **Nieuws**
22.15 **NOS-laet**
22.45 **Olympische Spelen**
23.05 **Studio Barcelona**
23.35 **Olympische Spelen**
00.35 **Nieuws**

DONDERDAG 6 AUGUSTUS

TV 1

17.28 **Avonturen in Maple Town**, tekenfilmserie; 17.51 **Samsonklip**; 17.55 **Tik Tak**; 18.00 **Nieuws**; 18.10 **Mooi en meedogenloos**, serie; 18.35 **De kruisboog**, jeugdserie; 19.00 **Buren**, serie; 19.22 **Vakantievliinder**, toer. tips; 19.25 **Mededelingen**; 19.30 **Nieuws**.
20.00 **Het droomschip**, serie
20.45 **In zeer geheime dienst**, komische serie
21.30 **Panorama**, Brieven aan een moordenaar
22.30 **Vandaag**
22.55 **Coffy**, film

TV 2

10.55 **Studio Olympia**

VTM

17.00 **Mighty Mouse and friends**; 17.05 **The A-team**, serie; 18.00 **Nieuws**; 18.05 **Cijfers en letters**; 18.30 **Home and away**, serie; 19.00 **Nieuws**; 19.30 **Waagstuk**, kwis
20.00 **Rad van fortuin**, spelprogr.
20.30 **Tien om te zien**, show
21.30 **Hunter**, aktiserie
22.15 **Rescue 911**, echtgebeurde verhalen
23.10 **Nieuws**
23.30 **Friday the 13th**, serie

Ned. 1

13.00 **Nieuws**; 17.05 **Uit het plakboek van de revue**, herinneringen; 18.02 **Boggle**, woordspel; 18.30 **Het grote dierenrijk**, koraal; 18.54 **Mom P.I.**, serie; 19.18 **AVRO Zomervitaminen**, non-stop-muziek; 19.32 **True Colors**, serie; 20.00 **Nieuws**.
20.25 **'t Was stil op straat**, terugblik jaren 70
21.22 **Televizier special**, dok.
22.04 **L.A. Law**, serie
22.48 **Jonge mensen op het concertpodium**, klassiek
23.22 **Hollands decor**, Zaandam
23.36 **Nieuws**

Ned. 2

13.00 **Nieuws**; 17.25 **Sarahs vakantiebaantje**, jeugdfilm; 18.00 **Nieuws**; 18.20 **The new WKRP in Cincinnati**, serie; 18.45 **Top 40: 19.25 Die 2 in Barcelona**, serie verslagen; 19.50 **American Gladiators**, sportevenement
20.40 **Magnum**, detektiviserie
21.30 **Veronica goes America**, Graceland
22.00 **Nieuwslijn**, aktualiteiten
22.30 **Elvis and me**, miniserie
23.25 **The Arsenio Hall Show**, praatshow
23.50 **Nieuws**

Ned. 3

08.55 **Nieuws**; 09.00 **Olympische Spelen**; 12.00 **Nieuws**; 12.10 **Olympische Spelen**; 07.25 **Nieuws**; 17.30 **Olympische Spelen**; 18.00 **Nieuws**; 18.20 **Olympische Spelen**; 18.40 **Sesamstraat**.
20.00 **Olympische Spelen**
22.00 **Nieuws**
22.15 **NOS-laet**
22.45 **Olympische Spelen**
23.05 **Studio Barcelona**
23.35 **Olympische Spelen**
00.35 **Nieuws**

VRIJDAG 7 AUGUSTUS

TV 1

17.28 Avonturen in Maple Town, tekenfilmserie;
17.51 Samsonklip; 17.55 Tik tak; 18.00 Nieuws;
18.10 Mooi en meedogenloos, serie; 18.35 De
kruisboog, serie; 19.00 Buren, serie; 19.22 Va-
kantievliinder, toer. tips; 19.25 Mededelingen;
19.30 Nieuws.
20.00 Zeg 'ns euh, spelprogr.
20.30 Sharky's Machine, film
22.30 Nieuws
22.55 Kijk uit!, verkeerstips
23.00 Betrapt in het buffet!, dok.
23.45 Bezeten, triller

TV 2

09.00 Studio Olympia

VTM

17.00 Mighty Mouse and friends; 17.05 The A-
team, serie; 18.00 Nieuws; 18.05 Cijfers en let-
ters; 18.30 Home and away, serie; 19.00 Nieuws;
19.30 Waagstuk, kwis
20.00 Rad van fortuin, spelprogr.
20.30 Soundmix show
21.35 Fun with Dick and Jane, film
23.10 Nieuws
23.30 Star, filmmag.
00.10 The return of Mickey Spillane's Mike
Hammer, TV-film

Ned. 1

13.00 Nieuws; 15.16 You ruined my life, TV-film;
16.50 Young Ramsay, jeugdserie; 17.33 Parker
Lewis can't lose, jeugdserie; 18.03 Boggle,
woordspel; 18.31 Ja, natuurlijk extra, bloemen en
planten; 19.00 De Cosby show, serie; 19.28 Zo
vader, zo zoon, raadspelletje; 20.00 Nieuws
20.26 True Betrayal, film
22.06 Rondom Tien, Nieuw-Zeeland
22.48 Cheers, serie
23.12 De zaak Poortvliet, dok.
00.02 Miniatuur
00.11 Nieuws

Ned. 2

13.00 Nieuws; 18.00 Nieuws; 18.21 Zoovenirs,
dierentuinserie; 18.54 Bananasplit, verborgen ka-
mera; 19.40 America's funniest home video's,
amateurvideo's.
20.06 Vocaal centraal, muziekprogr.
20.47 Te land, ter zee en in de lucht, spektakel
21.44 Triviant Olympia, spelprogr.
21.53 Vrijdag Robinson, vreemde gebeurtenissen
22.37 In the heat of the night, politierserie
00.04 Elton John: The one, compilatie
01.02 Nieuws

Ned. 3

08.55 Nieuws; 09.00 Olympische Spelen; 12.00
Nieuws; 12.10 Olympische Spelen; 17.25
Nieuws; 17.30 Olympische Spelen; 18.00
Nieuws; 18.20 Olympische Spelen; 18.30 Sesam-
straat.
18.50 Olympische Spelen
22.00 Nieuws
22.15 NOS-laot
22.45 Olympische Spelen
23.05 Studio Barcelona
23.35 Olympische Spelen
00.35 Studio Sport

Een scène uit het verzetsdrama *Pastorale 1943* naar de roman van Simon Vestdijk. Zondag 2 augustus op TV 1, om 20u.

ZATERDAG 1 AUGUSTUS IEDERE WOENSDAG

Amerik. film van R.E. Miller (1966) met Jane Fonda, Jason Robards en Dean Jones. In deze „slaapkamerklucht” draait alles rond een schijnbaar voorbeeldige zakenman die eenmaal per week naar zijn „kantoor” in New York trekt... (TV 1, om 22u.50)

ZONDAG 2 AUGUSTUS PASTORALE 1943

Wim Verstappen verfilmde in 1978 de roman van Simon Vestdijk, één van de eerste boeken die handelt over de Duitse bezetting. Tegen die achtergrond legt hij een aantal eigenschappen van de Nederlanders bloot. Met Renée Soutendijk, Silvia Kristel en Rutger Hauer. (TV 1, om 20u.)

MAANDAG 3 AUGUSTUS DE PROF

Een huurling wordt er door de Franse geheime dienst op uit gestuurd om in een Afrikaans land de korrupte diktator om het leven te brengen. Een en ander loopt echter verkeerd en Jean-Paul Belmondo krijgt het hard te verduren. Franse triller uit 1981. (RTBf 1, om 20u.05)

DINSDAG 4 AUGUSTUS THUNDERBALL

Na het succes van *Goldfinger* kreeg Terence Young in 1965 het licht op groen

om een nieuw James Bond-verhaal van Ian Fleming te verfilmen. Sean Connery krijgt het dit keer aan de stok met de internationale misdaadorganisatie Spectre. (VTM, om 20u.30)

WOENSDAG 5 AUGUSTUS INTO THE NIGHT

Amusante triller-persiflage over een slapeloze ingenieur (Jeff Goldblum) die door een blonde vamp (Michelle Pfeiffer) uit zijn saai leventje wordt gerukt en in de wildste avonturen wordt meegesleept. Amerikaanse film van John Landis (1985) die kleine bijrolletjes bedacht voor een hele reeks filmregisseurs. (BBC 1, om 24u.)

DONDERDAG 6 AUGUSTUS I WANT TO GO HOME

Negen jaar na zijn subtiele *Mon oncle d'Amérique* brengt Alain Resnais (1989) een variatie op het thema *An American in Paris*, waarin het kulturele verschil tussen beide landen prachtig wordt getekend. Met Gérard Depardieu als de Franse prof Gauthier. (RTL-TVI, om 20u.10)

VRIJDAG 7 AUGUSTUS DE ANTI-GANG

Tom Sharky gaat als agent van de drugbrigade bij het aanhouden van een dealer zijn boekje te buiten. Hij wordt overgeplaatst naar de zedenbrigade, waar hij onmiddellijk gekonfronteerd wordt met een erg onfrisse zaak. Amerik. politiefilm (1981) van en met Burt Reynolds. (TV 1, om 20u.30)

ZATERDAG 8 AUGUSTUS

TV 1

17.28 **Avonturen in Maple Town**, tekenfilmserie; 17.51 **Samsonklip**; 17.55 **Tik Tak**; 18.00 **Nieuws**; 18.10 **Meisje uit de toekomst**, serie; 18.35 **Vlaanderen vakantieland**, toeristische infoserie; 19.20 **Joker- en lottotrekking**; 19.30 **Nieuws**.
20.00 **De schone schijn**, serie
20.30 **The hijacking of the Achille Lauro**, TV-film
22.05 **Night court**, komische serie
22.30 **Nieuws**
22.50 **House made of dawn**, film

TV 2

09.00 **Studio Olympia**

VTM

17.00 **Super 50**; 18.00 **Nieuws**; 18.05 **De juiste prijs**, spelprogr.; 19.00 **Nieuws**.
19.30 **Familieraad**, spelprogr.
20.00 **Viersprong**, spelprogr.
21.05 **Firstborn**, film
22.45 **Nieuws**
23.05 **VTM-sport**
23.15 **The spiral staircase**, film

Ned. 1

16.58 **Geloof het of niet**, animatieserie; 17.05 **Tebaldo**, poppenanimatie; 17.30 **The Thunderbirds**, SF-poppenserie; 18.00 **Boggle**, woordspel; 18.28 **Rewind**, jeugdserie; 19.14 **Zomervitaminen**, muziek; 19.32 **Growing pains**, komische serie; 20.00 **Nieuws**.
20.25 **The long ride**, film
22.05 **Paradijsvogels**, serie portretten
22.38 **I know why the caged bird sings**, TV-film
00.00 **Nieuws**

Ned. 2

13.00 **Nieuws**; 17.06 **Piraten Island**; 17.32 **Georde and Mildred**, komische serie; 18.00 **Nieuws**; 18.19 **Da's lachen**, tekenfilmfestival; 18.44 **Flying doctors**, serie; 19.35 **Lingo**, woordspel.
20.01 **Brand Meester!**, avonturenserie
20.54 **Het moment**
21.27 **Per seconde wijzer**, kwis
22.03 **Kinderen van de Hemelse Vrede**, 2-delige film
23.43 **E.N.G.**, dramaserie
00.31 **Natuurmoment**
00.45 **Nieuws**

Ned. 3

09.00 **Olympische Spelen**; 12.00 **Nieuws**; 12.10 **Olympische Spelen**; 18.00 **Nieuws**; 18.30 **Sesamstraat**.
18.55 **Olympische Spelen**
22.00 **Nieuws**
22.15 **Olypische Spelen**
23.05 **Studio Barcelona**

ZONDAG 9 AUGUSTUS

TV 1

09.00 **Samson**; 10.00 **Eucharistieviering**; 16.10 **Kat zonder staart**, tekenfilm; 17.30 **Gophers**, animatieserie; 17.55 **Tik Tak**; 18.00 **Nieuws**; 18.10 **The Henderson Kids**, gezinsserie; 19.00 **De Cosby show**, serie; 19.30 **Nieuws**.
20.00 **Spetters**, film
22.05 **Stress**, serie
22.30 **Nieuws**
22.50 **Ziggurat**, kunstprogr.

TV 2

09.55 **Studio Olympia**
21.55 **Sluitingsceremonie Olympische Spelen**

VTM

17.00 **Tekenfilm**; 17.10 **Star Trek, the next generation**, SF-serie; 18.00 **Nieuws**; 18.05 **Paradise Club**, serie; 19.00 **Nieuws**.
19.30 **Familieraad**, spelprogr.
20.05 **Regina auf den Stufen**, dramaserie
21.00 **Topkapi**, film
23.00 **Nieuws**
23.15 **Wild, wild world of animals**, dok. serie

Ned. 1

16.05 **Klassieke muziek**; 16.30 **1000 km voor de boeg**, Nederland vanaf het water; 17.00 **Markant achterland**, Festival Mundial '92; 17.30 **Gezusters Kokkel**, jeugdprogr.; 17.50 **Slaapkamer... wakker worden**, poppenreeks; 18.00 **Nieuws**; 18.10 **Boggle**, woordspel; 18.35 **0 Volt**, Paul McCartney; 19.00 **Star Trek: the next generation**, SF-serie; 20.00 **Nieuws**.
20.15 **The Piglet files**, spionageserie
20.45 **Ashenden, geheim agent**, spionageserie
21.45 **Brandpunt**, aktualiteiten
22.25 **Turtle Diary**, film

Ned. 2

08.00 **Dag meneer de Koekepeer**; 08.25 **Buurman Bolle**, serie; 08.45 **De duif der dingen**, serie; 08.50 **Roald Dahls rotbeesten**, tekenfilmserie; 09.00 **Ons koninkrijk in 12 delen**, dok. serie; 09.15 **De boefjes**, serie; 09.30 **Fred op Zee**, kinderprogr.; 18.55 **Nieuws**.
19.00 **Dick Spanner**, poppenserie; 19.08 **Cinemo**; 19.53 **Wicked Willy**, tekenfilmserie; 20.00 **Nieuws**
20.13 **Fry and Laurie**, serie
20.41 **Staat der kunsten**
21.11 **Harold Lloyd**, dok.
22.13 **GBH**, serie
23.13 **Nieuws**

Ned. 3

09.00 **Olympische Spelen**; 12.00 **Nieuws**; 12.10 **Studio sport**; 18.15 **Sesamstraat**; 18.30 **Studio sport**.
21.00 **Olympische Spelen**
22.00 **Olympische Spelen**, sluitingsceremonie
23.35 **Studio Barcelona**
00.00 **Studio Sport**

MAANDAG 10 AUGUSTUS

TV 1

17.28 **Avonturen in Maple Town**, tekenfilmserie; 17.51 **Samsonklip**; 17.55 **Tik Tak**; 18.00 **Nieuws**; 18.10 **Mooi en meedogenloos**, serie; 18.35 **Moonjumper**, jeugdserie; 19.00 **Buren**, serie; 19.22 **Vakantievinder**, toeristische tips; 19.25 **Mededelingen**; 19.30 **Nieuws**.
20.00 **De zomer van...**, Roland
20.25 **Dick Francis Mysteries**, miniserie
22.00 **Op de koop toe**, konsumentenmag.
22.30 **Vandaag**
22.55 **Thriller**, serie

TV 2

19.30 **Nieuws**
20.00 **Mijn hart is vol muziek**
20.30 **Oorden van illusies: Bombay**
21.00 **ABC-auto**, info
21.30 **Nieuws**
22.00 **Overname TV1**

VTM

17.00 **Mighty Mouse and friends**, tekenfilmserie; 17.10 **The A-team**, serie; 18.00 **Nieuws**; 18.05 **Cijfers en letters**; 18.30 **Home and away**, serie; 19.00 **Nieuws**; 19.35 **Waagstuk**, kwis
20.00 **Rad van Fortuin**
20.30 **Zorro**, serie
20.50 **Road to Avonlea**, serie
21.40 **Alsof het gisteren was**, Etienne Vermeersch
22.25 **Murphy Brown**, serie
22.50 **Nieuws**
23.05 **Kortvlaams**, kortfilms

Ned. 1

15.02 **Save the dog**, TV-film; 16.50 **Ja, natuurlijk extra**, natuurdok. serie; 17.40 **Winnie the Pooh**; 18.06 **Boggle**, woordspel; 18.34 **The Pink Panther**, tekenfilmserie; 18.40 **A different world**, serie; 19.02 **Blik op de weg**, verkeersmag.; 19.30 **Roseanne**, serie; 20.00 **Nieuws**.
20.25 **G'oud en Nieuw**, muziekprogr.
21.20 **Hier en nu**, aktualiteiten
21.50 **Only fools and horses**, komische reeks
22.15 **Stadsbeeld: Barcelona**, dok.
22.55 **Miniatuur**
23.25 **Nieuws**

Ned. 2

17.25 **After School Special**, jeugdprogr.; 18.00 **Nieuws**; 18.20 **Big City Metro**; 18.50 **Countdown**, pop; 19.25 **Die 2 in Barcelona**, reeks verslagen; 19.50 **Veronica sport**.
20.20 **Veronica goes America**, dok. serie
20.50 **Staatsloterijshow**, spelshow
23.00 **In Concert**
23.30 **Larry Wright: een muzikaal genie**, portret

Ned. 3

13.00 **Nieuws**; 18.45 **Sesamstraat**; 19.00 **Schrijvers over vaders**; 19.00 **Sprekend over de Middeleeuwen**; 20.00 **Nieuws**.
20.25 **Kort Amerikaans**
20.35 **All along the watchtower**
21.00 **Yoy**
21.25 **Teleac**
22.00 **Nieuws**
22.15 **Studio sport joernaal**
22.30 **NOS-laet**
23.00 **Teleac**

DINSDAG 11 AUGUSTUS

TV 1

17.28 Avonturen in Maple Town, tekenfilmserie; 17.51 Samsonklip; 17.55 Tik tak; 18.00 Nieuws; 18.10 Mooi en meedogenloos, serie; 18.35 Moonjumper, jeugdserie; 19.00 Buren, serie; 19.22 Vakantievinder, toer. tips; 19.25 Mededelingen; 19.30 Nieuws.
20.00 De wereld van de dieren, dok. serie
20.35 Married with children, komische serie
21.00 De Gorilla, politierserie
22.30 Vandaag
22.55 Tekens: Oorden van illusies, Jeruzalem, dok.

TV 2

19.30 Nieuws
20.00 Mijn hart is vol muziek
20.30 Vakwerk
21.00 ABC-auto
21.30 Nieuws
22.00 Overname TV 1

VTM

17.00 Mighty Mouse and friends, tekenfilmserie; 17.10 The A-team, serie; 18.00 Nieuws; 18.05 Cijfers en letters; 18.30 Home and away, serie; 19.00 Nieuws; 19.35 Waagstuk, kwis
20.05 Rad van fortuin
20.25 Revanche of the Pink Panther, film
22.05 Telefacts, aktualiteiten
22.45 Nieuws
23.05 Embassy, dramaserie

Ned. 1

13.00 Nieuws; 16.15 Het kleine huis op de prairie, serie; 17.02 Hallo Nederland; 17.30 Kelly, jeugdserie; 17.55 Highlight; 18.25 Bush Tuckerman; 18.58 Tekenen = winnen, spelprogr.; 19.24 Overal en nergens; 20.00 Nieuws.
20.23 Loose floating
21.22 Jubileumconcert Continental Singers, impressie
22.03 Muren van mijn hart, dok. serie
22.28 Antenne, dok.
23.03 Church History, dok.
23.28 Nieuws

Ned. 2

13.00 Nieuws; 17.31 De grote meneer Kaktus show, kleuterprogr.; 18.00 Nieuws; 18.19 Dubbeldekkers, serie; 18.44 Daar komen de schutters, serie; 19.17 Lingo, woordspel; 19.45 Close to home.
20.22 Het bloed kruipt, dramaserie
20.51 Wegens vakantie geopend, praatprogr.
21.44 Achter het nieuws, aktualiteiten
22.11 Law and order, dramaserie
23.04 Joan Collings, een ster apart, serie
23.34 Museumsschatten
23.44 Nieuws

Ned. 3

13.00 Nieuws; 18.45 Sesamstraat; 19.00 De vallei, serie; 19.48 Verhalenvertellers, serie; 20.00 Nieuws.
20.25 Hoofdzuster Tank
20.55 Copland dirigeert Copland
21.50 Verhalenvertellers
22.00 Nieuws
22.15 Studio Sport Joernaal
22.30 NOS-laot

WOENSDAG 12 AUGUSTUS

TV 1

17.28 Avonturen in Maple Town, tekenfilmserie; 17.51 Samsonklip; 17.55 Tik tak; 18.00 Nieuws; 18.10 Mooi en meedogenloos, serie; 18.35 Moonjumper, jeugdserie; 19.00 Buren, serie; 19.22 Vakantievinder, toer. tips; 19.25 Mededelingen; 19.30 Nieuws.
20.00 Kamers te huur, serie
20.25 Heeft u gebeld, meneer?, serie
21.15 Margriet, praatshow
22.30 Vandaag
22.55 Oog in oog, TV-spel
23.30 So What?!, jazz

TV 2

17.28 Overname TV 1
19.30 Nieuws
20.00 Mijn hart is vol muziek
20.30 Europa — Noord-Amerika
21.00 ABC-auto
21.30 Nieuws
22.00 Overname TV 1

VTM

17.00 Super 50; 18.00 Nieuws; 18.05 Cijfers en letters; 18.30 Home and away, serie; 19.00 Nieuws
19.30 Waagstuk, kwis
20.00 Rad van fortuin
20.25 Baywatch, serie
21.15 Hardcastle & McCormick, serie
22.05 De blauwe revolutie, natuurserie
23.00 Nieuws
23.15 Hill Street Blues, politierserie

Ned. 1

13.00 Nieuws; 18.00 Boggle, woordspel; 18.30 1000 km voor de boeg, Nederland vanop het water; 19.00 De Ver van mijn Bed Strijd: de Latino's; 20.00 Nieuws.
20.30 De waterspiegel, informatief zomerprogr.
22.00 Father Dowling, misdaadserie
22.50 Columbus en het tijdperk van de grote ontdekkingen, dok.
23.50 Nieuws

Ned. 2

13.00 Nieuws; 16.00 Kort klassiek; 16.09 Bekijk het maar, kinderprogr.; 17.30 Over mijn lijf, gezondheidsmag.; 18.00 Nieuws; 18.21 Expo '92 Sevilla — Tussen twee werelden; 18.49 Beach Volleybal; 19.13 Stopwatch.
19.46 Onze Ouwe, misdaadserie
20.48 Dit wilden we even kwijt, column
20.53 Geef je verstand eens voorrang, amusement
21.49 Tros Aktua, aktualiteiten
22.18 Guy de Maupassant, serie
23.26 Ruby Wax ten voeten uit, praatshow
23.57 Nieuws

Ned. 3

13.00 Nieuws; 18.45 Sesamstraat; 19.00 The Honeymooners, serie; 19.22 De Vallei; 20.00 Nieuws.
20.20 Socutera
20.25 Van gewest tot gewest, regionaal nieuws
21.00 Het machinekind
22.00 Nieuws
22.15 Studio Sport Joernaal
22.30 NOS-laot

DONDERDAG 13 AUGUSTUS

TV 1

17.28 Avonturen in Maple Town, tekenfilmserie; 17.51 Samsonklip; 17.55 Tik Tak; 18.00 Nieuws; 18.10 Mooi en meedogenloos, serie; 18.35 Moonjumper, jeugdserie; 19.00 Buren, serie; 19.22 Vakantievinder, toer. tips; 19.25 Mededelingen; 19.30 Nieuws.
20.00 Het droomschip, serie
21.00 In zeer geheime dienst, komische serie
21.30 Panorama, aktualiteiten
22.30 Vandaag
22.55 Life is cheap but toilet paper is expensive, film

TV 2

17.28 Overname TV 1
19.30 Nieuws
20.00 GrÛsse aus Wien, licht klassiek
21.00 ABC-auto
21.30 Nieuws
22.00 Overname TV 1

VTM

17.00 Mighty Mouse and friends, tekenfilmserie; 17.10 The A-team, serie; 18.00 Nieuws; 18.05 Cijfers en letters; 18.30 Home and away, serie; 19.00 Nieuws; 19.30 Waagstuk, kwis
20.00 Rad van fortuin
20.30 Tien om te zien, show
21.30 Hunter, serie
22.20 Rescue 911, echt gebeurde verhalen
23.10 Nieuws
23.25 Friday the 13th, serie

Ned. 1

13.00 Nieuws; 17.04 Uit het plakboek van de revue, kollage; 18.03 Boggle, woordspel; 18.28 Het groten dierenrijk; 18.52 Mom P.I., detectiveserie; 19.30 True colors, serie; 20.00 Nieuws.
20.25 Opsporing verzocht, oproep
21.16 Televizier, aktualiteiten
21.54 Shadows of the heart, miniserie
22.48 Filmreview, filmmagazine
23.12 Hollands decor, literaire wandeling
23.38 Nieuws

Ned. 2

13.00 Nieuws; 17.25 After school special, jeugd-film; 18.00 Nieuws; 18.20 The new WKRP in Cincinnati, serie; 18.45 Top 40; 19.25 Veronica film & video, filmmag.; 19.55 American Gladiators, sportevenement.
20.45 Magnum, detectiveserie
21.35 Veronica goes America, reisserie
22.05 Nieuwslijn, aktualiteiten
22.30 Elvis and me, miniserie
23.30 The Arsenio Hall show, praatshow
23.55 Nieuws

Ned. 3

08.55 Nieuws; 13.00 Nieuws; 18.45 Sesamstraat; 19.00 The Honeymooners, komische serie; 19.25 De vallei, serie; 20.00 Nieuws.
20.25 De verloren taal der kranen, TV-film
22.00 Nieuws
22.15 Studio Sport Joernaal
22.30 NOS-laot

VRIJDAG 14 AUGUSTUS

TV 1

17.28 Avonturen in Maple Town, tekenfilmserie;
17.51 Samsonklip; 17.55 Tik tak; 18.00 Nieuws;
18.10M1 Mooi en meedogenloos, serie; 18.35
Moonjumper, serie; 19.00 Buren, serie; 19.22
Vakantievliinder, toer. tips; 19.25 Mededelingen;
19.30 Nieuws.
20.00 Zeg ens euh, spelprogr.
20.30 Fort Apache, the Bronx, film
22.35 Nieuws
23.05 1Dokument, dok.
23.55 Thriller, serie

TV 2

19.30 Nieuws
20.00 Vlaanderen vakantieland, info
20.40 Taiwan, land of smaling faces, dok.
21.30 Nieuws
22.00 Overname TV 1

VTM

17.00 Mighty Mouse and friends, tekenfilmserie;
17.10 The A-team, serie; 18.00 Nieuws; 18.05
Cijfers en letters; 18.30 Home and away, serie;
19.00 Nieuws; 19.30 Waagstuk, kwi
20.00 Rad van fortuin
20.30 Soundmix show
21.30 Testament, film
23.05 Nieuws
23.20 Star, filmmag.
00.00 Mickey Spillane's Mike Hammer, TV-film

Ned. 1

13.00 Nieuws; 15.15 Bigfoot, TV-film; 16.40
Young Ramsay, jeugdserie; 17.37 Parker Lewis
can't lose, jeugdserie; 18.03 Boggle, woordspel;
18.31 Ja natuurlijk — Transformer; 19.00 De
Cosby show, serie; 19.30 Zo vader, zo zoon,
spelprogr.; 20.00 Nieuws
20.25 Time of destiny, film
22.01 Spiegels, praatshow
22.40 Cheers, serie
23.04 Dokument: De TV-rechtbank, dok.
23.53 Miniatuur
00.03 Nieuws

Ned. 2

13.00 Nieuws; 18.00 Nieuws; 18.20 Stuntmas-
ters; 19.08 Ministars; 19.37 America's funniest
home video's, grappige opnamen.
20.03 Huwelijk in de steigers, TV-film
21.48 Triviant Olympia, spelprogr.
22.38 Vrijdag Robinson, gebeurtenissen
23.22 In the heat of the night, politiebericht
00.01 Rendez-vous, film

Ned. 3

13.00 Nieuws; 18.45 Sesamstraat; 19.00 The
Honeymooners, komische reeks; 19.25 De vallei,
serie; 19.54 Verhalenvertellers, serie; 20.00
Nieuws.
20.25 Kafi's verhaal, film
21.15 Rotonde
22.00 Nieuws
22.15 Studio Sport Joernaal
22.30 NOS-Laat

Een beknotte Peter Ustinov in Topkapi, een klassiek filmstuk uit 1964. Zondag 9 augustus op VTM om 21 u.

ZATERDAG 8 AUGUSTUS DE WENTELTRAP

Een rustig Amerikaans dorpje wordt opgeschrikt door een aantal vreemde moorden, waarbij de slachtoffers, allen meisjes, een of andere handicap vertoonden. In het gezin Warren maakt men zich zorgen, want het dienstmeisje is doof. Een prachtige rol van Dorothy McGuire in deze Amerik. thriller (1945) van Robert Siodmak. (VTM, om 23u.15)

ZONDAG 9 AUGUSTUS TOPKAPI

Amerik. komische misdaadfilm van Jules Dassin (1964). Melina Mercouri bereidt samen met enkele „specialisten” de perfecte diefstal voor in het Topkapi Museum van Istanboel. De stuntelende Peter Ustinov raakt betrokken bij het komplot. (VTM, om 21u.)

MAANDAG 10 AUG. THE GIRL IN THE PICTURE

John Gordon-Sinclair is een jonge ambitieuze fotograaf die het na een banale ruzie uitmaakt met zijn vriendin. Pas dan gaat hij beseffen dat hij van haar houdt. Een erg aandoenlijke Britse film van Cary Parker (1985) die duidelijk sterk beïnvloed werd door het werk van Bill Forsyth. (BBC 2, om 21u.30)

DINSDAG 11 AUGUSTUS DE WEERWRAAK VAN DE ROZE PANTER

Voor de laatste keer blundert Peter Sellers zich als inspecteur Clouseau

overal doorheen. Deze film van Blake Edwards (1978) werd de saaieste uit de reeks. Met Herbert Lom, Dyan Cannon en Robert Webber. (VTM, om 20u.25)

WOENSDAG 12 AUGUSTUS TARZAN EN THE SLAVE GIRL

Traditiegetrouw diept de BBC-film-dienst tijdens de vakantie een aantal Tarzan-films op. In dit avontuur (1950) moet Lex Barker het opnemen tegen een stam leeuwenaanbidders, want die hebben Jane (een erg mooie Vanessa Brown) ontvoerd. (BBC 2, om 10u.)

DONDERDAG 13 AUGUSTUS LEVEN IS GOEDKOOP, MAAR WC-PAPIER IS DUUR

Een jonge Aziatische Amerikaan arriveert in Hong Kong om daar een koffertje af te leveren bij de Big Boss. Maar in Hong Kong zit niemand op hem te wachten... Amerik. komedie (1990) van Wayne Wang, met Chan Kim Wan en Spencer Nakasako. (TV 1, om 22u.55)

VRIJDAG 14 AUGUSTUS TWO-MOON JUNCTION

Een welopgevoed meisje uit het zuiden van de VS gaat ervandoor met een zwerfer. Haar rijke grootmoeder doet een beroep op de sheriff om het stel op te sporen en terug te brengen. Een grappig avontuur met Sheryl Fenn, Richard Tyson, Louise Fletcher en Kristy McNichol. (TV 1, om 20u.30)

HET PARTIJBESTUUR DEELT MEE

Na afloop van het partijbestuur van maandag 27 juli werd volgende persmededeling verspreid:

Het Partijbestuur van de VU heeft kennis genomen van het advies van de Raad van State m.b.t. de zogenaamde Anselme-taks.

Dit advies is voor de VU waardeloos en onbestaande. De Grondwet laat niet toe dat een gewest of een gemeenschap dekretten uitvaardigt die buiten het eigen grondgebied gelding hebben. Het advies gaat trouwens in tegen vroegere arresten van de Raad van State en het Arbitragehof.

De VU begrijpt niet dat de Raad van State zich leent tot een dergelijk doorzichtig politiek maneuver. De door een politiek gebon-

den magistraat voorgezeten vakantiekamer van de Raad ondergraaft daarmee de geloofwaardigheid van de instelling.

De VU is ervan overtuigd dat de Vlamingen op beide oren mogen slapen. Als de Franse gemeenschap een dergelijk dekreet uitvaardigt, dan zal het Arbitragehof onmiddellijk ingrijpen. Als de Franstaligen hun begroting voor bijvoorbeeld onderwijs op drijfzand willen bouwen, dan is dat hun zaak. De VU begrijpt echter niet waarom de Franstalige overheid blijft geld verknoeien met het instandhouden van nutteloze symbolen in Voeren en de randgemeenten. Het zou wel eens kunnen dat de Franstalige burgers zelf hiervoor bedanken.

HET BUITENBEEN VAN DE WEEK

DAT HAD DIRK MARTENS NOG NOOIT GEZIEN!

Wie op de jongste 11 juli de bevlaging heeft bekeken zal met weemoed teruggedacht hebben aan de jaren dat de bevlagingsactie in Vlaanderen uiterst actief was en verrassende resultaten boekte. Hoe meer officieel gevlagd wordt, hoe minder individueel; mag je wel zeggen. Dat moet ook kamerlid Jan Caudron gedacht hebben toen hij een plan bedacht om tenminste de Grote Markt van Aalst een „Vlaams“ uitzicht te geven.

Op die markt liggen zo'n 12 herbergen en Caudron vond dat zij op 11 juli gerust konden vlaggen met de leeuw. Jan bezocht ze allemaal

(niet alleen om een pint te drinken) met het verzoek „de beast“ uit te hangen. Eén herberg beschikt over een leeuw, dat was dus geen probleem. Kommentaar van vijf bazen: „Wij willen wel maar wij hebben géén vlag.“

Geen nood, dacht Caudron en plooid zijn valiesje open en verkocht meteen vijf leeuwen. Een cafébaas wou wel maar op voorwaarde dat de „vojageur“ hem een vlag *leende*, wat dan ook gebeurde.

Rezultaat: op zaterdag 11 juli wapperden er 7 bijkomende leeuwen op de Aalsterse Grote Markt. Dirk Martens kon zijn ogen — en die hebben al heel wat gezien! — haast niet geloven.

Kommentaar van Jan Caudron: „Die actie heeft me meer dan een pintje gekost maar dat had ik er graag voor over, het belangrijkste is dat Aalst er op 11 juli een beetje Vlaamser uitzag en dat was dan toch de bedoeling. Hopelijk maken de cafébazen in de toekomst vaak gebruik van hun vlag.“

DOSSIER KULTUURPAKT-KOMMISSIE BINNEN HANDBEREIK

Recent bracht de Vlaamse Akademie voor Culturele Belangen het *Dossier Kultuurpaktcommissie* op de markt. In twaalf hoofdstukken zet de 48 blz. tellende brochure het ontstaan, de toepassing, de werking van het Kultuurpakt en zo veel meer op een rijtje.

Het dossier verscheen eerder in artikelvorm in het driemaandelijkse tijdschrift *Raaklijnen*. Omdat de vraag naar deze artikelenreeks hoog bleef, besloot Vakbel de reeks te herwerken tot een handig en interessant naslagwerk.

De brochure is niet alleen boeiend voor beleids-

verantwoordelijken, leden van gemeentelijke raden voor cultuurbeleid en veldwerkers op plaatselijk vlak, maar voor alle instanties, organisaties en personen die op de verschillende niveau's bij het cultuurbeleid betrokken zijn: landelijk, provinciaal, ...

Dossier Kultuurpaktcommissie is een bruikbare handleiding over het Kultuurpakt en kost 225 fr. (25 fr. verzendingskosten niet inbegrepen). Ze is te bestellen door overschrijving van het vereiste bedrag op het rekeningnummer 068-2012781-58 van Vakbel (ref.: „Dossier Kultuurpaktcommissie“ en

UITNODIGING OM HET PARLEMENT TE BEZOEKEN

Volksvertegenwoordiger Etienne Van Vaerenbergh organiseert op zaterdag 26 september, 24 oktober en 28 november 1992 bezoeken aan het Parlement.

Het voormiddagprogramma omvat een kennismaking met de Parlementaire instellingen:

— een projectie van een videofilm over de werking van het Parlement, duur 30 minuten.

— een geleid bezoek aan de lokalen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, duur 30 minuten.

— een middagmaal in het Parlementair restaurant.

Tijdens het namiddagprogramma is het de bedoeling van volksvertegenwoordiger Etienne Van Vaerenbergh om vooral te luisteren naar de deelnemers. Daarbij staat de vraag centraal „Wat verwachten de burgers eigenlijk van de politici?“.

De mogelijkheid bestaat om over verschillende thema's van gedachten te wisselen: migranten, politieke vluchtelingen, opwaardering van het politiek ambt, de veiligheid van de steden, de toekomst van de Sociale Zekerheid, de armoedebestrijding, de werkloosheid, de milieubescherming,...

De deelname aan deze contactdagen is kosteloos, behalve het middagmaal, dat bestaat uit: aperitief, voorgerecht, soep, hoofdschotel, nagerecht en koffie: 700 fr. U kan storten op het volgende rek. nr. van *Vorming en Gemeenschap*: 979-3507478-60, met vermelding bezoek Parlement en de datum.

U kan telefonisch inschrijven en dit iedere werkdag van 7u.30 tot 15u. op het telefoonnummer 02/519.86.94.

U kan ook schriftelijk inschrijven met de vermelding van naam en adres en welke dag (26 sept., of 24 okt., of zaterdag 28 nov.) u wenst deel te nemen.

Antwoorden worden ingewacht bij volksvertegenwoordiger Etienne Van Vaerenbergh, Huis der Parlementsleden, Leuvenseweg 21 — kantoor 1146, 1000 Brussel.

het aantal exemplaren). U ontvangt de gewenste brochure(s) pas na betaling.

Ook verzorgt Vakbel voordrachten over de verschillende aspecten van het cultuurbeleid zoals de gemeentelijke raden voor cultuurbeleid, ... Vakbel is bereid om in uw gemeenten of voor uw organisatie dat te verzorgen.

— Vakbel, Limburgstraat 90, 9000 Gent, tel. 091/23.01.36 (24 uur op 24 uur), fax: 091/25.85.08.

SCHERPE KOMMENTAAR OP GEMEENTE-REKENING TE ASSE

„De gemeenterekening vormt de weerslag van het gevoerd beleid gedurende een jaar. Samen met het jaarverslag geeft dit een beeld van wat er door een gemeentebestuur al dan niet is gepresteerd, tenminste als deze activiteit een financiële weerslag had.

Het minste wat wij kunnen doen als politieke partij is er serieuze aandacht aan besteden en daarom deze kritiek.”

Dat verklaarden de 3 VU-raadsleden *Lode Ple-tinckx, Jan Van der Beken* en *Etienne Keymolen* in de gemeenteraad van Asse. Het kritiek was niet mals maar gefundeerd.

VERGELIJKING

In vergelijking met de *Gemeenterekening 90* van de gemeenten Linkebeek, Hoeilaart, Meise, Dilbeek, St.Jans-Molenbeek en Ternat en met de begrotingscijfers '92 van de gemeenten Halle, Wezenbeek-Oppem, Zaventem, Hoeilaart, Gooik en Dilbeek trokken de VU-raadsleden volgende besluiten:

Asse en St.Jans-Molenbeek besteden meer dan 50% van hun uitgaven aan personeel terwijl Hoeilaart 30%, Dilbeek 39%, Halle 44% en Zaventem 41% aan personeelsuitgaven besteden, sommige gemeenten bezitten een uitgebreid onderwijsnet.

Ook inzake de toelage aan het OCMW scoort Asse hoog — meer dan 2.000 fr. per inwoner en Asse draagt het meest bij in de tekorten van de kerkfabrieken namelijk ongeveer 500 fr. per inwoners volgens de begroting '92.

Voor het huisvuil komt Asse, wat het tekort betreft, er het beste uit. De vraag stelt zich of de dienstverlening en de efficiëntie in verhouding staan met de uitgaven, vooral de hoge uitgaven voor het personeel.

ONINBAARHEDEN

Een ander aspect dat opvalt zijn de vele oninbaarheden van belastingen. Een belasting is nor-

maal 5 jaar inbaar en het is dan ook niet verenigbaar met een goed bestuur om het eerste jaar in de huisvuilbelasting al voor 502.000 fr. oninbaar te verklaren en 270.000 fr. op de tweede verblijven. In het totaal van de belastingen is er voor de belastingen van 1991 voor meer dan 800.000 fr. oninbaar verklaard.

VLABRIC

De gemeente betaalde voor 1991 meer dan 5,2 miljoen fr. in het eigen dienstjaar en dan nog eens om elke belastingsrol op te maken en deze op te volgen. Voor een belasting op de reclameborden '90 op te maken betaalde de gemeente in '91 21.124 fr., voor een huisvuilrol 288.000 fr., voor het vermenigvuldigen en opmaken van de begroting meer dan 48.000 fr.

De verpolitiekte vzw Vlabric is zelfs niet meer concurrentieel. Wij zijn verheugd dat Vlabric eindelijk onze gemeentekas niet meer zal plunderen; wij betreuren alleen dat het 6 jaar geduurd heeft na onze interpellatie van 20 nov. '86 om hieraan een einde te stellen.

MOLENBOS

Voor dit privé-sportkompleks te Zellik heeft de gemeente in '91 509.000 fr. aan huurgelden uitgegeven waarvan 309.000 fr. voor het afhuren ten behoeve van de leerlingen van de gemeentelijke scholen van Zellik en dit voor 6 maand terwijl er een splinternieuwe turnzaal ter beschikking staat.

In 1992 is er aldus 300.000 fr. weggegooid.

POLITIE

De politie kost aan lonen 40 miljoen, aan werkingskosten 4 miljoen fr., de bevolking vraagt hiervoor een betere organisatie en meer aanwezigheid op de straat.

In de gemeenterekening is niets te vinden van een aankoop van een snelheidsmeter om overdreven snelheid te controleren.

ONDUIDELIJKHEDEN

Verder is uit de rekening niet op te maken hoeveel uren dienstverleningen er gebeurd zijn door het gemeentepersoneel aan 't *Mankement*, aan gebouwen van de kerkfabrieken, aan onderhoud voetwegen, private voetbalterreinen, aan privé-eigendommen in het algemeen.

Met een interne facturering of met een bijgevoegde nota, zoals vroeger afgesproken, zou dit een beter inzicht in het werk van 60 buitenwerkers geven.

In de post *Schoolmaaltijden* voor de lagere schoolkinderen werden per maand van 33 tot 49 maaltijden betaald aan bejaarden te Zellik.

De uitgaven voor het sociaal sekretariaat ongeveer 1.500.000 fr. voor het opmaken van de wedde-mandaten staan best op een aparte post.

De prijsopofferte voor het leveren van materialen voor wegenwerken en bouw is niet gevolgd in '91 zoals door raadslid Cecile Sillis (Agalev) is aange-toond. Bijgevolg zijn veel facturen onregelmatig en ten onrechte betaalbaar gesteld.

Verder verliest de gemeente 1 miljoen fr. aan een geschil (weddeachterstallen) dat vermeden had kunnen worden.

MILIEU

Wat verder opvalt is dat alle initiatieven die het leefmilieu ten goede zouden komen in de rekening

volledig geschrapt werden, zowel in de gewone als in de buitengewone dienst:

- studie onderzoek waterzuivering: 1.500.000 fr.
- werkingskosten milieuzorg: 70.000 fr.
- werkingskosten milieuwedstrijd: 200.000 fr.
- aankoop beplantingen: 500.000 fr.

Nochtans is de milieuovereenkomst goedgekeurd maar van uitvoering is nog niets in huis gekomen. Van een milieubeleid is geen sprake en dit blijkt ook uit de rekening. Onze fractie heeft geregeld een hand uitgestoken om het konstruktieve voorstellen een milieubeleid vorm te geven maar het bleef op een paar uitzonderingen na bij goedkeurende schouderklompjes.

VAKBONDSPREMIES

Deze bijdrage wordt per jaar met meer dan 10% verhoogd zonder protest van de plaatselijke besturen. Zij bedraagt nu al 570 fr. per persoon ongeacht het statuut, dit terwijl er praktisch geen personeelsleden bij een vakbond zijn aangesloten. Er wordt zelfs voor de leden van het vrijwillig brandweerkorps een bijdrage betaald. In 1991 heeft de gemeente als bijdrage voor dit fonds 223.730 fr. betaald en volgend jaar zal het meer dan 260.000 fr. zijn. De individuele bijdrage bedraagt dan 740 fr. De VU-fractie stelt voor hiertegen formeel te protesteren, want dit is een schande!

FONTEIN

Wat de buitengewone dienst betreft, bedroegen de omgevingswerken aan het ontmoetingspaleis te Zellik 10.923.049 fr. Dit bleek nog te weinig want de gemeente heeft apart nog 150.000 fr. betaald voor een fontein.

Buiten de *Potteel* hebben wij te Asse geen zone 30 alhoewel begin 1991 voor 9 straten het aanvullend politiereglement werd goedgekeurd.

De drainage van de sportvelden van SV Asse heeft in 1991 terug 197.800 fr. gekost, dus juist geen 200.000 fr. Nu wil het college voor dit jaar er terug voor 450.000 fr. in de grond stoppen.

En de VU-raadsleden besluiten hun kritische maar terechte commentaar: „Zeg nu zelf, zo kan het toch niet meer verder!”

BRABANT

AUGUSTUS

22 JETTE: Cultureel verblijf in Reigersnest te Koksijde tot 29/8. Org.: VBG-Jette.

30 LENNIK: Daguitstap met deelname aan de 65ste IJzerbedevaart. Nadien middagmaal en bezoek aan IJzertoren en aan de Abdij van Gistel. Inschrijven en info: 02/532.16.23 of 532.42.51. Busprijs: 220 fr. Org.: VU-Lennik.

30 TIENEN: Tienen met de bus naar IJzerbedevaart. Vertrek om 7u. op Grote Markt. O.L.V. Ten Poel. Terug rond 20u. 395 fr.p.p. -12j.: 295 fr. Inschrijven tel. nrs. 016/81.62.42 en 016/81.45.02 voor 16/8.

30 MEISE/WOLVERTEM: Bus voor de 65ste IJzerbedevaart met opstap te Wolvertem en Meise. Verblijf te Diksmuide tot 17u.30. Daarna bezoek aan Abdij en lokaal Uilenspiegel te Gistel. Inschrijven en info bij M. Passchyn (02/269.69.35). Prijs: 200 fr. volw., kind.: 100 fr. Org.: K. Bulsfonds Meise-Wolvertem-Oppem.

SEPTEMBER

19 BRUSSEL: Vereniging Vlaamse Academics organiseert tweedaagse culturele ontmoeting in Frans-Vlaanderen met bezoeken aan Kassel, Sint-Winoksbergen, Duinkerke en andere bezienswaardige plaatsen. Walter Luyten is hun begeleider. Info: VVA.

HOTEL - RESTAURANT

San Martino

Berg 17 - B 3790 St. Martens-Voeren
Tel. 041/81.09.08 - 041/81.09.29

Gastronomie in een groene oase

Diverse forel spec. en streekgerechten
Marktverse produkten

Groepsarrangementen

Prachtig uitzicht op de Voervallei
Gezellige taverne, groot terras, openlucht-zwembad, kinderspeeltuin, petanquebanen en grote parking.

Voor uw groepsreizen naar de Voerstreek met geleid bezoek aan de forellenkwekerij contacteer ons. Speciale groepsmenu's.

OVER VRIJMETSELARIJ, EEN MERKWAARDIG FVK-PROJEKT

Het Rodenbachfonds-Brabant organiseert van 7 tot 26 augustus 1992, in de feestzaal van de Gemeenteschool-centrum, J. Ghyselenstraat 19 te 1750 Lennik een tentoonstelling over de Vrijmetselarij.

In de sfeer van een vrijmetselaars-werkplaats wordt een overzicht gegeven van de geschiedenis van de vrijmetselarij, haar gebruiken en symbolen, haar invloed en betekenis... Eén en ander wordt uitgebreid geïllustreerd met voorwerpen en materialen: werktuigen, kleding, eetgerei, medailles en onderscheidingen, juwelen, muziek, enz...

De Federatie van Autonome Centra voor Welzijnswerk zorgt voor een aangepaste voordrachtenreeks, waarbij nader op het thema wordt ingegaan. Een originele en kunstzinnige katalogus vormt een waardevolle herinnering aan dit gebeuren.

Omdat de tentoonstelling bij het publiek de nodige vragen zal oproepen geven de lezingen tekst en uitleg. Wij pikten uit het programma enkele punten uit.

VOORDRACHTENREEKS

— De vrijmetselarij: een huis met vele kamers, door historicus Andries Van den Abeele (7 aug., 20u.)

— De vrijmetselaars, door Piet van Brabant, logedignitaris (10 aug., 20u.)

— Metafysische grondslagen in maat, getal en geometrie van het koninklijk paleis te Laken door architecten Fried Verschuren en Wim Oers (11 aug., 20u.)

— Symboliek door publicist en wiskundige Hans Devroe (12 aug., 20u.)

WEST-VLAANDEREN

AUGUSTUS

30 IZEGEM: Vlaams Huis om 4u.: start voettocht naar Diksmuide t.g.v. de IJzerbedevaart. Org.: Wandelklub Vlaams Huis.

31 WERVIK: Wandeling Dikkebus (Zorgvlietpad). Verzamelen om 15u. op de Steenakker. Org.: Wervik-Geluwe-Komen.

SEPTEMBER

3 BLANKENBERGE: Dagreis naar Adinkerke-Veurne. Vertrek om 8u.30 aan stadhuis. Deelname: 700 fr. (bezoek Meli inbegrepen). Verplicht inschrijven. Org.: VVVG-Blankenberge.

27 WAREGEM: 45ste Frans-Vlaamse Kultuurdag met in het programma W. Luyten als gastspreker over „Nieuwe kansen voor het onderwijs in het Nederlands”. Info: Platanendreef 46, tel. 056/60.26.49.

— Mechelse verlichte geesten, vrijdenkers en vrijmetselaars tussen 1772 en 1840 door M.H. Installé, stadsarchivaris Mechelen (17 aug., 20u.)

— Daguitstap naar Antwerpen en haventocht met Flandria en bezoek aan „Broeders in het Eeuwige Oosten”, en vrijmetselaarsgraven op het Schoonselhof met Eugène Warmenbol (18 aug., 8u.)

— Leve de geus, deel I, door Brusselkenner Roel Jacobs (19 aug., 20u.)

— Daguitstap naar Brussel en bezoek St. Goedele met historicus Paul De Ridder. Leve de geus, deel II, stadswandeling met Roel Jacobs (20 aug., 9u.)

— Kerk en vrijmetselarij door pater dominikaan Frans Vinck (21 aug., 20u.)

— Mozart en de vrijmetselarij door journalist Fons de Haas (25 aug., 20u.)

— Voor alle informatie over dit programma kan u terecht op het sekretariaat van het Rodenbachfonds-Brabant, Zwartenbroekstraat 127, 1750 Lennik (02/532.14.41).

LIMBURG

AUGUSTUS

5 GENK: Fietstocht „De Mijnroute”. Info en org.: VVVG-Genk.

8 OVERPELT: Barbecue. In aanwezigheid van gedeputeerde Jef Van Bree. Vanaf 19u. Info en inschrijvingen: 011/23.70.31 (kantooruren) en J. Van Hoof (011/64.36.79).

17 GENK: Boottocht Genk-Maastricht i.s.m. Rode Kruis. Vertrek om 8u.30 aan het station van Genk. Org.: VVVG-Genk.

21 GENK: Kerketrip met bezoek aan kerken van verschillende godsdiensten. Org.: VVVG-Genk.

29 GENK: Cultureel verblijf in De Kinkhoorn te Oostende, tot 5/9. Org.: VVVG-Genk.

30 HAM: Met bus naar Diksmuide en Brugge. Vertrek om 6u.45 aan oprit E313 te Kwaadmechelen. Prijs: 380 fr. (bus + geleid bezoek Brugge) + 120 herkenningsteken. Inschrijven: Eddy Volders, Den Dries 30, 3945 Ham (013/66.86.37 of Dieter Geerinck, Meerhoutstraat 10 (013/66.80.28).

SEPTEMBER

18 HASSELT: Geleid studiebezoek aan het nieuwe provinciehuis en aansluitend bezoek aan Jenevermuseum. Org.: VVVG-Hasselt.

ANTWERPEN

AUGUSTUS

5 MOL: Uitstap en natuurwandeling te Bree. Org.: VVVG-Mol.

7 HEIST O/D BERG: Baskische nationalisten, waaronder dr. Inigo Jacca, te gast bij Vlaamse Kring Heist tijdens een barbecuefeest. Verzekerde aanwezigheid van Walter Luyten. Barbecue: 250 fr. Na betaling ontvangt u een infobrochure.

17 DEURNE: Moederviering in CC Rix, de Grijspeertstraat te Deurne. Org.: VVVG-Deurne.

20 MOL: Stadsbezoek aan Maastricht en bezoek Afrikatentoonstelling. Org.: VVVG-Mol.

27 MOL: Stadsbezoek aan Delft. Org.: VVVG-Mol.

29 BEVEL: Het Zangkoor Bevel organiseert dagtocht o.l.v. historicus Walter Luyten naar Frans-Vlaanderen. Info: 03/482.11.93.

30 Wommelgem: Met autobus naar IJzerbedevaart. Nadien naar Oostduinkerke. 300 fr.p.p., -12j. gratis. Vertrek: 7u. Brochem-kerk, 7u.10 Ranstlichten, 7u.20 Wommelgem-kerkplaats, 7u.30 Borgerhout-Stenenbrug, 7u.40 Edegem-Dorp, 7u.45 Drie Eiken, 7u.55 Kerk Elsdonck. Voor inschrijvingen en info: W. Herbosch 03/353.68.94 of K. De Grijze 03/449.82.12.

30 KALMTHOUT: Met de bus naar Diksmuide. Daarna naar Frans-Vlaanderen. Vertrek 8u. Heidestation. Terug rond 22u. Deelname: 400 fr. bus + 150 fr. kenteken. Inschrijven bij Diane D'Hondt 666.86.81.

30 WESTERLO: Naar IJzerbedevaart met bus.

Vertrek in Westerlo om 7u., Tongerlo 7u.10 en Voortkapel om 7u.20. Na bedevaart bezoek aan leper. Terug rond 20u. Busprijs 150 fr., -12j. gratis. Inschrijven bij VU-bestuursleden.

31 ZWIJNDRECHT: Seniorensportkamp t.e.m. 4/9. Org.: VVVG-Zwijndrecht i.s.m. Sporta.

SEPTEMBER

6 BOECHOUT: Daguitstap „In Flanders Fields”. Met bezoek aan Diksmuide, militaire begraafplaatsen, leper. Deelname: 600 fr. (busreis, boottocht, toegang musea, gids en infopakket). Maaltijden ter plaatse te regelen.

Inschrijven en info bij bestuur VU-Boechout-Vremde.

12 WILRIJK: Etenje van VU-Wilrijk. Eregast is voorzitter Bert Anciaux. Info bij bestuursleden.

12 BEERZEL: Dagtocht o.l.v. Walter Luyten naar Frans-(of Zuid-)Vlaanderen. Programme en info bij notaris Van de Poel, Hoogstraat 86, 2580 Beerzel (015/75.62.38). Org.: Davidsfondsafdeling Beerzel. Iedereen welkom.

13 BERLAAR: Open Monumentendag met bezoek aan o.a. Gestel kerk, Boterhoeve enz. Een organisatie van DF-Berlaar. Info bij Walter Luyten (03/482.11.93).

18 TONGERLO/WESTERLO: Om 20u. in Kapellekeshoef: Peter De Roover, voorzitter VVB, over de Vlaamse Volksbeweging, doel en inzet. Org.: SMF-Kempen.

SCHOENEN

Willy VERDIEVEL- Hilde DEMAREY

Albert I-laan 171, 8620 NIEUWPOORT-BAD
Tel. (058) 23 51 96 - Fax (058) 23 51 96

DOCKSIDES

AIGLE
TRETORN
ROMIKA

Scholl

Ronny

TEKO

AMBIORIX

BAMA

Kickers

adidas

GUMA

Gabor

BAMA

JED

WOLFE & MOSS
JED

Think Puppers

diadora

MEPHISTO

TROPS

SEBAGO

Docksides

SEBAGO 26 kleuren
TROPS 20 kleuren
AMBIORIX 6 kleuren

WEEK-END altijd open
Woensdag gesloten

Dit jaar terug het MEEST aantal
kleuren van gans de KUST

WIPPELROCK '92 10 JAAR VUJO- EVERGEM

Toen in 1987 VUJO-Evergem vijf jaar bestond, wilden we dit vieren met heel de gemeente. Onder leiding van onze toenmalige voorzitter Jos Van Vooren werd *Wippelrock* geboren.

De naam sloeg op de parochie waar het rockconcert plaatsvond. In feite zagen we het geheel ruimer dan alleen maar een concert. Het moest een fuif worden om nooit te vergeten. En dat werd het ook. Samen met 800 jongeren van in en buiten de gemeente, de LSP-Band, Bart Peeters en Walter Grootaers vierden we feest tot in de vroege uurtjes.

Bij de opmaak van ons jaarprogramma 1988, werd *Wippelrock* terug opgenomen: op hetzelfde weekend in de krokusvakantie, in dezelfde zaal De Molen te Wippelgem. Ook de LSP-Band was terug van de partij met Walter en Bea Van Der Maat dit keer. De ambiance was dus verzekerd en *Wippelrock* werd stilaan het grootste rockconcert in het Meetjesland.

TWEEJAARLIJKS

Om alles in de puntjes te kunnen bereiden, werd

de volgende *Wippelrock* verschoven naar 1990. De idee om over te schakelen tot een tweejaarlijks evenement werd ook dit jaar behouden. Dit gaf het voordeel dat we ook op politiek vlak acties konden plannen.

De derde uitgave van *Wippelrock* werd dan ook subliem. Met Eye tot Eye, Ze Noiz en The Scabs kozen we voor een iets jonger publiek, dat dan ook massaal aanwezig was. We telden niet minder dan 1.300 betalende entrees. Met pijn in het hart moesten echter 200 mensen de toegang ontzegd worden omdat de zaal overvol was en er echt niemand meer bij kon.

Het stond vast dat we binnen de muren van Zaal *De Molen* niet verder konden uitbreiden. Alleen het feit al dat er vorige keer 200 mensen niet binnen konden, deed ons besluiten om het in openlucht te proberen. Onze vaste datum werd dichterbij de zomer geschoven, nl. 5 september 1992, ook de plaats wijzigde: wij verhuisden naar de Grovemansdreef te Langerbrugge, rechtover het gemeentelijk cultureel centrum *De Burggrave*. Zes groepen hebben we geprogrammeerd: *Man X*, *Jack of*

Hearts, *The Paranoiacs*, *The Cropdusters*, *The Radios* en *Gotcha!* Met het podium en de geluids- en verlichtingsinstallatie van Rock Torhout erbij is een uitstap naar *Wippelrock '92* zeker de moeite waard! De festivalweide is vanaf 13u. toegankelijk, er is een ruime parking en via wegwijzers kom je gegarandeerd ter plaatse. Kaarten kosten 550 fr. in VVK en voor VU-leden; 650 fr. aan de ingang (voor niet-leden).

Wie wil meewerken aan de organisatie en het festival achter de schermen wil meemaken, kan met ons contact opnemen: VUJO Evergem, Danny de Sloover, Benninckstraat 14, 9940 Ertvelde (091/44.03.76 na 18u.); bij Steven Seghers, K. Ledeganckstraat 25, 9940 Ertvelde of bij Patrick Van Herreweghe, Hazelaarstraat 16, 9940 Evergem.

Danny de Sloover

ADVERTENTIE

p r o v i n c i e Limburg

De Bestendige Deputatie van de Provincie Limburg brengt ter kennis dat er wordt overgegaan tot de aanwerving van een **STAFMEDEWERKER** ten behoeve van de Provinciale Dienst voor Onthaal van Gastarbeiders, door de Vlaamse Gemeenschap erkend als Regionaal Integratiecentrum.

TAAKOMSCHRIJVING

— De stafmedewerker zal onderzoek doen naar de toenemende spreiding van de migranten over de Limburgse gemeenten buiten de vijf mijngemeenten. Daar deze trend zich doorzet zullen meerdere lokale overheden en het plaatselijk welzijnswerk hiermee geconfronteerd worden. De stafmedewerker dient dan ook te onderzoeken welke aanpak en projecten vanuit de ervaring met de mijngemeenten kan overgedragen worden en op welke wijze.

— Hij/zij zal eveneens onderzoeken hoe het harmonisch samenleven tussen Vlamingen en migranten via hun wederzijdse organisaties, kan bevorderd worden om het zogenaamde „Samenlevingsprobleem” binnen Limburg te voorkomen. En dit ook in de toekomst met de veranderde Socio-Economische situatie en de toenemende spreiding. Hiertoel zal hij/zij contact opnemen en overleg plegen met de verscheidene organisaties en nieuwe projecten mee stimuleren en uitbouwen.

PROFIEL

De stafmedewerker bezit een universitair diploma menswetenschappen (bij voorkeur politieke of sociale wetenschappen, sociaal-ekonomische wetenschappen, moderne geschiedenis of communicatiewetenschappen). Hij/zij is contactvaardig en heeft bij voorkeur enige ervaring in het migrantenwerk. Hij/zij beschikt over een wagen en is bereid tot avond- en sporadisch weekendwerk.

STATUUT

De stafmedewerker wordt contractueel aangesteld. De erkenning van de Provinciale Dienst voor Onthaal van Gastarbeiders als Regionaal Integratiecentrum loopt tot 31.12.1996.

De bruto-jaarwedde volgens de huidige index bedraagt minimum 847.777 fr. en maximum 1.352.361 fr.

INSCHRIJVING

Kandidaturen met uitgebreid C.V. en een afschrift van het universitair diploma, worden voor 20 augustus 1992 gestuurd aan de Provinciegriffier, 4e directie, afdeling 4.1., Universiteitslaan 1 te 3500 Hasselt. Op basis van de C.V. zal een eerste selectie plaatsvinden.

OOST-VLAANDEREN

AUGUSTUS

5 OUDENAARDE: Geleid bezoek aan het historisch stadscentrum. Vertrek om 10u. aan ingang stadhuis. Meertalige rondleiding met stadsgids voor buitenlandse gasten. Bezoek aan nieuw gerestaureerde zalen van het stadhuis. Deelname 100 fr. Aansluitend middagmaal mogelijk (700 fr.) mits voorinschrijving. Info: Walter Luyten, 03/482.11.93.

16 BUGGENHOUT: Eendagse busreis naar Zeeland en Damme. 500 fr. p.p. (bus, overzet, gids, Zeeuwse bolus met 2 kopjes koffie, toegangsticket Zeeuws Museum). 's Middags eigen piknik of middagmaal aldaar. Reservaties voor 1/8 bij F. Boeykens (052/33.66.48).

23 LEDE: 4de Barbecue aan het Donkmeer, Donk-laan 15 te Overmere. Vanaf 12u.30. 400 fr.p.p. Org.: VU-Lede.

VLAAMSE JONGEREN MECHELEN NAAR DIKSMUIDE

De *Vlaamse Jongeren Mechelen* legt op zondag 30 augustus een bus in naar Diksmuide. Na de IJzerbedevaart rijdt de bus door naar Oostduinkerke waar men een bezoek kan brengen aan het Visserijmuseum.

Op zondag 9 augustus e.k. gaat de groep de Lesse afvaren, geïnteresseerden kunnen nog altijd mee. Voor beide activiteiten dient men wel in te schrijven via Jurgen Cauwenbergh (015/20.13.21).

LAWAAIMENSEN

Lezer Jan Dierick (Boutersem) meent dat Vik Anciaux en Willy Kuijpers ongelijk hadden, door het Le Pen-optreden van het Vlaamse Blok aan te pakken tijdens de 11 Juliviering te Brussel (WIJ, 23 juli j.l.). Hij vergelijkt Willy's en Vik's optreden in Komen, Voeren; t.a.v. de Franse preken, enz... met dit gedoe. Indien J.D. „Brussel” zou meegeen, zou hij wellicht anders oordelen.

Dit brutale gebeuren (en ook de vele andere gelijkaardige feiten!) zijn van een totaal andere aard. De overgrote meerderheid van de 2.000 aanwezigen juichte Willem Vermandere toe. Hoop en al 100 lawaaimensen — één op 20 dus! — wensten hem het zingen te beletten. Met welk recht? Bovendien waren zij daarvoor (en blijkbaar daarvoor alleen) naar Brussel afgezakt.

Wie het 11 Juliprogramma niet zint, evenzeer is dit waar voor Zangfeest of IJzerbedevaart, blijve beter weg.

N.V. Kortenaeken

MOUREAUX

Het „plan Moureaux” inzake — zoals hij die zelf noemt — „de fundamentele hervorming van de ziekteverzekering” is eens te meer een slag in het water: wat lukraak budgettaire knip- en paswerk in de „ijdele” hoop om het stelsel wat zuurstof te geven om het (tijdelijk) van de dreigende verstikkingsdood te redden én met de ijdele hoop daarvoor de onafwendbare splitsing van de gezondheidszorg nog te kunnen voorkomen of althans nog wat uit te stellen.

Van enige concrete remediëring van de gekende kommunautaire transfers „door ongelijke toepassing van de wettelijke reglementering” is er in de plannen van Moureaux nergens enige verwijzing.

Erger is echter de vaststelling dat de zoveelste Belgische beleidsverantwoordelijke voor een efficiënte gezondheidszorg nog steeds niet meent te moeten uitgaan van behoeften en zich nog steeds enkel en alleen laat leiden door louter budgettaire wetmatigheden. Daar waar het vooral de duidelijk verschillende behoeften zijn en het totaal verschillend consumptiepatroon inzake gezondheidszorg, in Vlaanderen en in Wallonië, die de kommunautarisering van de gezondheidszorg steeds meer opdringt, veeleer dan de geldstroom van Vlaanderen naar Wallonië, die daar trouwens veeleer het rechtstreeks gevolg van is.

Het is dus, ook voor de Waalse socialist Moureaux nog steeds niet duidelijk dat alleen in het kader van een eigen behoeftegerichte gezondheidszorg onder eigen verantwoordelijkheid in Vlaanderen en in Wallonië nog sprake kan zijn en van de inderdaad dringende sanering én van de even noodzakelijke fundamentele hervorming van ons stelsel van gezondheidsvoorziening.

Philippe Moureaux: dan toch de specialiteit in het plaats van kommunautaire tijdbommen onder unitaire Belgische regeringen?

dr. Walter Peeters, Hamme

HARTVERWARMEND

Ik zeg u hartelijk dank voor de toezending van het Vlaams-Nationaal Weekblad WIJ (3 april j.l.) waarin een artikel is afgedrukt over ons Europees Bureau voor Taalminderheden. Deze enigszins vertraagde reactie biedt mij evenwel de mogelijkheid op te merken dat ik van verschillende personen hartverwarmende reacties en brieven heb mogen ontvangen. Dat stel ik bijzonder op prijs.

Wanneer lezers van uw tijdschrift, op het gebied van de kleine talen in Europa, nadere informatie wensen, dan zal ons Bureau proberen hen zo goed mogelijk van dienst te zijn.

Tot onze spijt zijn wij telefonisch nog steeds moeilijk bereikbaar, omdat Belgacom in ons deel van Brussel geen nummers beschikbaar heeft. Maar een kort briefje naar ons adres en wij nemen zo spoedig mogelijk contact met de desbetreffende persoon op.

Auke van der Goot,
Europees Bureau
voor Taalminderheden
Sint-Jooststraat 49-51,
1030 Brussel

11 JULI BOODSCHAP

Vlaanderen, staat in deze Staat nu stout genoeg, Vlaanderen is oud en volwassen genoeg om zelf te regeren, verjaag de renegaten en Fransdolle dames en heren uit ons erfgoed, desnoods met guldensporenmoed.

Laat Kroon en Kerk en Staat maar samenspannen, ons zelfstandigheidsstreven kunnen ze niet verbannen. Verwijder uit onze muziek- en reclamewereld dat engelstalig gedoe; waar gaat onze Vlaamse liederenschat naar toe?

Nochtans, onze Vlaamse taal klinkt wonderzoet voor wie haar geen geweld aandoet.

En als onrustzaaiers, ook vanachter schermen, ons Vlaams volksrespect nog verstoren, moet de Brusselse overheid hen maar ringeloren.

Jan De Dier sr, Erembodegem

BEULEMANS

Na het afspringen van de dialoog tussen gemeenschappen verscheen daar plots het woord „ekotaks”.

Ofschoon in het Nederlands het begrip „milieuheffing” jarenlang bestond voordat er in het Frans ook maar een woord voor bedacht was, hebben de onderhandelaars

het woordje „écotaxe” overgenomen dat hun Franstalige partners hun hadden voorgezegd. Al onze journalisten zonder uitzondering hebben dat zelfde barbarisme in hun verslagen gehanteerd.

Dat doet bij mij enkele vragen rijzen:

1. In welke taal werden de onderhandelingen gevoerd? Hebben de Vlamingen misschien een soort Beulemans gesproken om zich voor hun Franstalige landgenoten verstaanbaar te maken?

2. Wie bracht de ideeën aan? Of hebben de Vlamingen zelf dat Beulemansiaanse woord bedacht?

3. Wisten onze politici inderdaad niet dat er in Nederland al zoiets als een *milieuheffing* bestond?

4. Kennen de journalisten hun Van Dale niet voldoende om die „écotaxe”, die na de besprekingen naar buiten kwam, meteen in „milieuheffing” om te zetten?

Dat woordje „écotaxe” verraadt veel meer over de werkelijke machtsverhoudingen bij de besprekingen dan welk lek ook. Het zegt ook veel over het kulturele gehalte, de taalvaardigheid, het zelfstandige denken van de Vlaming.

Ik zou het erg vinden als onze onderhandelaars zo onmondig waren als uit hun leentjebuurtalgebra blijkt.

Jot Theys, Alesberg

UITGEKOMEN

Ik veronderstel dat Vic Anciaux geen katholiek maar wel een kristen mens is en dat hij vroeger ook de gewijde geschiedenis geleerd heeft.

Welnu, wat heeft Kristus aan zijn leerlingen opgedragen? Gaat en onderwijst alle volkeren, maar niet dat men ze allemaal dooreen moet halen. Het is daarom dat hij iedereen op die plaats gezet heeft waar hij moet zijn.

Overal waar veel soorten volk samenwonen is er oorlog, hier zal deze ook komen. Terwijl de Belgen maar één kind mogen hebben, hebben inwijkelingen er zoveel meer met zoveel vrouwen. Als ge in sommige straten van Brussel gaat ziet ge dan niet wat er gebeurt? En nu de grenzen van Europa opengaan krijgen de mensen nog meer schrik.

Van het ogenblik dat alles naar de groten is gegaan en de middenstand er van tussen is, is ons land kapot. Kijk de boeren, de grote magazijnen, de kleine ondernemers. Allemaal in het voordeel van de rijken!

Kristus heeft voorspeld dat er op het einde der eeuwen veel hongersnood en ongeneeslijke ziekten zullen komen en Nostradamus heeft in 1555 voorspeld dat er na deze paus nog een paus zal komen en dat de wereld zal vergaan in oktober 1999.

En alles is al uitgekomen!

N.D.D., Meise

TEGEN EURO-JACOBINISME

Het is verheugend dat Jaak Vandemeulebroucke en Bert Anciaux grondige kritiek op het verdrag van Maastricht niet hebben geschuwd en dat de Volksunie de moed heeft gehad het verdrag in zijn huidige vorm te verwerpen. Ze mogen daarbij gerust ieder verwijt van anti-Europese houding afwimpelen. Ze hebben alleen hun plicht gedaan. Als Europeaan: door een centraliserende megastaat af te wijzen, aangetast door Euro-Jacobinisme. Als Vlaming: omdat ze de aantasting verwerpen van een publiekrechtelijk statuut en een beveiligde ruimte voor onze Nederlandse taal en cultuur.

Terecht hebben zij geoordeeld dat de in het verdrag opgenomen garanties ontoereikend zijn voor de bescherming van de kleinere cultuurgemeenschappen. Dat geldt o.m. het veelgeprezen subsidiariteitsbeginsel.

Niemand minder dan prof. R. Vandeputte wees (in *De Standaard*, 5 juli) op de dubbelzinnigheid rondom dit beginsel, bepalende dat beslissingen slechts op hoger niveau worden getroffen, indien ze op lager niveau niet mogelijk zijn. Dit beginsel staat haaks op het traditioneel optreden en op de geest van de Commissie; het is nochtans deze instantie die over de toepassing ervan moet waken, want afdwingbaarheid van de toepassing is er niet bij.

De subsidiariteit lijkt dus een lege doos. Tipisch voor het konformisme van de „Vlaamse voormannen” is, dat een Chabert niettemin al tegen de toepassing van het nieuwe beginsel meent te moeten waarschuwen!

Een ander panacee die ons tegen een centralistisch Europa zou moeten beschermen, vormen de regio's. Er zijn er van alle slag en formaat: op hun jongste bijeenkomst waren er ruim 180 vertegenwoordigd. Sommige zijn niet veel meer dan een administratief distrikt, andere beschikken over ruime economische bevoegdheden, enkele hebben een etnisch karakter. Er zijn er nauwelijks bij met een linguïstisch-kultureel-politieke achtergrond en aspiraties, die met de onze vergelijkbaar zijn.

Optimisten wijzen erop dat enkele regio's zich inderdaad roeren en heel misschien wel eens een kentering zouden kunnen tot stand brengen. Realisten stellen vast dat de regio's geen beslissingsbevoegdheid hebben en dat wie de Vlaamse verworvenheden op het vlak van de regio's wil veilig stellen, op een verkeerd spoor zit. Om de goede reden dat zij enkele grote centralistische staten op hun weg zullen vinden, die zich hardnekkig zullen verzetten tegen bevoegdheidsuitbreiding t.v.v. hun regio's.

Ook buiten de polemiek om Maastricht wordt vaak „het opvullen van het democratisch deficit” in de Europese instellingen voorgesteld als de ultieme stap voorwaarts. Het is onbetwistbaar juist dat de EG slechts

werkelijk democratisch wordt, wanneer tegenover een eigenmachtige Raad en Commissie een Europees Parlement staat met volwaardige controle- en beslissingsbevoegdheden. Dat zulk parlement meteen de ideale beveiliging zou zijn van ons Vlaams statuut in Europa, volgt daar evenwel niet uit. Zoveel begrip en inzicht mag niet worden verwacht van een parlement, waarin onze vertegenwoordigers als een kleine minderheid zullen verdwijnen tussen vertegenwoordigers van landen met historische en ideologische visies, die totaal vreemd zijn aan onze specifieke problematiek.

Slotsom: slechts de soevereine staten spreken mee op het Europese beslissingsniveau, waar in de toekomst steeds meer beslissingen zullen vallen die het statuut van onze taal, cultuur, onderwijs en identiteit raken. Niet omwille van enig woordfetisjisme, maar uit noodzakelijkheid moeten we de strijd voor een *soverein Vlaanderen* inzetten.

Verheugend is dat daardoor de strijd verplaatst wordt van een Europees doolhof naar een strijdperk naar onze maat. Deze strijd kan zich immers afspelen binnen België, waar Vlaanderen het nodige gewicht heeft. Bovendien loopt het belang van onze Waalse landgenoten parallel met het onze.

(ingekort)
W.v.d.S., Mechelen

VONDSTEN IN VOEREN

In uw „Omslagverhaal” over *Archeologie in Vlaanderen* verwondert het me, de Voerstreek niet vermeld te vinden.

Tussen 1950 en 1980 vonden we tijdens onze vakanties in Voeren (op aanwijzing van Jos Gouverneur, Jef Ernst en Huub Brouwers) duizenden sileksen. Wij houden ze beschikbaar voor zodra er daar een officieel streekmuseum komt. Verder nog Romeinse vondsten van aan de Steenboskapel, waar „Villa Fura” was.

Prof. dr. A. Evrard, Gent

KUNSTMATIG

Heel veel Brusselaars wagen zich 's avonds niet meer op straat of in de metro. Sommige wijken zijn zelfs overdag al niet meer veilig.

In die stad over een *Bange Blanke Man* zingen is een regelrechte provokatie. Vooral omdat de zanger zelf elke dag een rustige avondwandeling kan maken in zijn veilige Westhoek.

Reakties waren dus te verwachten en de inrichters hadden dit lied niet mogen programmeren op een Guldensporenviering, waar het overigens helemaal niet op zijn plaats was.

20-30 jaar geleden waren de toenmalige Volksuniemilitanten ook niet afkerig van enig

fisiek machtsvertoon als ze werden geprovocerend en getergd; met wat duw- en trekwerk, en vaak ook rake klappen. Ze werden toen ook uitgescholden voor „nazi-beulen”, enzovoort.

Uw verontwaardiging (WIJ, 17 juli) lijkt dan ook nogal kunstmatig bij mensen die het destijds allemaal hebben meegemaakt.

Ik zou deze betreurenswaardige, maar in feite banale rel maar gauw vergeten en ze zeker niet buiten alle proporties opblazen. Alle publiciteit hieromtrent is koren op de molen van het VI. Blok.

L. Kalhöfer, Kalmthout

ZIEKENFONDSEN

De ziekteverzekering zit met een financiële put, dat is geen nieuws. Evenmin dat men het geld niet wenst te halen waar het wel te vinden is, bij de ziekenfondsen.

Elk jaar strijken die méér dan 20 miljard op aan „administratiekosten”. Geen wonder dat — vooral de grote — ziekenfondsen zich een indrukwekkend imperium hebben opgebouwd. Hun diensten zijn gehuisvest in lussieuze gebouwen; via concurrerende vaten zijn zij baas in heel wat klinieken, polyklinieken, reisbureau's, apoteken, hotels, restaurants. En niet alleen in het binnenland.

In Zwitserland en Zuid-Frankrijk zijn kristelijke en socialistische ziekenfondsen eigenaar van een groot aantal vakantiecentra, dat elk jaar nog aangroeit.

Wie een zoon of dochter apotheker heeft en een apothek tracht over te nemen kan het vergeten als ook deze ziekenfondsen daarop hun oog hebben laten vallen; deze bieden altijd een aantal miljoenen méér. Kapitalisme tot en met.

Er zijn niet alleen de toegeschoven miljarden; er is ook het totaal gepolitiseerde RIZIV waar geen pottenkijkers welkom zijn. Waar elke zorgverstrekker — terecht — onderworpen is aan controle, ligt dit voor hun eigen instellingen heel wat eenvoudiger: de ziekenfondsen duiden de controleurs aan m.a.w. de gecontroleerden controleren zichzelf. En aan de top van deze ziekenfondsen vinden wij uiteraard ministers en parlementairen van CVP en SP.

Is het dan te vermijden dat de doorsnee burger veronderstellingen maakt over financiële bewegingen en er op wacht dat ook in Vlaanderen één of andere Vanderbiest zijn mond voorbijpraat?

Bijzonder erg vind ik dat het de ziekenfondsen zijn die voorgesteld hebben een hele reeks geneesmiddelen niet meer terug te betalen, die vooral gebruikt worden door bejaarden en dementen.

De „pil” terugbetalen en de veertienjarigen naar Zwitserland op vakantie sturen is hen belangrijker dan de gezondheid van een groep die zich nog moeilijk kan verdedigen.

Hoe laag zijn die „sociale” machthebbers gevallen!

Paul De Belie, Merelbeke

BEGROTINGSWERKZAAMHEDEN

Het parlement is met vakantie. Terwijl de burger tracht van de zon en zijn vakantie te genieten zocht de regering in deze periode koortsachtig miljarden om de vooropgestelde begrotingsnorm te halen.

De minister van Begroting heeft een lijst opgemaakt van meevallers en tegenvallers voor de begroting '93. Zoals gewoonlijk zijn de laatste groter dan voorzien. De zwaarste dobber blijft natuurlijk de stijgende intrestlast op de schulden. Zoals elk jaar zal er een aardig stukje gediscussieerd worden over de uitgangspunten van de begroting waarbij de intrestvoet een doorslaggevende rol speelt alsmede de te verwachten groei van de economie en de inflatie. Zoals elk jaar duiken ook nu weer uitspraken op als „de uitgaven van de staat zijn niet meer samendrukbaar”, een andere manier om te zeggen dat men onvoldoende kan besparen en dus bijkomende inkomsten zal moeten zoeken.

Zijn de uitgaven van de staat werkelijk niet meer samendrukbaar? Natuurlijk niet wanneer men niet bereid is structurele maatregelen te nemen in het openbaar ambt, de sociale zekerheid en de overheidsbedrijven. Het is precies in deze sectoren dat het schoentje wringt. De uitgaven van de staat inzake transferten volgen een eigen perfide evolutie omdat ze gebaseerd zijn op talloze wetten en reglementeringen. Wanneer de regering niet bereid is het debat ten gronde te voeren over de uitwassen van de diverse systemen is er uiteraard geen samendrukbaarheid mogelijk. Maar is het zo logisch dat de pensioenen van de ambtenaren automatisch worden verhoogd wanneer ook de lonen van de

(foto E. Peustjens)

ambtenaren in dienst stijgen? Is het echt zo vanzelfsprekend dat de kosten van de gezondheidszorg jaar na jaar toenemen aan een ritme dat elke logische band met de normale kostenevolutie mist? Is het normaal dat uitgaven voor de werkloosheid stijgen ook wanneer het aantal werklozen daalt? Is het dan normaal dat ziekenfondsen miljarden teveel ontvangen van het RIZIV zonder dat deze worden terugbetaald zoals het rekenhof nog zopas heeft aangeklaagd? Samendrukbaarheid van de staatsuitgaven staat of valt dus met de moed van de regering om de uitwassen van goedbedoelde wetten onmogelijk te maken.

De minister van Sociale Zaken heeft deze week aangekondigd dat hij de sektor van de ziekteverzekering wenst te saneren. Zoals wij reeds enkele weken geleden in deze rubriek schreven, bepleit de minister nu ook een grotere verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen in deze sector, dokters, ziekenfondsen, hospitalen, bejaardentehuizen, enz.

Wil men het stelsel betaalbaar houden en er vooral voor zorgen dat de echte behoeftigen nog kunnen ver-

zorgd worden dan zullen belangrijke ingrepen nodig zijn en moeten alle heilige huisjes, die in het verleden werden opgebouwd, afgebroken worden. De responsabilisering van de ziekenfondsen en de dokters zal dan ook een stuk verder moeten gaan dan de minister voorstelt. Men is al te vaak vergeten dat de ganse sociale zekerheid is ingevoerd om de zwakkeren in de samenleving te beschermen tegen ziekte, werkloosheid, handicap, enz... al te vaak worden de structuren beschermd en niet de burger.

De rechtstreekse band tussen sommige politieke partijen en sociale organisaties is hieraan uiteraard niet vreemd. Indien de regering Dehaene wil bewijzen dat ze het algemeen belang wil dienen los van de structuren die de regeringspartijen zo dierbaar zijn, dan zijn er ongetwijfeld nog gevoelige besparingen mogelijk op de staatsuitgaven. Eerlijk gezegd zou dat pas een echte nieuwigheid zijn en een aangename verrassing.

Men heeft immers reeds zoveel over inleveringsmaatregelen gespekuleerd dat de bevolking voorbereid is op nieuwe onaangename maatregelen, hetzij een indeks-

sprong, hetzij een bijkomende belasting, hetzij de beperking van de fiskale uitgaven. Maar met als resultaat dat op het einde van het jaar het netto besteedbaar inkomen daalt.

Indien deze verwachting ook werkelijkheid wordt is dat het zoveelste bewijs van de ondoordachte en onverantwoorde houding van de regeringspartijen, want dan nemen ze vandaag terug wat bij de belastingshervorming aan de burger werd gegeven. Dit bewijst dan dat de toenmalige minister van Begroting *Hugo Schiltz* gelijk had wanneer hij waarschuwde voor een ondoordachte belastingsverlaging waarvoor onvoldoende compensatie voorhanden was.

Wanneer de regering niet in staat zou blijken een ernstige begroting voor te stellen met structurele maatregelen kan ze best opstappen want dan is er ook weinig hoop dat er een oplossing komt voor de verdere staats-hervorming. De resultaten van de begrotingsronde zullen pas na de vakantie duidelijk worden wanneer de noodzakelijke wetteksten bij het parlement worden neergelegd.

De Vlaamse regering heeft zojuist haar begrotingsontwerp voorgesteld, niet alleen aan de pers maar ook aan de Vlaamse Raad, een positieve wending. Het resultaat is meer dan behoorlijk, men respecteert de norm en keert terug naar de budgettaire orthodoxie. Eindelijk wordt afgestapt van de debudgettering en krijgt men een objectief beeld. Jammer dat ook hier een belastingsverhoging voor de burger noodzakelijk bleek.

Tot slot wensen we elkeen een welverdiende en „zorgeloze” vakantie.

Lamoraal

Brugge bezoeken is ook kennis maken met het

**Vlaams
Ontmoetingscentrum
* De Gulden Spoor**

rechtover uitgang parking

't Zand 22 Brugge
tel. 050.34.30.82

- * dranken   * restaurant
- * snacks   * zaal voor 50 pers.

Café & Feestzaal ★
Op Den Saele
Boomstraat 141 3798 s Gravenweeren

Zitplaatsen feestzaal voor 100 personen - Groepen en bussen **op afspraak** tegen speciale prijzen - toeristenmenu 295 fr.

Café Zaal Hotel
— *Cambrinus* —
Kloosterstraat 3 • 3960 Bree
089/47.28.97

Café
In de Groene Poort
Dorp 31, GOOIK
Tel. 02/532.10.21.

Sedert een halve eeuw het Vlaamse trefpunt in het Pajottenland. Streekbieren, boterhammen, spaghetti en ijs. Terras, speeltuin, vergaderzaal. **Uitbaters Herman Neukermans en Anita Sorgeloos.** Dinsdag gesloten.

't boerenhof

CAFE-RESTAURANT-FRITUUR

Terras - Lunchroom - Coffeeshop
Altamira stone grill

**Prijzen voor groepen
op aanvraag.**

De Plank 24A
3790 Sint-Martens-Voeren
Tel. 041/81.07.03

**Adverteren in WIJ
rendeert**

02/219.49.30

Probeer eens!

**Banketbakkerij
ANTWERPIA**

JOOST GOSSYE

Geraardsbergsestraat
38
9300 Aalst
Tel. 053-21.35.33

**RESTAURANT-HOTEL
OVEREINDE**

Salons Raymond

- banketzalen tot 300 personen
- specialiteiten bruiloften en banketten

Overeinde 8 AS
011/65.73.05 - 65.89.40

**Bij vertonen van VU-Idkaart:
één aperitief gratis.**

Het Palinghuis

**Sedert 1910
JAN PAUWELS-DE BRAUWER**
Oude Brugstraat 16, 9200 Schoonaarde. Tel. 052-42.32.46

Wekelijkse rustdag vrijdag tot zaterdag 18 uur
Jaarlijks verlof december

De familiezaak met traditie

**Brood- en
banketbakkerij**

R. DE BEULE
Heirbaan 53
2070 BURCHT
Tel.: 03/252.70.98

**SPECIALITEIT VAN ALLE
GELEGENHEIDSGEBAK**

Hostellerie

Petrus

Oerenstraat 13 8190 Alveringem
tel. 058/288 007

Hotel — Restaurant — Feestzaal — Tea-Room

Een gastronomisch kompleks, gelegen op amper 15 min. van de kust, stelt U een zee voor van kalmte, comfort, keuken, rust, rustiek en romantiek.

Wij bieden U:

- 14 luxueuze hotelkamers met alle denkbare comfort
- Fijne Franse keuken, à la carte en 8 menu's van 695 fr. tot 1600 fr.
- Een hart voor de kinderen, eigen speelruimten en aangepaste menu's.
- Kamer (2 pers.) met uitgebreid ontbijt: vanaf 1750 fr.
- Eveneens pension en half-pension mogelijkheden.
- Week-end verblijf.

"SEMINARIEMOGELIJKHEDEN" - conferentiezaal met alle nodige multifunctionele apparatuur.

Voor gratis informatiepakket nopens onze mogelijkheden:

Oerenstraat 13 8690 Alveringem tel. 058/288 007

PENTAGONE / THREE POINTS

Singapore goes "Bell"gian.

Vandaag breekt voor Singapore een nieuw communicatietijdperk aan. Deze draaischijf van de Aziatische markt maakt vanaf nu ook deel uit van de wereld van Alcatel Bell. Bell heeft immers net een contract met Singapore ondertekend voor de levering en installatie van haar befaamd Systeem 12 (dat vanaf nu Alcatel 1000 S 12 zal heten). Systeem 12 is dé referentie in de wereld van digitale

netwerken met geïntegreerde diensten (ISDN = Integrated Services Digital Networks). Dat blijkt ook uit de voorkeur van 34 landen. Vandaag zijn het er 35. Deze nieuwe overwinning op de internationale concurrentie bevestigt het succes van Alcatel Bell en van de hele Belgische economie. And this is only the beginning...

Communicatie is onze wereld.

▼

ALCATEL

BELL